

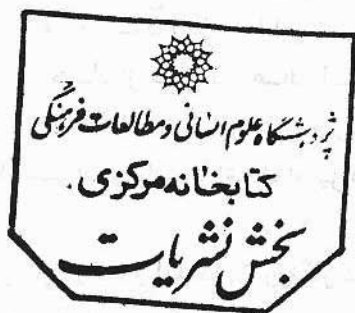
«عطار» در شبه قاره هند

(پژوهشی در نسخه‌های خطی و چاپی و شرح‌های آثار «عطار»)

دکتر رضا مصطفوی سبزواری

دانشگاه دهلی، دهلی

زمن گو صوفیان با صفا را
خدا جوین معنی آشنا را
غلام همّت آن خود پرستم
که با نور خودی بیند خدا را
«محمد اقبال لاهوری»^۱

ذکر جمیل و شهرت و آوازه شیخ فریدالدین محمد «عطار» نیشابوری (۶۱۸-۵۴۰ ه.ق)^۲ سبب گردیده تا مشتاقان ادب پارسی در سرزمین پهناور و شبه قاره هند نیز از نقحات و روایح سروده‌ها و اسرار و رموز عرفانی شیخ جان و روحشان را صفا دهند و به حضرتش ارادت ورزند.

بعضی و از جمله صاحب شعرالعجم مسافرت‌هایی به اقطار جهان و ضمن آنها به هندوستان را به شیخ «عطار» نسبت داده‌اند؛ شبلی نعمانی هندی می‌نویسد:^۳

”از نگارش‌های وی [«عطار»] برمی آید که با این حال [وجود عوالم عرفانی] مدّت‌ها مشغول جهانگردی و سیر و سیاحت اقطار جهان بوده است. در لسان الغیب می‌نویسد:

- ۱ به نقل تاریخ عرفان و عارفان ایرانی، عبدالرفیع حقیقت، ص ۵.
- ۲ برای اطلاع از تاریخ درست تولد و وفات «عطار» رجوع شود به شرح احوال و نقد و تحلیل آثار شیخ فریدالدین محمد «عطار» نیشابوری تألیف استاد بدیع الزمان فروزانفر از انتشارات انجمن آثار ملی، تهران، ۴۰-۱۳۳۹ ش، ص ۱۰.
- ۳ شعرالعجم تألیف علامه شبلی نعمانی ترجمه فخر داعی گیلانی، از انتشارات دنیای کتاب، تهران، چاپ سوم ۱۳۶۸ ش، جلد ۲، ص ۷.

«چهار اقلیم جهان گردیده‌ام.» شبلی سپس ابیات زیر را نقل می‌کند و آنها را مستند بیان خود قرار می‌دهد:

سر بر آورده به محیوبی عشق سپر کرده مکه و مصر و دمشق
کوفه و ری تا خراسان گشته‌ام سیحن و جیحونش را ببر زنده‌ام
ملک هندوستان و ترکستان زمین رفته چون اهل خطا از سوی چین
عاقبت کردم به نیشاپور جا^۴ اوفتاد از من به عالم این صدا
در نیشاپورم به کنج خلوتی بنا خدای خویش کردم و حدتی^۵
ظاهراً باید علت این اشتباه، نقل دولتشاه سمرقندی باشد؛^۶ اشتباه او نیز در نقل این روایت مبتنی بر بیان گوینده «لسان الغیب».

وانگهی چگونه ممکن است با توجه به وسایل رفت و آمد در آن روزگار کسی بتواند «چهار اقلیم جهان»^۶ را سیر کند، مرقد اثنی عشر^۷ را زیارت کند مدتی در حرم معتکف^۸ باشد. کوفه و ری را تا خراسان بگردد و سپس از سیحون و جیحون بگذرد و ملک هندوستان و ترکستان را تا چین ببیند و پس از اینهمه در نیشاپور مقام کند و خلوت گزیند. بنا بر این با توجه به اینکه کتاب لسان الغیب منسوب به «عطار» از «عطار» نیست^۹، موضوع مسافرت جسمی «عطار» به هندوستان فعلاً سندی معتبر ندارد و محقق نیست.

۴ متن: جای.

۵ مأخذ شماره ۳ همان صفحه.

۶ چهار اقلیم جهان گردیده‌ام دامن قلب دگر بوسیده‌ام

۷ مرقد اثنی عشر رفتم به چشم می‌زنم بر دشمنانشان سنگ یشم

۸ در حرمگه چند گشتم معتکف تا یقینم گشت سر من عرف

(به نقل از کتاب جستجو در احوال و آثار «عطار» تألیف سعید نفیسی، از انتشارات اقبال، تهران، ۱۳۲۰ ش، ص ۱۵۱).

۹ حتی بعضی متأخران نیز لسان الغیب را از «عطار» دانسته‌اند؛ مثلاً فتح‌الله خان شیبانی که

به سال ۱۲۷۴ ه. ق. قبر «عطار» را زیارت کرده به سال ۱۳۰۰ ه. ق. ضمن ابیاتی درباره «عطار» گفته است:

گهی بر بوی او خوانم «لسانش» گهی جویم به «مظهر» در، نشانش

که مقصود او دو مثنوی «لسان الغیب» و «مظهرالعجایب» است. رک: کتاب جستجو در احوال و

آثار «عطار»، ص عطا (= ۷۸) به نقل از مقدمه مظهرالعجایب، تهران، ۱۳۳۳ ش، ص ۴-۲۳.

اما مسافرت روحانی و سفر معنوی شیخ به اقصی نقاط خطه پهناور هندوستان مسلم است و مشتاقان و مریدان او در آنجا همواره از آثار مسلم و حتی منسوب به او دست نویس های فراوان گرد آورده‌اند که هنوز زینت بخش کتابخانه‌های دولتی و شخصی سراسر هند است. نیز منظومه‌های دلکش او را به زبان‌های رایج در هند برگردانیده‌اند و همچنین بعضی کتابهایش را متن درسی و یا به اصطلاح «نصاب فارسی» مراکز آموزشی و مدارس و دانشگاه‌ها و مکتب‌خانه‌های هند قرار داده‌اند و بالاخره آثار گرانقد او را در مطبوعه‌های آن سرزمین به چاپ رسانیده‌اند و مکرر در مکرر انتشار داده‌اند و درباره مقام و منزلت ادبی و عرفانی و ارزش تألیفاتش در تذکره‌ها و تاریخ ادبیات‌های تألیف شده در هند داد سخن داده‌اند؛ آنچه موضوع این پژوهشنامه قرار گرفته نمونه و نمودی است از آن بسیارها که در سه بخش زیر تنظیم یافته است.

الف: «عطار» در منابع هندی

از لباب الالباب قدیمترین^{۱۰} تذکره موجود فارسی که در زمان حیات «عطار» در هند تألیف یافته^{۱۱} به بعد، همواره تذکره نویسان^{۱۲} و ناقدان شعر و ادب فارسی هند همه جا از خواجه فریدالدین «عطار» به نیکنامی یاد کرده‌اند و او را به جهات گوناگون ستوده‌اند.

۱۰ محمد عوفی در پایان فصل دوم مقدمه کتاب می‌نویسد: «شک نیست که در این شیوه در طبقات شعرای عرب چند تألیف ساخته‌اند... لکن در طبقات شعرای عجم هیچ تألیف مشاهده نیفتاده و هیچ مجموعه در نظر نیامده است.» رک: تذکره نویسی در هند و پاکستان تألیف دکتر سید علیرضا تقوی، تهران، ۱۳۲۷ ش، ص ۱۵.

۱۱ سال تألیف لباب الالباب ۷-۶۱۶ ه. ق. و سال مرگ «عطار» ۶۱۸ ه. ق. است.

۱۲ برای اطلاع بیشتر رجوع شود به تذکره‌هایی مانند: مرآت الخیال تألیف امیر شیر علی خان لودی

(چاپ بمبئی، ۱۳۲۴ ه. ش، ص ۴۱) روز روشن تألیف محمد مظفر حسین صبا (چاپ بهوپال هند،

۱۲۹۷ ه. ق.، ص ۴۶۰)، خزینة الاصفیا تألیف مولوی غلام سرور لاهوری (چاپ کانپور، ۱۳۳۲ ه. ق.،

جلد ۲، ص ۳-۲۶۲) و سفینة الاولیاء، محمد دارا شکوه (چاپ لکهنو، ص ۱۷۸، ریاض العارفين هدایت،

تهران، چاپ ۱۳۱۶ ش، ص ۱۸۱) به بعد، آتشکده آذر، چاپ هند، ص ۱۳۸ به بعد، مجمع الفصحاء،

جلد ۱، ص ۹۹ به بعد.

مثلاً محمد قدرت الله گویاموی (هندوستان) می نویسد: ۱۳

"منظوماتش پُر از حقایق و دقائق توحید و مشحون ذوق و شوق و مواجید است و از منثوراتش تذکرة الاولیا است، نورافزای دیده ارباب تحقیق و تفرید در نفعات مذکور است که از کلام مولانا روم مستفاد می شود که نور منصور پس از یک صد و پنجاه سال به روح فریدالدین «عطار» جلوه ظهور گرفت و فیضها بخشید؛ نسب شریفش چند واسطه به حضرت اسمعیل بن امام جعفر صادق علیه و علی آبایه الصلوات و السلام منتهی می شود."

شبلی نعمانی هندی از جمله پژوهشگرانی است که در اثر ارزشمندش شعرالعجم دور از تعصبات قومی سخن گفته و هم پژوهش‌هایش مستند به مبانی علمی است؛ روش کار محققان اروپایی را در نقد و بررسی ادبیات فارسی بخوبی می دانسته و به خلاف بسیاری از تذکره‌نویسان هندی به جنبه‌های صوری و ظاهری و نقل اقوال دیگران نپرداخته، بل تحلیل آثار شاعران و ویژگی‌های معنایی و ارزش آثار ادبی را بر اساس خود آن آثار مورد فحوص و بحث و مذاقه قرار داده و البته منابع جدید و قدیم پژوهش‌نامه‌های خاورشناسان را نیز مد نظر داشته است.

شبلی، «عطار» را یکی از چهار رکن شاعران متصوف می داند که به نظر او سنایی و اوحدی و مولوی سه تن دیگرند و در این مورد به گفته مولوی استناد می کند ۱۴ که:

هفت شهر عشق را «عطار» گشت ما هنوز اندر خم یک کوچه ایم
شبلی درباره زبان «عطار» می نویسد:

۱۳ رک: تذکره نتایج الافکار تألیف محمد قدرت الله گویاموی، ناشر خاضع، بمبئی، دی ماه ۱۳۳۶ ش، چاپخانه سلطانی بمبئی. تذکره حسینی تألیف میر حسین دوست سنهلی، چاپ لکهنو، ۱۲۹۴ هـ، تذکره مجالس العشاق، چاپ کانپور، ۱۳۱۴ هـ. صبح گلشن تألیف سید علی حسن خان، بهوپال، ۱۲۹۵ هـ.

۱۴ شعرالعجم، ترجمه داعی فخر گیلانی، تهران، جلد ۲، ص ۸.

"زبان «عطار»] به درجه‌ای صاف است که گویی این شیوه به او خاتمه پیدا کرده است. هر نوع خاطره و خیال را به قدری بی تکلف و ساده و روان بیان می کند که حتی در نثر نمی شود زیاده از آن صاف و روشن بیان نمود." ۱۵

شبلی نعمانی درباره «قوه تخیل» «عطار» معتقد است: "قوة تخیل هم به اعلی درجه است. در ایجاد معانی نغز و مرغوب ید طولایی دارد و معانی هم که از نیش ایجاد شده‌اند، او به اسلوبی آنها را ادامی کند که تازه و بکر بنظر می رسند. مثلاً در این معنی که «معلوم شد که هیچ معلوم نشد» سقراط، فارابی، بوعلی سینا هر کدام به طریقی در آن سخن رانده‌اند... چگونه او («عطار») صورت آن را تبدیل نموده است:"

می‌پنداری که جان توانی دیدن اسرار همه جهان توانی دیدن
هر گاه که بینش تو گردد به کمال کوری خود آن زمان توانی دیدن ۱۶

شبلی همچنین درباره «عطار» بر این باور است که «عطار» «به مسأله وحدت وجود» که زیاده از حد مبتدل شده بود پیرایه نوی بخشیده و روحی تازه به آن دمیده است:

پُرشید از دوست هر دو کون و لیک سوی او زهره اشکارت نیست

تو از دریا جدائی وین عجب بین ز تو یک لحظه این دریا جدا نیست ۱۷

شبلی، «عطار» را سبب «رونق بازار تصوف» ۱۸ می داند و معتقد است که در زمینه ادبیات اخلاقی، «عطار» هم از جمله شعری است که: "این زمین را به آسمان رسانیده بود" ۱۹

۱۵ مأخذ و صفحه پیشین.

۱۶ مأخذ پیشین، ص ۹.

۱۷ مأخذ و صفحه پیشین.

۱۸ مأخذ پیشین، ج ۲، ص ۳ و نیز ص ۵.

۱۹ مأخذ پیشین، ص ۴۸.

از جمله دلایل مقبولیت تام «عطار» نزد بعضی از تاریخ ادبیات نویسان هندی، همین نکته بس که حتی وقتی شبلی از «حقیقت شاعری» سخن می‌گوید، ضمن «بحث از تخیل به طور مبسوط»^{۲۰}، سخن «عطار» را حجت می‌آورد و به عنوان معتبرترین سند اقامه دلیل می‌کند؛ نقل بخشی از بیان شبلی نعمانی هندی این «مقبولیت» را روشن‌تر می‌سازد:

«این مطلب به طور عام مسلم است که برای مکالمه و مناظره و بحث و تقریر لیاقتی بسزا لازم می‌باشد لیکن خواجه «عطار» می‌فرماید:

باز باید فهم و عقل بی‌قیاس تا شود خاموش یک حکمت شناس
یعنی هر قدر برای گفتن، عقل و درایت لازم است برای خاموش ماندن از آنهم بیشتر
عقل لزوم دارد. چه اینکه انسان بعد از طی تمام مراحل تحقیق و تجربه تازه به این نکته
بر می‌خورد که آنچه تا آن وقت دانسته، تمام هیچ بوده است. چنانکه از سقراط وقتی که
پرسیدند بعد از همه منجاهدات و تحقیقات چه دانستی؟ در جواب گفت هیچ!
بدیهی است انسان وقتی که به این مقام رسید قهر آدم فرو خواهد بست. پس معلوم شد که
دم فرو بستن و خاموش نشستن بیشتر احتیاج به عقل و تجربه دارد.^{۲۱}

شبلی در جایی دیگر به مناسبت از «خصوصیات و ممیزات شعر و شاعری فارسی
که در عرب یافت نمی‌شود»^{۲۲} بحث می‌کند؛ ضمن دلیل چهارم خود نام چند شاعر و
از جمله «عطار» را آورده می‌گوید «کدام شاعر عرب را با این نوابغ می‌توان مقابل نمود،
کجا در عرب چنین دواهی وجود داشته است؟»^{۲۳}

شبلی سهم «عطار» را در غزل فارسی نیز بالا می‌داند و معتقد است «بعد از اوحدی،
خواجه فریدالدین «عطار»، مولانای روم، عراقی، غزل را نهایت درجه ترقی دادند لیکن

۲۰ شعرالمعجم، ج ۴، ص ۲۳.

۲۱ مأخذ پیشین، ج ۴، ص ۲۸.

۲۲ مأخذ پیشین، ص ۱۷۵.

۲۳ مأخذ پیشین، ص ۱۷۵.

چون این بزرگان دلباخته عشق حقیقی بودند در کلام آنها جنبه حقیقت غلبه داشته است و روی این اصل غزل‌هایشان قبولی عامه پیدا نمود.^{۲۴}

شبلی بر این باور است که «خمیر مایه تصوف عشق و محبت است و از آنجائی که بعضی از بزرگان صوفیه فطرتاً شاعر بودند، لذا جذبات آنها به صورت موزون بر زبان‌شان جاری می‌گردید. از سویی جوش و خروش سپاهی‌گری و رزمی روبه‌کاستی نهاده بود و از سویی دیگر تاتاریان سراسر کشور را تار و مار کرده حکومت اسلامی را با خاک یکسان کرده بودند و در نتیجه این عوامل زور و نیروی شاعری همه درد و الم و سوز و گداز و فغان وزاری گردیده بود و شکی نیست که برای چنین مضمون‌هایی قالبی برازنده‌تر و موزون‌تر از غزل نیست و شاعرانی از جمله «عطار» زائده همین عوامل اند و در چنین عصری ممکن است پدید آیند»^{۲۵}.

شبلی نعمانی هندی اعتقاد دارد که «خواجه فریدالدین «عطار» پس از حکیم سنائی شاعری صوفیانه را بسط و توسعه داد و از برکت او قصیده، رباعی، غزل و تمام اقسام سخن با چاشنی تعبیرات صوفیانه آمیخته گردید. شمار اشعار «عطار» بیشتر از صد هزار و معروف‌تر از همه مثنوی منطق الطیر است.»^{۲۶}

شبلی می‌گوید وحدت وجود نشئه باده تصوف است و این نشئه سراپای وجود خواجه «عطار» را فراگرفته است. شبلی، «عطار» را در این هنر سرآمد شاعران دوزخ خود می‌داند و می‌گوید: همان‌طور که مغربی در میان متوسطین و سحابی در میان متأخرین پیشرو این مذهب، در این دور هم خواجه «عطار» پیش از همه پرده از روی این راز برداشته است؛ او آن را با نهایت جوش و خروش بارها و مکرر اندر مکرر ذکر می‌کند [و] باز هم میل دارد بگوید.^{۲۷}

۲۴ مأخذ پیشین، ج ۵، ص ۴۱.

۲۵ مأخذ پیشین، ج ۵، ص ۶۹ (نقل به مضمون با تصرف اندکی در جمله بندی).

۲۶ مأخذ پیشین، ج ۵، ص ۱۱۵.

۲۷ مأخذ پیشین، ج ۵، ص ۱۱۶.

شبلی درباره «عطار» می‌گوید: فلسفه «عطار» این است: «او» در تمام اشیاء «تجلی» دارد تاب زلف، و سمه ابرو، سرمه چشم، غازه رخسار، رنگ آب، آب یاقوت، بوی مشک و مشک تاتار همه تجلیات «او» است:

تاب در زلف و سسمه بر او سرمه در چشم و غازه بر رخسار
رنگ در آب و آب در یاقوت بوی در مشک و مشک در تاتار...
هر که «انا الحق» نگوید از کفار بشمار می‌رود: ۲۸

هر که از وی نزد انا الحق سر او بود از جماعت کفار
چیزهای بی‌شمار و گونه‌گون این جهان همه دلیل «وحدت» محض است که با تکرار
چنین می‌نمایاند:

گر هر دو کون موج برآرند صد هزار جمله یکی است لیک به صد بار آمده
و یا:

جمله یک ذات است اما متصف جمله یک حرف است اما مختلف
ناپیدایی ظاهری حق را از زیادی پیدایی او می‌داند: «ای ز پیدایی تو از بس ناپدید» ۲۹
به گمان «عطار» تصوف از مواهب الهی است و آموختنی نیست:

صوفی ای نتوان به کس آموختن در ازل این خرقه باید دوختن ۳۰
شبلی، مقام والا و مرتبه عرفانی «عطار» را از مدح و ثنا خوانی سلطان و امیر وقت
بدور می‌داند و می‌گوید: «از لوازم مثنوی یکی این بوده که شاعر بعد از خدا و
نعت رسول ﷺ لزوماً از سلطان یا امیر وقت نام برده بنای مداحی و ثنا خوانی
را می‌گذاشت و نهایت مبالغه را در این باب بکار می‌برد ولی شعرای متصوفه این قسمت
را از شعر و شاعری انداخته چنانکه مثنوی مولوی، منطلق الطیر و غیره از این قسمت
بکلی خالی می‌باشد. ۳۱»

۲۸ مأخذ و صفحه پیشین.

۲۹ مأخذ پیشین، ج ۵، ص ۱۴۶.

۳۰ مأخذ پیشین، ج ۵، ص ۷-۱۱۶.

۳۱ شعرالمجم، ج ۵، ص ۱۲۱.

شبلی بر این باور است که مشایخ صوفیه در «اثبات روح و حقیقت آن» بنا به
مکاشفه‌ها و مشاهده‌های خود بیان‌هایی دارند اما خواجه فریدالدین «عطار» این مسأله
را به بهترین طرز بیان نموده است. ۳۲

از موت و حیات چند پرسشی از من خورشید به روزنی در افتاد و برفت
نزد مشایخ صوفیه انسان خود «عالم اکبر» است و فرشته و شیطان قوای خیر و شری
هستند در وجود او پنهان. شبلی معتقد است شعرای متصوفه و از جمله «عطار» این
معنی را به طرزهای جالب و جاذبی بیان نموده‌اند. ۳۳

غافل شد پیش آن صاحب چله کرد از ابلیس بسیاری گله
مرد گفشت کسی جوانمرد عزیز آمده بُند پیش از این ابلیس نیز
خسته دل بود از تو و آزرده بود خاک از ظلم تو بزر کرده بود
تابگو او را که عزم راه کن دست از افطاع من کوتاه کن

شبلی نعمانی «عطار» را شاعری اخلاقی می‌داند و می‌گوید: ۳۴ «در ادبیات ایران
از قناعت و توکل بسیار سخن رفته و بسیار مورد مدح و ستایش قرار گرفته اما بعضی از
مردم مفهوم آنها را در نیافته‌اند و پنداشته‌اند که مراد از قناعت و توکل این است که
باید از کسب معاش دست کشید و به خیرات و میزات پرداخت در حالی که مفهوم این
اصطلاحات این است که باید از «نوکری» و «تملق» دوری جست و به پیشه و کسب و
کاری پرداخت. توجیه مطلب هم این است که از آن جایی که در گذشته پرداختن به کسب
و کار در برابر ملازمت دولتی اشتغالی کم بها به حساب می‌آمد و در ضمن از حرفه و
پیشه هم ثروتی به دست نمی‌آید، پرداختن به این مشاغل را در برابر ملازمت دولتی و
نوکری، قناعت می‌دانستند تا عزت نفس محفوظ بماند؛ در این باره شاعری از «عطار»
نقل می‌کند ۳۵ که:

۳۲ مأخذ پیشین، ص ۱۵۵.

۳۳ مأخذ پیشین، ص ۱۶۰.

۳۴ مأخذ پیشین، ص ۱۷۳.

۳۵ مأخذ پیشین همان صفحه.

اصمعی می‌رفت در راهی سوار دید کَناسی شده مشغول کار
 نفس را می‌گفت ای نفس نفیس کردم از کار خسیس
 هم ترا دایم گرامی داشتم هم برای نیکنامی داشتم
 اصمعی گفتش که باری این مگو این سخن باری تو ای مسکین مگو
 چون تو باشی در نجاست کارگر خود چه باشد در جهان زین خوارتر
 گفت آن کو خلق را خدمت کند کار من صده از و بهتر بود
 شبلی پایه و مایه برخی از اندیشه‌های جدیدی را که بعضی نویسندگان اروپایی
 مطرح کرده‌اند هم به «عطار» نسبت می‌دهد مثلاً در بحث حقیقت و ماهیت شاعری از
 قول «یکی از نویسندگان اروپا» نقل قول می‌کند که گفته: «هر چیز که تعجب و تحیر یا
 جوش و یا قسم دیگری اثر در دل به وجود می‌آورد شعر است» بنابراین «فلک نیلگون،
 نجم درخشان، نسیم سحر، گلگونۀ شفق، تبسم گل، خرام صبا، ناله بلبل، ویرانی دشت،
 شادابی چمن، غرض تمامی عالم شعر است».

شبلی این‌گونه تفکر را زاینده عصر خود می‌داند و از افکار جدید می‌شمارد و سپس
 می‌گوید: جای تعجب است که خواجه فریدالدین «عطار» در ششصد سال قبل گفته
 است: «پس جهان شاعر بود چون دیگران»^{۳۶}

از دیگر ناقدان و نیز شارحان هندی آثار «عطار»، مولانا سجاد حسین مدرّس اوّل
 مدرسه عالیۀ فتحپوری دهلی است که پندنامه «عطار» را شرح و معنی کرده است.^{۳۷} او
 «عطار» را «شاعر توانا»، «ادیب برومند»، و استاد معنوی در «عالم عرفان و علم الاخلاق»
 دانسته است.^{۳۸}

۳۶ شعرالعجم، جلد ۴، ص ۴.

۳۷ پندنامه «عطار» به تحشیه اردو، مولانا سجاد حسین مدرّس اوّل مدرسه عالیۀ مسجد فتحپوری دهلی،
 ۱۳۷۹ هـ.

۳۸ رک: مقدّمه مأخذ اخیر به زبان اردو.

مقبولیت و شهرت «عطار» در میان هندیان تا بدان پایه بوده که حتی فیضی
 (۱۰۰۴-۹۵۴ هـ) ملک الشعراء دربار اکبر در نامه‌ای که به شاه می‌نویسد، ضمن
 نقل حکایتی به ابیات زیر از «عطار» استناد می‌ورزد که خود دلیل استوار دیگری
 بر شهرت و آوازه «عطار» در دیار هند تواند بود:

زنا دانی دل پر جهل و پر مکر گرفتار علی ماندی و بو بکر
 چو یکدم زمین تخیل می‌نرستی نمی‌دانم خدا را کی پرستی^{۳۹}

ب: بعضی چاپ‌ها، ترجمه‌ها یا شرح‌های آثار «عطار»

به زبان‌های هندوستانی^{۴۰}

پند نامه: ۲۱

۱- ترجمه اردو به نام «تحفة الابرار»، از مفتی غلام سرور لاهوری (م: ۱۳۰۷ هـ)
 فرزند مفتی غلام محمد نگارنده خزینة الاصفیاء، چاپ متن با ترجمه میان سطرها،
 لاهور، سراج‌الدین و چراغ دین تاجران کتب، تاریخ چاپ ندارد.

۲- ترجمه منظوم اردو به نام «چشمه فیض» از مولوی عبدالغفور نساخ، چاپ لکهنو،
 مطبع منشی نول کشور.

۳- ترجمه منظوم اردو به نام «خم خانه بدیع» از سعید قریشی سروده سال ۱۳۸۲ هـ
 (= خم خانه بدیع) + پیوست حل لغات، چاپ گجرات، مکتبه رشیدیه.

۴- ترجمه منظوم اردو به نام «رموز حیات»، از راسخ عرفانی فرزند مولوی نور
 حسین گرجاکی، متوطن گوجرانواله، چاپ وسیله مترجم ۱۳۷۸ هـ.

۳۹ شعرالعجم، جلد ۳، ص ۵-۴۴.

۴۰ گذشته از چاپ‌های مستقل آثار «عطار» مقدار زیادی از سروده‌ها و نوشته‌های «عطار»
 ضمن مجموعه‌هایی با عنوان «انتخاب فارسی نظم»، «انتخاب فارسی نثر» و «انتخابات نظم و نثر» نیز در
 هندوستان زیور طبع یافته است.

۴۱ این کتاب در شبه قاره کتاب درسی بوده و بارها به چاپ رسیده است.

- ۵- ترجمه اردو بنام «کشتی نصیحت» سروده مولوی محمد حسین به سال ۱۳۳۸ هـ (رک: مجله رهنمای کتاب، جلد ۷، ص ۲۹۳).
- ۶- ترجمه منظوم پنجابی به نام «فضل الستار» از حکیم فضل الهی مقیم در محمدی (گجرات)، افضل الهی ترجمه منظومی نیز از گلستان سعدی دارد و سیله چودهری محمد افضل خان، مرتب و مدون گردیده و در لاهور مؤسسه میان بخش کشته و پسران به چاپ رسیده، تاریخ ندارد.
- ۷- ترجمه منظوم پنجابی بنام «هدیه مشتاق» از مشتاق احمد بدها، چاپ لاهور، مطبع پنجه فولاد، ۱۳۲۰ هـ.
- ۸- ترجمه منثور پنجابی، از سید غلام مصطفی نوشاهی (م: ۱۳۸۴ هـ.ق.) نسخه خطی در کتابخانه سید شرافت نوشاهی، ماهن پال گجرات.
- ۹- ترجمه اردو از مفتی کفیل الرحمن نشاط عثمانی همراه با متن اصلی، دیوبند، کتب خانه محمودیه.
- ۱۰- تحشیه پندنامه به زبان اردو و سیله مولانا سجاد حسین، مدرس اول مدرسه عالیہ فتحپوری دهلی همراه با مقدمه ای کوتاه، نیز به زبان اردو، سال ۱۳۷۹ هـ.ق. دهلی. چاپ های پندنامه «عطار»:
- ۱۱- هند، ۱۲۸۶ هـ.ق.، ۱۳۰۴ هـ.ق.
- ۱۲- هند، (یا صد پند لقمان و تحفة الملوک) ۱۲۶۸ هـ.ق.
- ۱۳- لاهور، ۱۸۷۰ م، سنگی، وزیر، ۴۸ ص، ۱۲۹۴ هـ.ق.
- ۱۴- دهلی، ۱۲۶۸ هـ.ق، سنگی، وزیر، ۱۶ ص.
- ۱۵- دهلی، ۱۲۷۰ هـ.ق، سنگی، وزیر، ۱۶ ص.
- ۱۶- مڈراس، ۱۲۷۹ هـ.ق.، سنگی، رقی، ۴۴ ص.
- ۱۷- لکهنو، نول کشور، سنگی. ضمن مجموعه مثنویات.
- ۱۸- بمبئی، ضمیمه مجموعه محمودنامه و نام حق و کریم و رساله قطب، ۱۳۳۳ ش، سنگی، رقی، ۶۰ ص.

- ۱۹- کلکته، در مجموعه ای به نام «عقدالمرجان» همراه با قصه یوسف زلیخای جامی، چاپ دوم ۱۸۶۲ م.
- ۲۰- کلکته، بی تاریخ با ترجمه هندوستانی ۱۸۲۵ م.
- ۲۱- بمبئی، در سال های ۱۲۷۷، ۱۲۸۰ هـ.ق. و ۱۸۹۶ م.
- ۲۲- بمبئی، چاپ دیگر با کریم و نام حق و محمودنامه و نماز فرایض در ۱۲۹۴ هـ.ق.
- ۲۳- دهلی، چاپ های ۲۲ مکرر در سال های ۱۲۶۸، ۱۲۷۰، ۱۲۹۱، ۱۲۹۲ هـ.ق.
- ۲۴- لکهنو، ۱۲۸۴ هـ.ق. با صد پند ۱۸۶۹، ۱۸۷۲، ۱۸۷۳ م دوبار و ۱۸۷۶ م دوبار و ۱۸۷۷ م دوبار، ۱۹۰۳ و ۱۹۰۴ م دوبار ۱۹۱۸ و ۱۹۲۸ م و ۱۳۰۲ هـ.ق.
- ۲۵- مڈراس، سال ۱۲۷۹ م.
- ۲۶- لاهور، ۱۸۶۵ و ۱۹۳۳ م دوبار و نیز در ۱۳۱۷، ۱۳۲۸، ۱۳۴۳ هـ.ق.
- ۲۷- اله آباد، ۱۸۷۳، ۱۸۷۶ م جزو منتخبات فارسی در ۱۸۷۲ م.
- ۲۸- کانپور، جزو مجموعه ای به نام پنج گنج.
- تذکره الاولیا:
- ۲۹- ترجمه اردو به نام «انوارالانقیاء» از محمد برکت الله، چاپ کانپور، مطبع قیومی، ۱۳۳۰ هـ.ق.
- ۳۰- ترجمه اردو به نام «انوارالاذکیاء»، از مرزا جان، چاپ کانپور، محمد سعید، کتاب فروش، ۱۳۳۷ هـ.ق.
- ۳۱- ترجمه اردو، از ملک محمد عنایت الله، چاپ لاهور، ملک دین محمد و پسران، تاریخ چاپ ندارد.
- ۳۲- ترجمه اردو، از حکیم محمد عبدالرشید صدیقی فرزند پیر محمد سعید صدیقی، چاپ لاهور، شیخ غلام حسین و پسران، تاریخ چاپ ندارد.

۳۳- ترجمه اردو، از زیور افضل عثمانی چاپ کراچی، مدینه پبلیشینگ کمپنی، تاریخ چاپ ندارد.

۳۴- ترجمه اردو، از قاری محمد عادل خان، چاپ با تجدید نظر طفیل احمد جالندھری، لاہور، کتب خانہ خورشیدی، تاریخ چاپ ندارد.

۳۵- بمبئی، ۱۳۰۵ ه.ق.، سنگی، وزیری، ۴۳۲ ص.

۳۶- لاہور، ۱۳۲۴ ق، سنگی.

۳۷- ہند، ۱۲۷۳ ه.ق.، سنگی.

۳۸- بمبئی، ۱۲۹۴ ه.ق.، سنگی، رقعی، ۴۹۶ ص.

۳۹- لاہور، ۱۳۰۶ ه.ق.، سنگی، وزیری، ۴۳۲ ص.

۴۰- دہلی، ۱۳۱۷ ه.ق.، سنگی، رقعی، ۴۲۴ ص.

۴۱- لاہور، ۱۳۰۸ ق، سنگی، وزیری، ۴۳۲ ص.

۴۲- بمبئی، مطبع محمدی، ۱۲۸۳ ه.ق.

۴۳- لاہور، ۱۳۰۶ و ۱۳۰۸ ه.ق.، ہندوستان، بی تاریخ و بدون ذکر مکان چاپ.

گل و ہرمنز:

۴۴- منسوب بہ فریدالدین «عطار»، ترجمہ منظومی بہ اردو بہ نام «مثنوی تحفہ عاشقان» از وجیہ الدین وجدی سرودہ سال ۱۱۵۳ ه.ق.

منطق الطیر:

۴۵- ترجمہ منظوم بہ اردو بہ نام «پنچھی باجھا» از وجیہ الدین وجدی (نیمہ آخر قرن دوازدهم ه.ق.) در سال ۱۱۵۵ ه.ق. سرودہ شدہ.

جب کیا تاریخ کا دل میں حساب تب ہوا میزان میں کیا خاصی کتاب ۴۳
۱۱۵۵ ه.ق.

بہ زبان اردوی قدیم (دکھنی) است و بہ سال ۱۲۴۵ ه.ق. و مدراس ۱۲۷۴ ه.ق. بارہا چاپ شدہ است.

۴۶- ترجمہ منظوم اردو از فریدالدین آفاق دہلوی با ہمکاری امیر بخش شہرت در سال ۱۲۲۷ ه.ق. میان ۱۶ ذی القعدہ و ۱۶ ذی الحجہ بنا بہ بیان شاعر در چہار ہزار بیت سرودہ شدہ. برای نسخہ ہای خطی، رک: مخطوطات انجمن ترقی اردو، کراچی، پاکستان، ص ۱۹-۳۱۶.

آغاز:

۴۷- اہل تقوی عارف شب زندہ دار شیخ وقت و صوفی و پرهیزگار
۴۷- ترجمہ اردو جزو کتب امتحانی «منشی فاضل» طبق فہرست مندرج در
آخر منطق الطیر، چاپ لاہور، ۱۹۳۷ م بہ اہتمام محمد لایق خان.

۴۸- منطق الطیر حصہ داخل نصاب در پایان کتاب قبلی و جزو فہرست کتاب ہا
آمدہ است.

۴۹- کانپور، ۱۸۷۱ م سنگی، وزیری، ۱۱۲ ص.

۵۰- بمبئی، ۱۳۲۹ ه.ق.، سنگی، رقعی، ۳۹۸ ص.

۵۱- لکھنؤ، ۱۹۲۰ م، سنگی، رقعی، ۲۶۰ ص.

۵۲- کانپور، ضمیمہ مجموعہ مثنویات «عطار».

۵۳- لکھنؤ، ۱۹۱۳ م، سنگی، رقعی، ۱۱۲ ص.

۵۴- بمبئی، ۱۳۱۳ ه.ق.، سنگی، ۱۴۳ ص.

۵۵- لکھنؤ، نول کشور، سنگی، ۱۲۶۸ ه.ق.

۵۶- بمبئی، ۱۲۸۰ ه.ق.، سنگی.

۵۷- بمبئی، ۱۲۶۸ ه.ق.، سنگی.

۵۸- بمبئی، ۱۲۹۷ ه.ق.، سنگی، وزیری، ۳۲۵ ص.

۵۹- کانپور، ۱۸۸۰ م، سنگی، وزیری، ۱۱۲ ص.

۶۰- لاہور، چاپ شیخ جان محمد اللہ بخش تاجران کتب علوم شرقی،
کشمیری بازار، ژانویہ ۱۹۳۷ م بہ اہتمام محمد لایق خان، ۲۷۹ ص.

۶۱- لاهور، جزو سری کتب امتحان منشی فاضل طبق فهرست منطق الطیر چاپ لاهور (شماره قبل) ژانویه ۱۹۳۷ م به اهتمام محمد لایق خان ۲۷۹ ص.

۶۲- لکهنو، ۱۳۳۸ ه.ق. (= ۱۹۲۰ م).

۶۳- لکهنو، مطبعه نول کشور، سال ۱۳۳۸ ه.ق.

۶۴- ترجمه منطق الطیر به اردو به نام «پنجهی باجها» از وجدی شاعر هندی که ده بار فقط تا سال ۱۳۲۰ ه.ق. چاپ شده بود. ۲۴

۶۵- لکهنو، ۱۲۸۸ ه.ق.

۶۶- بمبئی، ۱۸۸۰ م.

۶۷- بمبئی، ۱۳۸۰ ه.ق.

۶۸- کانپور، ۱۸۹۱ م.

۶۹- لکهنو، چاپ دوم ۱۳۳۸ ه.ق.

۷۰- لاهور، ۱۹۳۳ م.

۷۱- لکهنو، چاپ سوم ۱۳۵۲ ه.ق.

۷۲- ترجمه انگلیسی منطق الطیر از یکی از زردشتیان هندوستان به نام رستم

پ. مسانی تحت عنوان «انجمن مرغان» (The Conference of the Birds) چاپ دانشگاه آکسفورد، ۱۹۲۴ م.

۷۳- احمدآباد (هندوستان) به سال ۱۸۶۷ م ترجمه انگلیسی نسخه مورد در کتابخانه شخصی دکتر عبدالحق، پونا.

۷۴- چاپ مطبعه فتح الکریم هند، ۱۳۰۵ ه.ق.

بی سرنامه:

۷۵- ترجمه منظوم پنجابی از محمد شاه دین قادری سروری مترجم پنجابی دیوان حافظ، مثنوی مولوی، گل و بلبل، دیوان محمود شبستری و چند اثر دیگر [چاپ لاهور الله والی کی قومی دکان، تاریخ چاپ ندارد.

۴۴ رک: جستجو در احوال و آثار «عطار»، سعید نفیسی، سال ۱۳۲۰، ص ۱۳۰.

۷۶- لکهنو، ۱۳۱۵ ه.ق.، سنگی (ضمیمه گنجینه عرفان) وزیری، ۴۹ ص.

۷۷- کانپور، نول کشور، سنگی (ضمیمه مجموعه مثنویات «عطار»).

۷۸- کانپور، ۱۸۹۱ م، سنگی، وزیری، ۶ ص.

۷۹- کانپور، ۱۸۹۷ م، سنگی، وزیری، ۱۲ ص.

مختارنامه:

۸۰- ضمیمه مجموعه مثنویات «عطار»، کانپور، سنگی.

۸۱- دهلی نو، موزه ملی شماره ۱۹۶۶، خط: نستعلیق، کاتب: رجب علی بیگ،

کتابت: ۱۲۳۵ ه.ق. ص: ۱۱۵، اندازه: ۳۲/۴ × ۲۳/۲.

الهی نامه:

۸۲- کانپور، ضمن مجموعه مثنویات، سنگی دوبار؟

قصاید «عطار»:

۸۳- هردوا^{۲۵}، ۱۳۴۷ ه.ق.، سنگی، وزیری، ۹ ص.

۸۴- لکهنو، ۱۹۳۰ م، سنگی، رقمی، ۴۳ ص.

۸۵- لکهنو، نول کشور، بار اول.

۸۶- لکهنو، نول کشور، بار دوم، ۱۳۱۴ ه.ق. در چهار صحیفه.

۸۷- لکهنو، نول کشور، بار سوم، ۱۳۱۵ ه.ق. جزو مجموعه به نام «گنجینه عرفان».

۸۸- هندوستان، هردوی، ۱۳۴۷ ه.ق.

۸۹- لکهنو، ۱۲۸۹ ه.ق.

۹۰- لکهنو، ۱۸۷۲ م، سنگی، وزیری، ۱۲۶۰ ص.

جواهرنامه:

۹۱- کانپور، ضمن مثنویات.

۴۵ به نقل از فهرست کتاب‌های چاپی مشار بر نگارنده معلوم نشد که مقصود همان شهر هردوار معروف در شمال هند است یا جای دیگری.

مثنوی عشقیه «عطار» (عشق نامه):

۹۲- جزو «مجموعه مثنویات، شامل: (کنزالرموز، میر سادات حسینی مثنوی لسان العارفين صوفی سرمد، مثنوی مرآت المعانی جمال الدین معنوی) چاپ حیدرآباد دکن، ۱۳۱۰ ه.ق.

آغاز عشق (= مثنوی عشقیه؟):

۹۳- دهلی، ۱۲۸۰ ه.ق. (به نقل فهرست کتب عربی فارسی اردوی مخزونه کتب خانه آصفیه سرکار عالی، مجلد دوم، حیدرآباد دکن، سال ۱۳۳۳ ه.ق.، ص ۱۴۸۶). مثنوی های «عطار»:

۹۴- لکهنو، نول کشور، ۱۳۱۵ ه.ق. (ضمیمه گنجینه عرفان) سنگی، وزیری، ۴۹ ص.

بلبل نامه:

۹۵- کانپور، سنگی، نول کشور (ضمیمه مجموعه مثنوی های «عطار»).

منتخب حدیقه سنائی (وسیله «عطار»):

۹۶- به نقل فهرست مختصر کتاب های خطی فارسی مجموعه انجمن آسیائی بنگاله تألیف ولادیمیر ایوانو، چاپ کلکته، ۱۹۲۴ م، ۱۹۸ ص.

۹۷- کانپور، سنگی، نول کشور (ضمیمه مثنوی های «عطار»)

ج: نسخه های خطی آثار «عطار»^{۴۶}

اسرارالشهود:

۹۸- اله آباد، آرشیوی ایالت اترپرادش، چاپ ۱۹۶۸ م، شماره ثبت ۱۱۴۰۰،

کاتب: عبدالله، کتابت: ۱۲۱۰ ه.ق.

۴۶ این نسخه های خطی به هیچ وجه همه نسخه های خطی آثار «عطار» در شبه قاره نیست که فقط «هم به قدر تشنگی» و به عنوان نمونه ذکر می گردد. در این فهرست نسخه ها و یا فهرست های مربوط به حدود ۶۰ کتابخانه هند بزرگ مورد مراجعه بوده که نام آنها ضمن مآخذ نقل می گردد.

۹۹- پتنا، کتابخانه مجیبه بدریه، پهلواری شریف، شماره (۰۱) ۲۱۴، خط: نستعلیق،

ص: ۵۳، س: ۱۶، اندازه: ۲۱×۱۳/۵ سم، آغاز و انجام کامل است.

آغاز:

نهی حق دان هر چه مرشد نهی کرد قند نوشی کن چه با به زهر خورد

انجام:

زود باشد که بقهری ایزدی می شود رسوای عالم زان بدی

۱۰۰- علیگره، فهرست مخطوطات کتابخانه مولانا آزاد، دانشگاه اسلامی،

ذخیره احسن مارهروی، نگاشته: سید محمود حسن قیصر امروهوی، چاپ ۱۹۸۳ م،

زیر مجموعه منتخب مثنویات، شماره ترتیب ۴۷۲۶۸.

۱۰۱- کلکته، فهرست نسخه های خطی عربی، فارسی و هندوستانی کتابخانه های

شاه اوده، نگاشته: اشپرنگر، چاپ ۱۸۵۴ م، جلد اول، شماره ترتیب ۱۲۵، توپخانه،

هشت مجلد، ص: ۲۰۰، س: ۱۵.

آغاز:

هست بسم الله الرحمن الرحيم مصحف آیات اسرار قدیم

انجام:

از برای یادگار این نسخه را کردم رقم سال او جستم ز عقل دور بین انجام کار

کاتب عقل از پی تحریر تازیخش ز لطف زد رقم آخر که اسرارالشهود یادگار

۴۷ دارای مجموعه کنزالحقایق، مفتاح الفتوح، لسان الغیب، مظهر المعجایب، اسرارالشهود، جوهرالذات:

منطق الطیر و صفحه ای آخر بی سرنامه. خط: نستعلیق عادی، کاتب: غلام نظام الدین،

کتابت: ۱۲۱۱ ه/ ۱۷۹۶ م، اوراق: ۱۱۸، س: ۱۵، اندازه: ۲۱×۹، ۱۹×۱۶ سم. مرکب سیاه و سنجوفی،

اوراق مصفح به کاغذ رقیق، (احسن فارسیه ۸۹۱/۵۵۱۴/۲۲).

اسرارنامه:

۱۰۲- اسلام آباد، فهرست مشترک نسخه‌های خطی فارسی پاکستان، نگاشته: احمد منزوی، چاپ اردیبهشت ماه ۱۳۶۵ ه.ش.، مجلد هفتم، منظومه‌ها (۱)، شماره ۱۲۰.

۱۰۳- همان‌جا، فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه گنج بخش، نگاشته: احمد منزوی، چاپ بهمن ماه ۱۳۵۹ ه.ش.، جلد سوم، شماره ۱۸۵۲.

آغاز: مثل سابق.

۱۰۴- بانکی‌پور، پتنا، فهرست نسخ خطی عربی و فارسی کتابخانه اورینتل پبلک، نگاشته: مولوی عبدالمقتدر، چاپ ۱۹۶۲ م، جلد اول، شماره ۴۸۴۷، جزو دوم زیر «سبعة عطار»، کتابت: ۱۳ صفر ۱۱۲۳ ه.ق.، اوراق: عنوان مذکور ۱۲۸ ب تا ۱۷۵ الف (ورق ۱۷۵ الف خالی)، س: ۱۵، اندازه: ۱۰/۷۵×۶/۲۵؛ ۷/۷۵×۳/۷۵. در تهران در سال ۱۲۹۸ ه.ق. چاپ سنگی هم شده.

۴۸ به عنوان «سبعة فریدالدین عطار»، هفت رساله دارای اوراق: ۴۴۲، س: ۱۵ و ۲۴ تا ۲۶ حاشیه‌ای، باب: ۲۲، اندازه: ۱۰/۷۵×۶/۲۵، ۷/۷۵×۳/۷۵. به ترتیب ذیل:

شماره داخلی	نام رساله	اوراق
جزو اول:	الهی‌نامه	اوراق از ۱ ب تا ۱۲۷ الف.
جزو دوم:	اسرارنامه	اوراق از ۱۲۸ ب تا ۱۷۴ ب.
جزو سوم:	اثنی‌نامه	اوراق از ۱۷۵ ب تا ۲۹۷ الف.
جزو چهارم:	مصیبت‌نامه	اوراق از ۲۹۷ ب تا ۴۰۶ ب.
جزو پنجم:	بلبل‌نامه	اوراق از ۴۰۷ ب تا ۴۱۳ الف.
جزو ششم:	بی‌سرنامه	اوراق از ۴۱۳ ب تا ۴۱۶ ب.
جزو هفتم:	وصلت‌نامه	اوراق از ۴۱۷ ب تا آخر (۴۴۲).

که همه اینها را ذیل عنوان خود در این فهرست آورده‌ام.

(یادآوری می‌شود که همین ترتیب در فهرست نسخ خطی فارسی کتابخانه عمومی اورینتل به نام مرآة العلوم، جلد اول، چاپ ۱۹۲۵ م، آمده ولی آن‌جا تعداد هر عنوان مشخص نشده.)

آغاز:

به نام آنکه جان را نور دین داد خرد را در خدادانی یقین داد
۱۰۵- پتنا، کتابخانه دانشگاه پتنا، شماره ۴۲، شماره ردیف ۱ (۹۸۹) ۹۹۴-۹۸۷، خط: نستعلیق، کاتب: سید جعفر طالب‌العلم، ص: ۵۹، س: ۱۴، اندازه: ۱۴×۱۹.

آغاز:

افتتاح نام‌ها از نام تو هر دو عالم جرعه نوش از جام تو
انجام:

دیده حق بین اگر بودی مرا او رخ از هر ذره بنمودی مرا
تمت تمام شد از دست احقر، سید جعفر طالب‌العلم.
۱۰۶- همان‌جا، کتابخانه مجیبه بدریه، پهلواری شریف، شماره (۰۴) ۱۰۷، خط: نستعلیق، ص: ۵۶، س: ۲۶، اندازه: ۱۴×۵/۲۲ سم.

آغاز:

افتتاح نام‌ها از نام تو هر دو عالم جرعه نوش از جام تو
انجام:

دیده حق بین اگر بودی مرا او رخ از هر ذره بنمودی مرا
تمت بالخیر اسرارنامه حضرت فریدالدین «عطار» قدس سره.
۱۰۷- حیدرآباد، فهرست نسخه‌های خطی فارسی موزه و کتابخانه سالار جنگ، نگاشته: محمد اشرف، چاپ ۱۹۶۷ م، جلد چهارم، شماره ۱۲۳۲، A/Nm.922، جزو هشت زیر «کلیات عطار». اوراق: عنوان مذکور ۳۸۴۷ تا ۴۱۲.

آغاز:

به نام آنکه جان را نور دین داد خرد را در خدادانی یقین داد
انجام:
سحر ۴۹ با درد تر زین کس ندیدست کرمی هر شب صد خون بچدیدست ۵۰

۱۰۸- همان‌جا، نسخه دیگر به شماره ۱۲۳۳، ۸/Nm.921، جزو دوزیر «کلیات عطار». اوراق: عنوان مذکور ۶۵۷ تا ۹۱.

۱۰۹- همان‌جا، نسخه دیگر به شماره ۱۲۳۴، ۸/Nm.203، جزویک زیر «کلیات عطار». اوراق: عنوان مذکور ۱۷ تا ۱۹۷.

آغاز: مثل سابق.

انجام:

نشسته بودم و شمعى نهاده جماعت سوي من سمعى نهاده
۱۱۰- همان‌جا، نسخه دیگر به شماره ۱۲۳۵، ۸/Nm.2، خط: نستعلیق خوش،
کتابت: سده ۱۱ هجری، اوراق: ۱+۹۹، س: ۱۶، دو ستونی، اندازه: ۸/۴×۴/۳؛
۱۶×۲/۸؛ ۲۰/۵×۱۱/۱۱؛ ۱۵/۲×۷/۲ سم. نسخه خوانا، عنوان‌ها قرمز، حاشیه رنگین،
صحافی شده، ناقص الآخر و دارای ۱۴ مقاله.

آغاز: مثل سابق.

انجام:

بسگ گفتند زرداری سگ از ننگ گهی فریاد می‌کرد و گهی جنگ
۱۱۱- دهلی نو، موزه ملی، شماره B-۱۵۳۹، خط: نستعلیق، کتابت: ۱۰۰۸ ه.ق.،
ص ۷۵، اندازه: ۲/۸×۱۳/۲۳.

۱۱۲- همان‌جا، نسخه دیگر به شماره (۱۷) ۱۶۱/۵۹- (۱۹۶)

آغاز:

به نام آن که جان را نور دین داد خرد را در خدا دانسی یقین داد
۱۱۳- همان‌جا، کتابخانه مؤسسه مطالعات اسلامی جامعه همدرد، شماره ۶۹۹،
خط: نستعلیق، کاتب: عمادالدین محمد بن علی شاه القزوینی، کتابت: ۸۴۱ ه.ق.،
ص: ۱۴۶، س: مختلف، اندازه: ۲۵/۵×۱۷/۳. ناقص الأول، کرم خورده و مهرهای
محمد عمر جعفری، محمد شکور و محمد ظهور احمد دارد.

آغاز:

گرت یک ذره این دیده ... صفائی بحر ... و کوه یابد
اگر پیش از اجل یک دم بمیری در آن یک دم ... عالم بگیری
انجام:

تو خواهی خوان و خواهی تو که کر خوانی ... تو دانسی
سخن با در دتر زین کس ندیدست که از هر بیت خونی می چکیدست
۱۱۴- همان‌جا، کتابخانه ذاکر حسین، دانشگاه جامعه ملیه اسلامی، شماره ۵۸۹،
شماره ردیف ۳۰۵، خط: نستعلیق، کاتب: حافظ غلام رسول ولد قادر بخش بن
حافظ نور محمد جالندهری، کتابت: ۱۲۹۲ ه.ق.، ص ۱۶، س ۱۵، اندازه: ۲۸×۱۸ سم،
مجدول، با کرم خوردگی.

آغاز:

چشم بگشاکه جلوه دلدار متجلی است از در و دیوار
انجام:

این قدر بس بود نصایح و پند در سلوک از فرید دین «عطار»
۱۱۵- علیگره، فهرست نسخ قلمی کتابخانه سبحان الله اورینتل، دانشگاه اسلامی،
نگاشته: سید کامل حسین، چاپ ۱۹۲۹ م، شماره تسرتیب ۸۹۱/۵۵۱۴
کاتب: میر محمد اعظم، کتابت: ۱۱۸۹ ه.ق.، اوراق: ۱۲۵.

۱۱۶- کراچی، فهرست نسخه‌های خطی فارسی موزه ملی پاکستان، نگاشته: سید
عارف نوشاهی، چاپ ۱۳۶۲ ه.ش.، شماره N.M.400، ش ۳ در مجموعه، خط: نستعلیق
ریز و خوش، کاتب: فاضل بیگ برلاس، کتابت: ۱۰۱۹ ه.ق.، اوراق ۱۷۷ تا ۲۱۶،
چهار ستونی، سر لوح، جدول بندها، عنوان‌ها شنگرف، کتابت به دستور نواب تاج خان.
آغاز:

به نام آنکه جان را نور دین داد خرد را در خدا دانسی یقین داد

۱۱۷- کلکته، فهرست نسخه‌های خطی عربی، فارسی و هندوستانی کتابخانه‌های شاه‌اوده، نگاشته: اشپرنگر، چاپ ۱۸۵۴ م، جلد اول، شماره ترتیب ۱۴۰، موتی محل، ص: ۶۸، س: ۵۰. عنوان نظم چنین آمده:

زهی «عطار» کز بحر معانی بسالماس سخن در می چکانی
ترا زبید بمالم بارنامه که بر تو ختم شد اسرارنامه
آغاز: مثل سابق.

۱۱۸- همان‌جا، فهرست نسخه‌های خطی فارسی ایشیاتیک سوسائتی آف بنگال، کلکسیون کرزون، نگاشته: ایوانو، چاپ ۱۹۲۶ م، شماره ۲۰۴، (II513)، جزو پنجم، قسمت دوم در «کلیات عطار». عنوان مذکور از ورق ۱۷.
آغاز: مثل سابق.

۱۱۹- همان‌جا، فهرست نسخه‌های خطی فارسی ایشیاتیک سوسائتی آف بنگال، کلکسیون سوسائتی، نگاشته: ایوانو، چاپ ۱۹۸۵ م، شماره ۴۸۴، Na 4، خط: نستعلیق، کتابت: سده ۱۱ هجری، س ۱۷، اندازه: ۲۶۵×۱۷۰، ۱۸۵×۱۰۵، دو ستونی همراه با ستونی در حاشیه.
آغاز: مثل سابق.

۱۲۰- لکهنو، کتابخانه ندوة العلماء، شماره ردیف ۱۰۷، خط: نستعلیق، کاتب: عبدالغفور بن ابواسحاق، کتابت: ۹۸۴ ه. ق.، ص ۲۲۰، س ۱۵، اندازه: ۲۴×۱۴.
اشترنامه:

۱۲۱- اسلام‌آباد، فهرست مشترک نسخه‌های خطی فارسی پاکستان، نگاشته: احمد منزوی، چاپ اردیبهشت‌ماه ۱۳۶۵ ه. ش.، مجلد هفتم، منظومه‌ها (۱)، شماره ۱۲۲.

۱۲۲- بانکی پور، پتنا، فهرست نسخ خطی عربی و فارسی کتابخانه اورینتل پبلک، نگاشته: مولوی عبدالمقتدر، چاپ ۱۹۶۲ م، جلد اول، شماره ۵۱۴۶، جزو یازده زیر «کلیات عطار»، اوراق: عنوان مذکور ۲۹۹ ب تا ۳۴۸ الف (ورق ۳۴۸ الف خالی).
آغاز:

ابتدا بر نام حی لایزال صانع اشباع و ابدای جلال

۵۱ کل مجموعه ۱۳ رساله دارای اوراق: ۴۷۳، س: ۲۵، اندازه: ۱۴×۹، ۱۲/۵×۸، ۹/۵×۵/۲۵، چهار ستونی به اضافه ۶۳ سطر در حاشیه زیر عنوان به ترتیب:

شماره داخلی	نام رساله	اوراق
جزو اول:	جوهرالذات	اوراق از ۱ ب تا ۹۳ الف.
جزو دوم:	مظهر المعجایب	اوراق از ۱ ب تا ۷۰ الف (ستون وسطی).
جزو سوم:	منطق الطیر	اوراق از ۷۱ ب تا ۱۲۰ ب.
جزو چهارم:	حلاج‌نامه	اوراق از ۱۲۱ ب تا ۱۲۳ ب.
جزو پنجم:	مصیبت‌نامه	اوراق از ۱۲۵ ب تا ۲۰۰ الف.
جزو ششم:	لسان الغیب	اوراق از ۲۰۱ ب تا ۲۴۸ ب.
جزو هفتم:	خیاط‌نامه	اوراق از ۲۴۹ ب تا ۲۵۹ الف.
جزو هشتم:	مفتاح الفتوح	اوراق از ۲۶۰ ب تا ۲۷۷ الف.
جزو نهم:	کنز الحقایق	اوراق از ۲۷۸ ب تا ۲۹۱ ب.
جزو دهم:	هفت وادی	اوراق از ۲۹۲ ب تا ۲۹۸ ب.
جزو یازدهم:	اشترنامه	اوراق از ۲۹۹ ب تا ۳۴۷ ب.
جزو دوازدهم:	پندنامه	اوراق از ۳۴۸ ب تا ۳۵۵ الف.
جزو سیزدهم:	دیوان: قصاید	اوراق از ۳۵۶ ب تا ۳۶۵ الف.
	غزلیات	اوراق از ۳۶۵ ب تا ۴۱۳ الف.
	رباعیات	اوراق از ۴۱۳ ب تا ۴۱۹ الف.

رباعیات سری دیگر

(تعداد ۱۷۸۴ رباعی) اوراق از ۴۲۱ تا آخر.

(یادآوری می‌شود همین ترتیب در فهرست نسخ خطی فارسی کتابخانه عمومی اورینتل به نام مرآة‌العلوم، جلد اول، چاپ ۱۹۲۵ م، ولی آنجا اوراق هر کدام مشخص نشد.)

۱۲۳- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۴۷ جزو سه، کتابت: ۲۷ صفر ۱۱۲۳ ه.ق.،
اوراق: عنوان مذکور ۱۷۵ ب تا ۲۹۶ الف (۲۹۶ ب تا ۲۹۷ الف سفید).

۱۲۴- حیدرآباد، فهرست نسخه‌های خطی فارسی موزه و کتابخانه سالار جنگ،
نگاشته: محمد اشرف، چاپ ۱۹۶۷ م، جلد چهارم، شماره ۱۲۳۲، ANM.922، جزو شش
زیر «کلیات عطار». اوراق: عنوان مذکور ۲۷۱۷ تا ۳۰۷۷.

آغاز:

ابتدا بر نام حی لایزال صانع اشباع و ابدای جلال
انجام:

عقل و جان ایشار کردم این مقام تا شود ذات توفسانی تمام
۱۲۵- دهلی، موزه ملی، شماره (III) ۱۶۱/۵۹-۸۹۵.

آغاز:

ابتدا بر نام حی لایزال صانع اشیاء ابداع جلال
۱۲۶- علیگره، کتابخانه مولانا آزاد، دانشگاه اسلامی علیگره، شماره ۳۰۴،
یون ض ۱۱۱ ف ادب، خط: نستعلیق، ص: ۴۱۲، س: ۱۹، اندازه: ۱۹/۵ × ۱۰/۵ شم.

آغاز: مثل سابق.

انجام:

ای وصال منزل جان و جهان آشکار او ر ... هست کلی نهان ...
۱۲۷- کلکته، فهرست نسخه‌های خطی عربی، فارسی و هندوستانی کتابخانه‌های
شاه اوده، نگاشته: اشپرنگر، چاپ ۱۸۵۴ م، جلد اول، شماره ترتیب ۱۲۷،
کتابت: ۱۱۸۰ ه.ق.، ص: ۸۶۶، س: ۱۲.

آغاز:

ابتدا بر نام حی لایزال صانع اشیاء ابداع جمال

۱۲۸- همان جا، فهرست نسخه‌های خطی فارسی ایشیاتیک سوسائتی آف بنگال،
کلکسیون کرزون، نگاشته: ایوانو، چاپ ۱۹۲۶ م، شماره ۲۰۴، (II513)، جزو هشت،
قسمت دوم در «کلیات عطار»، عنوان مذکور از ورق ۱۶۴۷.
آغاز:

ابتدا بر نام حی لایزال صانع اشیاء و ابداع جلال
۱۲۹- همان جا، فهرست نسخه‌های خطی فارسی ایشیاتیک سوسائتی آف بنگال،
کلکسیون سوسائتی، نگاشته: ایوانو، چاپ ۱۹۸۵ م، شماره ۴۸۵، Na 5، خط: نستعلیق،
کتاب: احتمالاً اوجیالیخان، کتابت: ۱۱۸۰ ه.ق. در شاهجهان پور، س: ۱۲،
اندازه: ۱۳۵ × ۲۰۰؛ ۱۰۰ × ۱۵۰.

آغاز:

ابتدا بر نام حی لایزال صانع اشیاء و ابداع جمال
۱۳۰- لکهنو، فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه راجه محمود آباد،
چاپ بهمن ماه ۱۳۶۶ ه، شماره ردیف ۲۲۶، خط: نستعلیق، ص: ۵۶، س: ۲۵،
اندازه: ۲۷/۵ × ۱۷/۲۷. کرم خورده و مطلقاً.

آغاز: مثل سابق.

انجام:

جوهر است یکیت اما بیش‌ها می‌کند هر نسوع او اندیش‌ها
الهی نامه:

۱۳۱- اسلام آباد، فهرست مشترک نسخه‌های خطی فارسی پاکستان،
نگاشته: احمد منزوی، چاپ اردیبهشت ماه ۱۳۶۵ ه.ش.، مجلد هفتم، منظومه‌ها (۱)،
شماره ۱۲۲.

۱۳۲- بانک پور، پتنا، فهرست نسخ خطی عربی و فارسی کتابخانه اورینتل پبلک،
نگاشته: مولوی عبدالمقندر، جلد اول، چاپ ۱۹۶۲ م، شماره ۴۷ جزو اول، زیر

«سینه عطار»، کتابت: ۲۴ رمضان ۱۳۳۳ هـ. ق. در شاهجهان آباد در زمین محمد فهام، اوراق: عنوان مذکور الف تا ۲۷ الف، روی ورق الف. دارای دو مهر موزا خرم بخت پسر مرزا جهان دار شاه، پسر شاه جهان، پادشاه دهلی، و دو مهر تاج جهانیه و مهر شاه جهانیه.

آغاز: الهی نامه را آغاز کردم بنامت باب نامه باز کردم در ۱۳۳۳ هـ. ق. خیدن آباد، فهرست نسخه های خطی فارسی، موزه و کتابخانه سیالار جنگ، نگاشته: محمد اشرفی، چاپ ۱۹۶۷ م. جلد چهارم، شماره ۲۳۲، A/Nm.922 جزو دوم زیر «کلیات عطار» اوراق: عنوان مذکور ۹۱۷ تا ۹۴۶ در الفیالیه و الفیالیه است.

آغاز: الهی نامه را آغاز کردم بنامت نامه را سرباز کردم انجام: در این کتاب الفیالیه و الفیالیه است. کتب غیر از فضل انور و فیضی ندارد. گیر از طاعت سیر موی ۵۲ ندارد.

۱۳۴۷- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۲۳۳، A/Nm.921، جزو یکم زیر «کلیات عطار». اوراق: عنوان مذکور ۱۷ تا ۶۵. کتابت: ۷۲/۸۰۱۷۲. آغاز: بنام آنکه ملکش نیرو است ۵۳ بوصفش عقل صاحب نطق لالی است.

۱۳۵- دهلی نو، موزه ملی، شماره ۸، شماره ثبت ۱۵۳۹۸، خط نستعلیق. آغاز: الهی نامه را آغاز کردم به نامت نامه (ای) آری باز کردم (۱۳۶) همان جا، نسخه دیگر به شماره ۸، شماره ثبت ۱۵۳۹۸، خط نستعلیق. ص: ۱۴۵، اندازه: ۲۳/۸×۱۳/۲.

مشاوره: در این کتاب الفیالیه و الفیالیه است. ۲۹۶۱ شماره ثبت ۱۵۳۹۸، خط نستعلیق. ۵۲ موی ۵۲، ۷۲/۸۰۱۷۲. ۵۳ بیروالست.

۱۳۷- همان جا، نسخه دیگر به شماره (۷) (۱۶۱/۵۹) (۱۸۹۸) کتابت: عبدالفتح بن ولی محمد صدیقی.

آغاز: الهی نامه را آغاز کردم بنامت نامه را سرباز کردم ۱۳۸۲- هلنگره، کتابخانه مولانا آزاده دانشگاه اسلامی، شماره ۳۹۶، یون و ارفا. مشوی، خط: نستعلیق، ص: ۴۸۶، س: ۱۵، اندازه: ۱۲/۲×۲۲/۸، شم: ۷۲/۸۰۱۷۲. آغاز: بنام آنکه ملکش بس زوالست بوصفش عقل صاحب نطق لالی است.

انجام: بنام آنکه ملکش بس زوالست بوصفش عقل صاحب نطق لالی است. بنامت نامه را آغاز کردم بنامت نامه را سرباز کردم.

۱۳۹- کراچی، فهرست نسخه های خطی فارسی موزه ملی پاکستان، نگاشته: لیلیه عارف بوشاهانی، چاپ ۱۳۶۴ هـ. ش. شماره N.M.400، مش: ۷۲/۸۰۱۷۲. خط: نستعلیق. ریز و خوش، کتابت: فاضل بیگ بولاس، اوراق: ۹۶ تا ۸۵، چهار مشوی، سرتاج و مجدول، عنوان ها سنگرف، کتابت به دستور تاج تاجان، ۷۲/۸۰۱۷۲. آغاز: بنام آنکه ملکش نیرو است ۵۳ بوصفش عقل صاحب نطق لالی است.

۱۴۰- کنگه، فهرست نسخه های خطی عربی، فارسی و هندوستانی کتابخانه های شاه اوده، نگاشته: اشیرنگرا، چاپ ۱۸۵۴ م. جلد اول، شماره ترتیب ۱۲۹، توپ خانه. آغاز: بنام آنکه ملکش بی زوالست بوصفش عقل صاحب نطق لالی است.

۱۴۱- همان جا، فهرست نسخه های خطی فارسی ایشیاتیک سوسائتی آف بنگال، کلکسیون گرزون، نگاشته: ایوانو، چاپ ۱۹۲۶ م، شماره ۲۰۴، (11513)، جزو چهارم.

قسمت اول در «کلیات عطار»، عنوان مذکور از ورق ۲۵۴۷.

آغاز:

الهی نامه را آغاز کردم بنامت نامه را باز ۵۵ کردم
۱۴۲- لکنو، فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه راجه محمودآباد،
چاپ بهمن ماه ۱۳۶۶ هـ، شماره ردیف ۳۱۳، خط: نستعلیق، ص: ۹۲، س: ۲۵،
اندازه: ۲۷/۵×۱۷. نسخه مطلقاً.

آغاز:

الهی نامه را آغاز کردم بنامت نامه را باز ۵۶ کردم
انجام:

هر که آرد این وصیت‌ها بجای در دو عالم رحمتش بخشد خدای
بلیل نامه:

۱۴۳- بانکی پور، پتنا، فهرست نسخ خطی عربی و فارسی کتابخانه اوریتل پبلک،
نگاشته: مولوی عبدالمقتدر، چاپ: ۱۹۶۲ م، جلد اول، شماره ۴۷ جزو پنجم، زیر
«سبعمه عطار»، اوراق: عنوان مذکور ۴۰۷ ب تا ۴۱۲ الف.

آغاز:

قلم بردار راز دل عیان کن سرآغازش بنام غیب دان کن
۱۴۴- حیدرآباد، فهرست نسخه‌های خطی فارسی موزه و کتابخانه سالار جنگ،
نگاشته: محمد اشرف، چاپ ۱۹۶۷ م، جلد چهارم، شماره ۱۲۳۲، ANm.922،
جزو دوازده زیر «کلیات عطار». اوراق: عنوان مذکور ۶۰۷ تا ۶۱۱.
آغاز: مثل سابق.

انجام:

یاد خدا هر دمی پیش کن هر چه بجز اوست فراموش کن

۱۴۵- علیگره، فهرست نسخ قلمی کتابخانه سبحان الله اوریتل، دانشگاه اسلامی،
نگاشته: سیدکامل حسین، چاپ ۱۹۲۹ م، شماره ترتیب: ۸۹۱/۵۵۱۴،
کتابت: ۱۱۸۹ هـ. ق.، اوراق: ۱۷.

۱۴۶- کلکته، فهرست نسخه‌های خطی عربی، فارسی و هندوستانی کتابخانه‌های
شاه اوده، نگاشته: اشپرنگر، چاپ ۱۸۵۴ م، جلد اول، شماره ترتیب ۱۳۳.
آغاز:

قلم بردار راز دل عیان کن سرآغازش بنام غیب دان کن
۱۴۷- لکنو، فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه راجه محمودآباد،
چاپ بهمن ماه ۱۳۶۶ هـ، شماره ردیف ۳۱۳، خط: نستعلیق، ص: ۱۰، س: ۲۵،
اندازه: ۲۷/۵×۱۷. کرم خورده و مطلقاً.
آغاز: مثل سابق.

انجام:

یاد خدا بر دگی ۵۷ پیش کن هر چه بجز اوست فراموش کن
بی سرنامه:

۱۴۸- اسلام آباد، فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه گنج بخش،
نگاشته: احمد منزوی، چاپ بهمن ماه ۱۳۵۹ هـ. ش.، جلد سوم، شماره ۱۸۵۸.
آغاز: مثل سابق.

۱۴۹- بانکی پور، پتنا، فهرست نسخ خطی عربی و فارسی کتابخانه اوریتل پبلک،
نگاشته: مولوی عبدالمقتدر، چاپ ۱۹۶۲ م، جلد اول، شماره ۴۷، جزو شش زیر
«سبعمه عطار». اوراق: عنوان مذکور ۴۱۳ ب تا ۴۱۶ ب.
آغاز:

من بفریتون بستم در جهان قادرا پروردگارا جساودان

در انجام این کتاب، براساس روشها و منابع معتبر فارسی، در دسترس بوده است. - ۱۳۷۱

فهرستی سزنامه را پیدا کنیم. عاشقان را در جهان شنیداکتم

۱۵۰- پتنا، فهرست مخطوطات فارسی کتابخانه اخذ بخش آوزنشل پبلک

(مشرأة العلوم)، نگاشته. مخید اطهر شیر، چاپ ۱۹۶۷ م، جلد سوم،

شماره سلسله وار ۳۶۳۶، شماره کتاب ۳۷۸۵، شماره داخلی ۲۹ زیر مجموعه قضایند،

خط: نستعلیق، کتابت: سده ۱۰ هجری، اوراق: ۷، س: ۱۹، اندازه: ۲۷×۱۵، ۳۶×۱۳/۵.

۱۵۱- همان جا، کتابخانه دارالعلوم بلخیه فتوحیه، شماره ردیف: ۵۰۶، خط: نستعلیق

کاتب: عبدالعزیز، ص: ۳۵، س: ۱۹، اندازه: ۲۲×۱۵، گرم خورده.

آغاز: ۷۲۱

چشم بگشاکه جلوه دلدار مستجلی است از در و دیوار

انجام:

تو اگر فرد این خجسته زهی داد از جمله کائنات فشار

۱۵۲- همان جا، کتابخانه مجیبه بدریه، بهلواری شریف، شماره (۱۰۷)،

خط: نستعلیق، ص: ۲۰، س: ۱۱، اندازه: ۲۲/۵×۱۴.

در دسترس نیست. فهرست کتابخانه دارالعلوم اصفهان، شماره ۸۲۱.

آغاز: ۸۵۸۱

من بغیر تو نیستم در جهان قادرا پروردگارا جاودان

انجام:

هر که او خود را فنا کلی شناخت اندر آن جا جان او کلی بیافت

۱۵۳- حیدرآباد، فهرست نسخه های خطی فارسی موزه و کتابخانه سالار جنگ،

نگاشته: محمد اشرف، چاپ ۱۹۶۷ م، جلد چهارم، شماره ۱۲۳۲، ANm.922

جزو چهارده زیر «کلیات عطار». اوراق: عنوان مذکور ۶۱۷ تا ۶۱۸.

آغاز:

من بغیر تو نیستم در جهان قادرا پروردگارا جاودان

در انجام این کتاب، براساس منابع معتبر فارسی، در دسترس بوده است. - ۸۵۱

حسد را بکشوشم بزم بخاری کسلا - اینم بکلی آوردی گز صبح و شام

۱۵۴- همان جا، نسخه دیگر در جلد هشتم، چاپ ۱۹۷۵ م، شماره ترتیب ۲۲۹۵،

A.Nm.1070، جزو دو زیر «مجموعه»، کاتب: مختلف، کتابت: ۲۳ شوال ۱۲۰۱ هـ/

۹ اوت ۱۷۸۷ م، اوراق: ۱۱۸ عنوان مذکور ۱۷۷ تا ۲۶، س: ۱۳، دو ستونی،

اندازه: ۱۷×۷/۷×۴/۸/۱۷/۷/۸/۱۲/۱۹/۸×۱۲/۱۹/۸ سم. دارای مهر بالکونین فدوی محمد شاه پادشاه

غازی ۱۱۴۱ هـ.

آغاز:

چون پذیرند ذات حق را منتها و زدنند توقع لله علمها

۱۵۵- همان جا، نسخه دیگر در جلد هشتم، چاپ ۱۹۸۳ م، شماره ۳۲۲۵،

A.Nm.1059، جزو یک زیر «مجموعه». اوراق: عنوان مذکور ۱۷ تا ۱۰.

۱۵۶- دهلی نو، کتابخانه ذاکر حسین، دانشگاه جامعه ملیه اسلامیه، شماره ۱۱۳۴،

شماره ردیف ۳۶، خط: نستعلیق، کاتب: فیروز علی خان، ص: ۹، س: ۱۷،

اندازه: ۲۲/۵×۱۳/۵.

آغاز:

افتاح نامها از نام تو هر دو عالم جرعه نوش از جام تو

انجام:

دیگانه خلق بلین اگر بسوی سرا - او رخ از هیئت ذره بسودی - موله

۱۵۷- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۱۱۳۵، شماره ردیف ۶۳، خط: نستعلیق،

کاتب: فیروز علی خان، کتابت: ۲۹ اوت ۱۸۷۹ م، ص: ۲۶، س: ۴۷، اندازه: ۲۲/۵×۱۳/۵.

آغاز:

من بغیر تو نیستم در جهان قادرا پروردگارا جاودان

انجام:

هر که او خود را فنا کلی شناخت اندر آن خاصان او کلی بیافت

۱۵۸- همان جا، در کتابخانه مؤسسه مطالعات اسلامی جامعه همدرد، شماره ۵۷۴، خط: نستعلیق، کتاب: خیرالله ساکن شاهجهان آباد، کتابت: پنجشنبه، ۱۱ محرم الحرام ۱۲۶۱ یا ۱۱۲۶ ه. ق. (سال جلوس ۳۳ شاه عالم بادشاه غازی)، ص: ۵۸، س: ۱۵، اندازه: ۱۹/۵ × ۱۳/۵ سم. در آغاز مهر محمد عمر جعفری ثبت شده. آغاز:

حمد بی حد میر خدای پای مرا آنکه ایمان داد مشتکی خاک را انجام:

هر که دارد این وصیت ها بجا در دو عالم راحتش بخشد خدا
۱۵۹- همان جا، به شماره ۳۲، خط: نستعلیق، کتابت: ذی القعدة ۱۲۲۹ ه. ق.، ص: ۳۲، س: مختلف، اندازه: ۲۲/۵ × ۱۵/۵ سم، کرم خورده، شامل چندین رساله. آغاز: مثل سابق.

انجام:

چون رسید اینجا سخن از جمله باب ختم شد والله اعلم بالصواب
۱۶۰- علیگره، فهرست نسخ قلمی کتابخانه سبحان الله اورینتل، دانشگاه اسلامی، نگاشته: سید کامل حسین، چاپ ۱۹۲۹ م، شماره ترتیب ۸۹۱/۵۵۱۴، کاتب: رحم باسط، کتابت: ۱۲۵۷ ه. ق.، اوراق: ۱۰۱ (بجز سه رساله: بی سرنامه، پندنامه و تحفة النصائح).

۱۶۱- همان جا، کتابخانه مولانا آزاد، دانشگاه اسلامی، شماره ۶۴، یون ۱۲۲، خط: نستعلیق، کتابت: جمادی الاول ۱۱۸۸ ه. ق.، ص: ۱۵، س: ۱۵، اندازه: ۱۵ × ۱۰ سم. آغاز:

من بغیر تو نیستم در جهان قساردا پروردگارا جسادوان انجام:

هر که او خود را فنا کلی^{۵۸} شناخت اندر آن جا او بقای کلی^{۵۹} بیافت

۱۶۲- همان جا، کتابخانه مولانا آزاد دانشگاه اسلامی، مخطوطات ذخیره آفتاب، چاپ ۱۹۸۵ م، شماره ۱۱۴-۱۱۶ زیر منظر الطیر دارای ۱۴۰ ورق کلا، کتابت: ۱۰۷۷/۵۱۶۶۶ م، اوراق: عنوان مذکور ۳۰ تا ۲۸ الف.

۱۶۳- همان جا، نسخه دیگر در ذخیره احسن مارهروی، نگاشته: سید محمود حسن قیصر امروهوی، چاپ ۱۹۸۳ م، زیر منتخب مثنویات «عطار»، شماره ۲۶۸، یک صفحه^{۶۰}.

۱۶۴- همان جا، نسخه دیگر در کلکسیون حبیب گنج، نگاشته: سید محمد حسین رضوی و سید محمود حسن قیصر، جلد اول، بخش اول، چاپ ۱۹۸۱ م، شماره ۳۲، داخلی ۶، خط: نستعلیق، اوراق: ۱۰، س: ۱۵، اندازه: ۷/۵ × ۴/۵، ۶ × ۳/۲۵ اینچ، کرم خورده در صفحه نخست آمده که:

«رساله بی سرنامه و شرح جام جهان نمائی از تصنیفات شاه وجیه الدین». نگارنده آن فهرست گفته که اسم مؤلف اشتباه آمده بود و ما آن را درست کردیم.

آغاز:

من بغیر از تو نیستم در جهان قساردا پروردگارا جوادوان انجام:

هر که خود را فنائی کل نساخت^{۶۱} اندر آن جا او بقائی^{۶۲} نیافت
۱۶۵- همان جا، کتابخانه نواب سرمزل الله خان، شماره ۷۲۰، خط: نستعلیق، کاتب: سید فتح الله قاضی، کتابت: ۱۹ رجب المرجب ۲۴ جلوس در قصبه ملیکانون، ص: ۱۸، س: ۱۳، اندازه: ۱۹/۴ × ۱۲، کرم خوردگی بسیار آب دیده. آغاز:

سربسی سرنامه را پیداکنم عاشقان را در جهان شیداکنم

۶۰ فقط صفحه آخر این منتخب مشتمل بر بی سرنامه.

۶۱ هر که او خود را فنای کل نساخت؟

۶۲ بقای کل؟

انجام: در نظر از دستخط حضرت آقا میرزا محمد باقر خراسانی در سال ۱۲۸۷ هـ.
 ۱۶۶- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۲۱۰۳، خط نستعلیق، کاتب: نور علی شاه،
 کتابت: ۱۸۸۷ م، ص: ۲۰، س: ۱۳، اندازه: ۲۴/۳ × ۲۰/۳، شماره: ۲۰۳.
 آغاز: ...

چشم بکشا که جلوه دلداری مستجلی است از در و دیوار
 انجام: ...
 این قدریس بود نصایح چند در سلوک از فریدالدین «عطار»
 ۱۶۷- کشمیر، دست نویس نسخ خطی عربی و فارسی کتابخانه مرکز مطالعات آسیا،
 دانشگاه کشمیر، نگاشته: حی. آر. نت، سال ۱۹۸۲ م، شماره ترتیب: ۱۰۳۵.
 ۱۶۸- کلکته، فهرست نسخه های خطی عربی، فارسی و هندوستانی کتابخانه های
 شاه اوده، نگاشته: اشپیرنگر، چاپ ۱۸۵۴ م، جلد اول، شماره ترتیب: ۱۲۳.
 آغاز: ...

من بغیر از تو نیستم در جهان قادرا پروردگارا جاودان
 ۱۶۹- همان جا، فهرست نسخه های خطی فارسی اشیاک، سوسائتی آف بنگال،
 کلکسیون کیرورن، نگاشته: ایوانو، چاپ ۱۹۲۶ م، شماره: ۲۰۴، (11513)، جزونه،
 قسمت دوم در «کلیات عطار»، عنوان: ملکوت از عرق، شماره: ۲۴۹۷.
 آغاز: ...

من بغیر از تو نیستم در جهان قادرا... پروردگارا جاودان
 خط: نستعلیق، ص: ۱۸، س: ۱۴، اندازه: ۲۱ × ۱۱، شماره: ...
 آغاز: ...

من بغیر از تو نیستم در جهان قادرا پروردگارا جاودان
 آغاز: ...

انجام: ...
 هر که او خود را قنای گل شناخت...
 ۱۷۱- میسور، فهرست نسخه های خطی فارسی استیتوی تحقیقات علوم شرقی،
 نگاشته: میر محمود حسین، شماره: ۱۳۸۴۹، اوراق: ۷، شماره: ۸۷۷.
 پندنامه: ...

عطار اسلام آباد، فهرست نسخه های خطی کتابخانه گنج بخش،
 نگاشته: احمد منزوی، چاپ بهمن ماه ۱۳۵۹ هـ. ش، جلد سوم، شماره: ۱۸۵۲، س: ...

انجام: ...
 حمد بی حد مر خدای پاک را آنکه ایمان داد مشیت خاک را
 ۱۷۳- همان جا، نسخه دیگر در فهرست مشترک نسخه های خطی فارسی پاکستان،
 نگاشته: احمد منزوی، چاپ اردیبهشت ماه ۱۳۶۵ هـ. ش، مجلد هفتم، منظومه ها (۱)،
 شماره: ۲۲۵۱۸۶، اندازه: ...

۱۷۴- بانک پور، پتلا، فهرست نسخه های خطی عربی و فارسی کتابخانه اورینتل
 بیلک، نگاشته: مولوی عبدالقادر، چاپ ۱۹۶۲ م، جلد اول، شماره: ۴۶، جزو دوازده
 زیر «کلیات عطار»، اوراق: عنوان مذکور ۳۴۸ تا ۳۵۶ الف.
 آغاز: ...

حمد بی حد مر خدای پاک را آنکه ایمان داد مشیت خاک را
 ۱۷۵- پتلا، نسخه دیگر در فهرست مخطوطات فارسی کتابخانه خدا بخش اورینتل
 بیلک (مرأة العلوم)، نگاشته: سید اطهر شیر، چاپ ۱۹۶۷ م، جلد سوم،
 شماره: ۲۵۲۴، شماره کتاب: ۲۶۴۰، خط: نستعلیق، کاتب: فرحت علی،
 کتابت: سده ۱۳ هجری، اوراق: ۳۶، س: ۱۴، اندازه: ۲۱ × ۱۵/۵، شماره: ۱۷۰۹.

۱۷۶- همان جا، نسخه دیگر به شماره: ۲۵۲۵، شماره کتاب: ۳۶۰۵،
 خط: نستعلیق، کتابت: ۱۸۹ هـ. ق، اوراق: ۳۸، س: ۱۲، اندازه: ۲۴ × ۱۴، شماره: ۱۲/۵۸۸.

۱۷۷- همان جا، نسخه دیگر به شماره سلسله وار ۲۵۲۶، شماره کتاب ۳۹۸۳، خط: نستعلیق، کاتب: سید جواد علی، کتابت: سده ۱۳ هجری، اوراق: ۳۳، س: ۱۷، اندازه: ۲۲×۱۳، ۱۹×۸/۵.

۱۷۸- همان جا، نسخه دیگر به شماره سلسله وار ۲۶۳۵، شماره کتاب ۴۰۷۴، (۲).

۱۷۹- همان جا، نسخه دیگر به شماره سلسله وار ۲۷۳۹، شماره کتاب ۲۸۹۴، خط: نستعلیق، کاتب: شیخ محمد فضل الله محمدپوری، کتابت: ۱۲۷۲ ه.ق.، اوراق: ۳۲، س: ۱۳، اندازه: ۲۶×۱۷، ۲۲×۱۲.

۱۸۰- همان جا، نسخه دیگر به شماره سلسله وار ۲۷۳۹، شماره کتاب ۳۹۱۲، خط: نستعلیق، کاتب: صفدر علی، کتابت: ۱۲۶۰ ه.ق.، اوراق: ۳۴، س: ۱۵، اندازه: ۲۵×۱۶، ۱۹×۱۰×۵.

۱۸۱- همان جا، نسخه دیگر به شماره سلسله وار ۲۷۳۹، شماره کتاب ۳۹۲۲، خط: نستعلیق، کتابت: ۱۳ هجری، اوراق: ۲، س: ۱۵، اندازه: ۲۸/۵×۲۲، ۲۲×۱۴.

۱۸۲- همان جا، نسخه دیگر به شماره سلسله وار ۲۷۳۹، شماره کتاب ۲۷۷۷، خط: نستعلیق، کتابت: ۱۳ هجری، اوراق: ۳۵، س: ۱۵، اندازه: ۲۴×۱۵، ۱۵×۹/۵.

۱۸۳- همان جا، نسخه دیگر به شماره سلسله وار ۴۰۵۲، شماره کتاب ۲۸۹۴، (۷)، خط: نستعلیق، کاتب: شیخ محمد فضل الله محمدپوری، کتابت: ۱۲۷۲ ه.ق.، اوراق: ۳۲، س: ۱۳، اندازه: ۲۶×۱۷، ۲۲×۱۲.

۱۸۴- همان جا، کتابخانه مجیبه بدریه، پهلوانی شریف، شماره ۲۵، خط: نستعلیق شکسته، کتابت: نهم جمادی الاول ۱۲۳۲ ه.ق.، ص: ۲۲، س: ۱۱، اندازه: ۲۲/۵×۱۵ سم.

آغاز:

چشم بگشاکه جلوه دلداری متجلی است از در و دیوار

انجام:

همه شوقست اندرین صفحه همه عشق است اندرین طومار
«تمام شد قصیده ارشاد به فریدالدین «عطار» قدس است سره العزیز - نهم شهر

جمادی الاول ۱۲۳۲ نبوی صلی الله علیه و سلم»

۱۸۵- حیدرآباد، فهرست نسخه های خطی فارسی موزه و کتابخانه سالار جنگ، نگاشته: محمد اشرف، چاپ ۱۹۶۷ م، جلد چهارم، شماره ۱۲۳۲، A/Nm.922، جزو هفده زیر «کلیات عطار»، اوراق: عنوان مذکور ۶۲۲۷ تا ۶۳۱.

آغاز:

حمد بی حد مر خدای پاک را آنکه جان بخشید مشت به خاک را

انجام:

در همه احوال حق را یادکار ۶۳ این ۶۴ سخن ها جان و دل را شاد دار
۱۸۶- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۱۲۴۴، A/Nm.126، خط: نستعلیق خوب،

کتابت: ۱۰۳۳ ه/۱۶۷۴ م، اوراق: ۴۱، س: ۱۱، اندازه: ۶/۶×۴/۳؛ ۴/۵×۲/۳ اینج / ۱۱/۸×۱۰/۸؛ ۱۶/۸×۱۰/۸ سم.

آغاز: مثل سابق.

انجام:

ای پسر ترک مراد خویش گیر وانگهی راه سلامت پیش گیر
۱۸۷- همان جا، نسخه دیگر در جلد ششم، چاپ ۱۹۷۵ م، شماره ترتیب ۲۲۹۴،

A.Nm.1060، جزو دو زیر «مجموعه». خط: نستعلیق، کاتب: کامل بیگ قشقال، کتابت: ۵ رجب ۱۱۱۰ ه/۲۸ دسامبر ۱۶۹۸ م، اوراق: ۶۸، س: ۱۵، دو ستونی،

اندازه: ۸/۷×۴/۸ اینج / ۲/۲×۱۲/۲ سم. اوراق: عنوان مذکور ۱۱۷ تا ۴۲۷.

آغاز: مثل سابق.

۱۸۸- داکا، فهرست نسخه‌های خطی فارسی، اردو و عربی کتابخانه دانشگاه داکا، نگاشته زینبی ام. حبیب الله، چاپ ۱۹۶۶م، جلد اول، شماره ۷۹، شماره یادید: DU/438، خط: نستعلیق، اکتساب: ۴ جمادی الاول ۱۳۵۳ هـ/ ۱۸۲۷ م، اوراق: ۳۶، سن: ۱۳، اندازه: ۸ ۱/۴ × ۶ کرم خورده.

آغاز: مثل سابق. انجام: ...

۱۸۹- دهلی نو، کتابخانه داکا، حقیقین، ایحاطه علیه التلامیه، شماره ۷۸۹، شماره ردیف ۳۶۷، خط: نستعلیق، کاتب: مروی بخش سنگ قانونگو اکبر آبادی، کتابت: ۱۲۲۱ هـ ق، ص: ۲۱۴، س: ۹، اندازه: ۱۴ × ۹ سم، کرم خوردگی و چارگی دارد. ۳ صفحه اول آن مجدول و روی ورق اول آن مهر حبیب الله ۱۲۳۰ هـ ق است.

آغاز: مثل سابق. انجام: ...

۱۹۰- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۶۵۶، شماره ردیف ۳۴۰، خط: نستعلیق، کاتب: محمد یار ولد خدا بخش، ص: ۶۲، س: ۱۳، اندازه: ۲۴ × ۱۵، پاره پاره، پوسیده و کرم خورده.

آغاز: مثل سابق. انجام: ...

۱۹۱- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۱۷۵۷، شماره ردیف ۷۳۳۶، خط: نستعلیق شکسته، کتابت: محرم الحرام ۱۲۳۸ هـ ق، ص: ۵۰، س: ۱۳، اندازه: ۲۴ × ۱۷، کرم خورده و فرسوده.

آغاز: مثل سابق. انجام: ...

۱۹۲- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۱۷۵۵ (۸)، شماره ردیف ۳۴۹۹، خط: نستعلیق، کاتب: یحیی بن یحیی مهاباد، کتابت: ۱۲۵۸ هـ ق. ۱۹۳- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۸۴/۶۸۹۸ (۵۱۰)، خط: نستعلیق، کاتب: ...

انجام: ... این کتاب پندنامه شیخ تمام ۲۲ الف و ۲۱۰ بیت است. کاتب: ...

۲۹۲- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۵۷، شماره ردیف ۳۴۱۵، خط: نستعلیق، شکسته، کاتب: ...

آغاز: مثل سابق. انجام: ...

چون ندارم در دو عالم جز تو کس هم تومی باشی مرا فریادارم. ۱۹۳- همان جا، منوره ملی، شماره (۸) ۱۷۵۵/۷۳/۵۵ (۳۴۹۹)، خط: نستعلیق، کاتب: ...

۱۹۴- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۸۷/۲۵۹ (۶۹۶)، خط: نستعلیق، کاتب: ...

۱۹۵- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۸۴/۶۸۹۸ (۵۱۰)، خط: نستعلیق، کاتب: ...

۱۹۶- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۸۷/۲۵۹ (۶۹۶)، خط: نستعلیق، کاتب: ...

کتابت: سده ۱۹ میلادی، اندازه: ۲۱/۴ × ۱۴/۵ سم، کرم خورده. ۱۹۷- رامپور، کتابخانه عمومی صولت، عابد رضا بیدار، چاپ ۱۹۶۶ م، شماره ثبت: P/11، شماره منظومه ای ۵۱، خط: نستعلیق، کاتب: ...

اوراق: ۳۴، س: ۱۵، اندازه: ۲۲/۵ × ۱۴/۵، ۱۶ × ۷. ۱۹۸- همان جا، نسخه دیگر به شماره ثبت ۱۳۲ (۷۸۱)، شماره منظومه ای ۵۲، خط: نستعلیق، کاتب: ...

۱۹۹- اراک، فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه گنج بخش، مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان، نگاشته: محمد حسین تسیحی، جلد اول، زیر «بیت گنج» شماره ۲۹۰ جزو سوزم، خط: نستعلیق خوش، کتابت: سده ۱۱ و ۱۲ هجری، اوراق: ۶۶، اندازه: ...

۲۰۰- همان جا، نسخه دیگر زیر «مجموعه» به شماره $\frac{۲۹۰}{۲۹۵}$ ، خط: نستعلیق خوش و شکسته و ثلث، کتابت: سده ۱۲ و ۱۳ هجری، اوراق: ۸۷، اندازه: بیرونی $۲۰ \times ۱۳ / ۵ \times ۲$ سم، درونی: ۱۵ س $۱۷ \times ۸ / ۵$ و ۹ س ۱۵×۹ و ۱۴ س ۱۷×۱۰ و ۱۳ س $۱۴ / ۵ \times ۶ / ۵$ سم. کاغذ نازک و ضخیم زرد گون و سفید رنگ هندی و کشمیری، آب رسیده، وصالی شده، جلد مقوایی با عطف و گوشه پارچه‌ای ملون و منقش مندرس. عنوان‌ها و پيشانته‌ها و سر فصل‌ها شنگرف و زرافشان، برای «چوهدری محمد» کتابت شده است.

۲۰۱- علیگره، فهرست نسخ قلمی کتابخانه سبحان الله اوریتل، دانشگاه اسلامی، نگاشته: سید کامل حسین، چاپ ۱۹۲۹ م، شماره ترتیب $\frac{۸۹۱ / ۵۵۱۴}{۳۸}$ ، کتاب: رجم باسط، کتابت: ۱۲۵۷ ه.ق.، اوراق: ۱۰۱ (بجز سه رساله: بی سرنامه، پندنامه و تحفة النصابح).

۲۰۲- همان جا، کتابخانه مولانا آزاد، دانشگاه اسلامی، شماره ۲۸۲، یون ۲۰۲ ف مثنویات، خط: نستعلیق، کاتب: ایشوری پرشاد، کتابت: ۱۲۱۵ فصلی، ص: ۷۲، س: ۱۳، اندازه: $۱۹ / ۷ \times ۱۳$ سم. کرم خورده شدید و آب رسیده.

آغاز:

حمد بی حد مر خدای پاک را آنکه ایمان داد مشیت خاک را
انجام:

یا الهی رحم کن بر ما همه عفو کن جمله گشاه با همه... الخ
۲۰۳- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۳۳۵، یون ۱۶۲ ف ۲ مثنوی، خط: نستعلیق، کاتب: شیخ عبدالرحمن ولد شیخ صلاؤالدین شاهجهان پوری، کتابت: شهر ذی الحجه ۱۱۴۵ ه.ق.، ص: ۵۶، س: ۱۵، اندازه: $۲۵ / ۵ \times ۱۴ / ۵$ سم، کرم خورده شدید.

آغاز:

حمد بی حد مر خدای پاک را آنکه ایمان داد مشیت خاک را

انجام:

شاد گر سازی درون خسته را بسازیابی جنت در بسته را...
۲۰۴- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۳۹۹، یون ض ۱۴۷ ف ادب، خط: نستعلیق، کتابت: ذی الحجه ۱۲۷۰ ه.ق.، ص: ۷۳، س: ۱۱، اندازه: $۲۳ / ۲ \times ۱۳ / ۲$ سم.

آغاز:

حمد بی حد مر خدای پاک را آنکه ایمان داد مشیت خاک را
انجام:

آنکه فرقان کرد قهرش یاد را تا سزائی داد قوم عاد را...
۲۰۵- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۷۰، یون $\frac{۱۲۲}{۱}$ تاریخ (پندنامه در بیان توحید)، خط: نستعلیق، کاتب: گوهر، کتابت: ۲ ربیع الاول ۱۱۸۸ ه.ق.، ص: ۱۱، س: ۱۵، اندازه: ۱۵×۱۰ سم. کرم خورده شدید.

آغاز:

کوبه پیش تو ایستاده چو سرو سرفرو برده تو نرگس وار
انجام:

همه شوق است اندرین صفحه همه عشق است اندرین طومار
۲۰۶- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۴۷۶، ج ف ۱۹۶، خط: نستعلیق، کتابت: دهم شوال ۱۲۵۷ ه.ق.، ص: ۵۶، س: ۱۳، اندازه: $۱۹ \times ۱۲ / ۱$ سم. (رسید نسخه پندنامه).

آغاز:

آنکه در آدم دمید او روح را داد از طوفان نجات او نوح را
انجام:

شربت شهد شهادت نوشیم خلعت فضل و کرامت پوشیم

۲۰۷- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۷۶۱، کلکسیون عبدالسلام $\frac{۷۸۹}{۲۶}$ الف (۱۰) ف، خط: نستعلیق، ص: ۲۲، س: ۲۱، اندازه: ۲۵×۱۴ سم. حواشی، بسیار کرم خورده.

آغاز:

آنکه در آدم دمید او روح را داد از طوفان نجات او نسوح را
انجام:

چست مردی ای پسر نیکی بدان اول از ترسیدن حق در نهان
۲۰۸- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۱۰۶، کلکسیون سلیمان $\frac{۸۳۷}{۱۱۲}$ ق مثنویات، خط: نستعلیق، کاتب: غلام شرف الدین، کتابت: ۲ ربیع الاول ۱۲۰۸ ه. ق.، ص: ۱۵، س: ۱۲، اندازه: ۱۹/۳×۱۰/۵ سم.

آغاز:

چشم بگشاکه جلو دلدار متجلی است از در و دیوار
انجام:

این قدر بس بود نصایح (و) پند در سلوک از فریدالدین «عطار»

۲۰۹- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۱۲۷، کلکسیون سلیمان $\frac{۸۲۲}{۹۷}$ مثنوی، خط: نستعلیق، کاتب: شهاب الدین، کتابت: ۱۲۳۸ ه. ق. در کشمیر، ص: ۷۲، س: ۱۳، اندازه: ۱۷/۵×۱۰ سم.

آغاز:

حمد بی حد مر خدایی پاک را آنکه ایمان داد مشیت خاک را
انجام:

چون ندارم در دو عالم هیچ کس جویم انعامت من ای فریادرس
۲۱۰- همان جا، نسخه دیگر فهرست مخطوطات ذخیره آفتاب، نگاشته: سید محمد حسین رضوی و سید محمود حسن قیصر امروهوی، چاپ ۱۹۸۳ م/۱۴۰۳ ه. ق.، شماره ۱۱۴-۱۱۶ زیر منطبق الطیر، اوراق: ۱ تا ۳۰ ب.

۲۱۱- همان جا، کتابخانه نواب بهادر سر مُزمل الله خان، شماره ۱۶۱، خط: نستعلیق، کتابت: سده ۱۳ هجری، ص: ۶۲، س: ۱۷، اندازه: ۲۲×۱۵ سم، عنوان شنگرف، محشی، پس از عنوان «در بیان کرامت های حق گوید»، ناقص الآخر.

آغاز:

حمد بی حد مر خدای پاک را آنکه ایمان داد مشتی خاک را
انجام:

دوست بد باشد زیان کار ای پسر تو طمع زان دوست بردار ای پسر
۲۱۲- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۳۴۵، خط: نستعلیق، کتابت: ۱۲۵۴ ه. ق./ ۱۸۳۸ م، ص: ۶۲، س: ۱۵، صفحات پراکنده دارای کرم خوردگی و آب دیدگی متوسط.
آغاز: مثل سابق.

انجام:

چون ندارم در دو عالم جز تو کس هم با انعامت مرا فریادرس
۲۱۳- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۱۲۰۷، خط: نستعلیق، کاتب: محمد سمیع الدین، کتابت: ۱۲۴۸ ه. ق.، ص: ۵۰، س: ۲۵، اندازه: ۲۱/۴×۱۳/۲ سم.
کرم خوردگی مختصر.

آغاز:

حمد بی حد مر خدای پاک را آنکه ایمان داد مشیت خاک را
انجام:

هر که آرد این نصیحت ها بجای درد و عالم راحتش بخشد خدای
۲۱۴- کراچی، فهرست نسخه های خطی موزه ملی پاکستان، نگاشته: سید عارف نوشاهی، چاپ ۱۳۶۲ ه. ش.، شماره N.M.1961-1002، خط: نستعلیق، کتابت: سده ۱۳ ه.، ص: ۵۰، عنوان ها شنگرف، با مهر مورخ ۱۲۱۲ ه.

آغاز:

(۱) حمد بی حد آن خدای پاک را آنکه ایمان داد مشیت خاک را
 (۲) ابتدا کردم بنام کردگار خالق خلق از صفار و کبار
 ۲۱۵- همان جا، نسخه دیگر به شماره N.M.1972-159/4، ش ۴ در مجموعه،
 خط: نستعلیق، کاتب: میر مستقیم بلخی مزاری، کتابت: شوال ۱۲۴۵ ه.ق. در مدرسه
 مثلاً نور محمد دیوان، ص: ۹۴، کتابت به فرمایش سید ابوالمنصور خان.

آغاز: مثل سابق با نمونه ۱.

۲۱۶- همان جا، فهرست نسخه های خطی فارسی انجمن ترقی اردو، نگاشته: سید
 عارف نوشاهی، چاپ اردیبهشت ماه ۱۳۶۳ ه.ش.، شماره ۲ ق ف ۲۸، خط: نستعلیق،
 کتابت: سده ۱۲ هجری، ص: عنوان مذکور ۲ تا ۵۴، عنوان ها سرخ.
 ۲۱۷- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۲ ق ۱۲، خط: نسخ، کتابت: سده ۱۲ هجری،
 ص: عنوان مذکور ۴۲۰ تا ۴۶۴.

۲۱۸- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۳ ق ف ۱۷۶، خط: نستعلیق،
 کتابت: سده ۱۳ هجری، ص: ۵۲، دارای عنوان ها سرخ.

۲۱۹- کلکنه، فهرست نسخه های خطی عربی، فارسی و هندوستانی کتابخانه های
 شاه اوده، نگاشته: اشپزنگر، چاپ ۱۸۵۴ م، جلد اول، شماره ترتیب ۱۳۵.
 آغاز:

حمد بی حد مر خدای پاک را آنکه ایمان داد مشیت خاک را
 ۲۲۰- همان جا، فهرست نسخه های خطی فارسی ایشیاتیک سوسائتی آف بنگال،
 کلکسیون کرزون، نگاشته: ایوانو، چاپ ۱۹۲۶ م، شماره ۲۰۴، (II513)، جزو سیزده،
 قسمت دوم در «کلیات عطار»، عنوان مذکور از ورق ۲۹۰۷.

آغاز:

حمد بی حد مر خدای پاک را آنکه ایمان داد مشیت خاک را

۲۲۱- لکهنو، فهرست نسخه های خطی کتابخانه راجه محمود آباد،
 چاپ بهمن ماه ۱۳۶۶ ه، شماره ردیف ۳۴۵، خط: نستعلیق، کاتب: وارث علی، ص: ۵۶،
 س: ۱۵، اندازه: ۲۸/۵×۱۹. کرم خورده.

آغاز:

حمد بی حد مر خدای پاک را آنکه ایمان داد مشیت خاک را
 انجام:

چون ندارم در دو عالم جز تو کس هم بانعامت مرا فریادرس
 ۲۲۲- همان جا، فهرست خطی فارسی کتابخانه ندوة العلماء، شماره ردیف ۲۹،
 خط: نستعلیق، کاتب: قاسم علی، کتابت: ۱۲۱۰ ه.ق.، ص: ۵۴، س: ۱۵.

۲۲۳- همان جا، نسخه دیگر شماره ردیف ۵۵، خط: نستعلیق، کاتب: میر غلام
 نجف، کتابت: ۱۲۵۳ ه.ق.، ص: ۶۶، س: ۱۳، اندازه: ۲۵×۱۶/۵.

۲۲۴- همان جا، نسخه دیگر به شماره ردیف ۲۰۴ (۲۱)، خط: نستعلیق، کاتب: ملا
 میر احمد گیلانی، ص: ۳۸۶، س: ۱۵، اندازه: ۱۹/۵×۱۲/۵.

آغاز:

حمد پاک از جان پاک آن پاک را کو خلافت داد مشتی خاک را
 ۲۲۵- همان جا، نسخه دیگر به شماره ردیف ۱۸۹ (۳۶)، حکایتین منظوم ۹،
 خط: نستعلیق، ص: ۲۰، س: ۱۵، اندازه: ۲۴/۵×۱۵/۵، دارای حواشی است.

۲۲۶- وارانسی، کتابخانه دانشگاه هندوی بنارس، نگاشته: دکتر آمریت لال عشرت،
 شماره ترتیب ۶۷۲، شماره طبقه 1، 0164، خط: نستعلیق آمیخت با شکسته،
 کتابت: ۱۱۴۵ ه/۱۷۳۲ م، اوراق: ۴۸، اندازه: ۸ ۱/۴ اینچ.

آغاز:

حمد بی حد مر خدای پاک را آنکه ایمان داد مشتی خاک را

تحفة النصائح:

۲۲۷- علیگره، فهرست نسخ قلمی کتابخانه سبحان الله اورینتل، دانشگاه اسلامی، نگاشته: سیدکامل حسین، چاپ ۱۹۲۹ م، شماره ترتیب $\frac{۸۹۱}{۵۵۱۴}$ ،
کاتب: رحم باسط، کتابت: ۱۲۵۷ ه.ق، اوراق: ۱۰۱ (بجز سه رساله: بی سرنامه، پندنامه و تحفة النصائح).
تذکرة الاولیا:

۲۲۸- اله آباد، آرشیوی ایالت اترپرادش، چاپ ۱۹۶۸ م، شماره ثبت ۱۰۵۹۰،
۱۰۹۳۵، کتابت: ۱۲۱۱ ه.ق.

۲۲۹- پتنا، فهرست مخطوطات فارسی کتابخانه خدا بخش اورینتل پبلک (مرأة العلوم)، نگاشته: سید اطهر شیر، چاپ ۱۹۶۷ م، جلد سوم، شماره سلسله وار ۲۴۵۶، شماره کتاب ۲۹۴۹، خط: نستعلیق، کتابت: ۱۲۲۱ ه.ق، اوراق: ۱۶۶، س: ۲۱، اندازه: ۳۱×۲۲ ، ۲۵×۱۴ . دارای ذکر مشایخ کبار از سده اول و دوم، حاشیه از محمد علی رفعت بن عقیق الله خان الحسینی الواسطی.

۲۳۰- همان جا، نسخه دیگر به شماره سلسله وار ۲۴۵۷، شماره کتاب ۲۹۷۹، خط: نسخ، کتابت: سده ۱۱ هجری، اوراق: ۳۳۱، س: ۱۷، اندازه: ۲۴×۱۵ ، ۱۶×۹ . از اوائل منقش.

۲۳۱- همان جا، کتابخانه مجیبه بدریه، پهلواری شریف، شماره ۱۹۸، خط: نستعلیق شکسته، کتابت: ۱۱ ذی الحجه، کلکته، ص: ۷۵۰، س: ۱۷، اندازه: ۲۴×۱۴ سم. ناقص الاول با کرم خوردگی اندک، خوانا.

آغاز: ... خداوند عز و جل و احادیث نبوی علیه السلام محفوظ کردی... مشایخ طریقت رحمهم الله نیست.

انجام: شعر بانصد و هشتاد و سه بگذشت سال هم تاریخ... تمام شد هذا النسخة المبارکة تذکرة الاولیا من تصنیف شیخ فریدالدین «عطار» رحمة الله علیه بروز چهارشنبه

بوقت بر آمدن دو پاس روز تاریخ یازدهم شهر ذی الحجه بمقام کلکته در عالم بیکاری برای رئیس تنهائی و شغلی یا شغلی نوشته هر چه...

۲۳۲- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۲۲، خط: نستعلیق مایل به شکسته، ص: ۳۶۴، س: ۲۱، اندازه: $۲۹ \times ۱۷ \times ۳$ سم. دارای حواشی، ناقص الطرفین و کرم خورده.

آغاز: ... بخوان تا از تو شنوم ...

انجام: گفت شرط مرقع آنست که محمد ذکری ...

۲۳۳- همان جا، نسخه خلاصه تذکرة الاولیا، به شماره ۲۰۴، خط: نستعلیق، ص: ۵۸، س: ۱۵، اندازه: $۲۹ \times ۱۷ \times ۵$ سم. ناقص الآخر.

آغاز: اللهم صل علی محمد سیدنا و علی آل محمد بارک و سلم الحمد لله الجواد بافضل انواع النعماء...

انجام: گفت ترهی سپاه سالاران... مرا ازین قوم گردان.

۲۳۴- پتیالا، دست نویس آرشیو پنجاب، شماره M/795.

۲۳۵- همان جا، نسخه دیگر به شماره M/637.

۲۳۶- حیدرآباد، فهرست نسخه های خطی فارسی موزه و کتابخانه سالار جنگ، نگاشته: محمد اشرف، چاپ ۱۹۶۷ م، جلد چهارم، شماره ۱۲۳۲، ANm.922، جزویک زیر «کلیات عطار». اوراق: عنوان مذکور ۱۷ تا ۹۰.

آغاز: الحمد لله بالجواد بافضل انواع النعماء المنان...

انجام: واحشرونا فی زمرتهم برحمتک یا ارحم الراحمین.

۲۳۷- دهلی نو، کتابخانه ذاکر حسین، دانشگاه جامعه ملیه اسلامی، شماره ۲۰۸،

شماره ردیف CVA، خط: نستعلیق، ص: ۶۴۹، س: ۱۷، اندازه: ۲۸×۱۶ سم. کرم خورده، پوسیده و پاره پاره.

آغاز: بعد... الحمد لله الجواد بافضل انواع النعماء المنان...

انجام: ... منی را دور از خود در باید کردن تا بمقام که رسیدن است.

۲۳۸- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۱۶۷۹، شماره ردیف ۴۴۸، خط: نسخ، ص: ۵۷۲، س: ۲۳، ابواب: ۹۶، اندازه: ۲۸×۱۷. مجدول، با اوراق پراکنده، پوسیده، کرم خورده، در آغاز مهری به نام حیات محمد خان دارد.

آغاز: بعد... سخن چون از قرآن و احادیث گذشتی هیچ سخن مشایخ... انجام: ... شیخ می گفت درویشان می خورند و کار درویشان نمی کنید رحمت الله علیهم اجمعین.

۲۳۹- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۷۵۷، شماره ردیف ۴۲۴، خط: نستعلیق، ص: ۶۴۰، س: ۱۷، اندازه: ۲۳×۱۶ سم. کرم خورده پراکنده، پوسیده، پاره پاره و ناقص الطرفین.

آغاز: بعد... دوستان ذاکر تو نیز ازین پرده رغبتی باشد...

انجام: ... سخن خدای چکار دارد آخرین سخن حسین این بود که گفت...

۲۴۰- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۱۶۸، شماره ردیف ۴۴۳، خط: نستعلیق نیمه شکسته، ص: ۴۷۵، س: ۲۱، ابواب: ۲۳۲، اندازه: ۲۳×۱۳ سم. دارای کرم خوردگی و باب اول با امام جعفر صادق (ع) شروع شده و در باب آخر نام خواجه حسین منصور رحمة الله علیه ذکر گردیده است. جمعاً شامل ۷۲ نفر از اولیا را ذکر و اسم برده است.

آغاز: بعد... الحمد لله الجواد با فضل انواع...

انجام: ... نیکو نیست و منی از خود دور کردن بغایت نیکوست.

۲۴۱- همان جا، موزه ملی، شماره ۵۹/۱۶۱، خط: نسخ، کاتب: عبدالفتاح بن ولی محمد صدیقی، کتابت: ۱۰۱۳/هـ ۱۶۲۳ م، اوراق: ۵۷۲، اندازه: ۵۵/۷۳/۱۹/۸، ۳۰/۵ سم.

آغاز: الحمد لله الجواد با فضل انواع النعماء...

۲۴۲- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۱۵۸۰/۷۳/۵۵، خط: نستعلیق، ص: ۹۲، اندازه: ۲۳/۴×۱۲/۲.

۲۴۳- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۵۵/۷۳/۱۶/۵، کتابت: ۱۰۹۷ هـ.ق، ص: ۲۱۹، اندازه: ۲۳/۵×۱۳/۵.

۲۴۴- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۵۹/۱۶۱ (۸۹۳)، خط: نستعلیق، کتابت: ۱۰۳۱ هـ.ق، اوراق: ۵۷۲، اندازه: ۱۲×۸ سم.

آغاز: الحمد لله الجواد با فضل انواع النعماء:

۲۴۵- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۵۴/۱۵/۱، کتابت: ۱۲۱۵ هـ.ق، اوراق: ۲۸۳، اندازه: ۲۲/۵×۱۵ سم.

انجام: تمت الکتات بعون الله و حسن توفيقه فی اوایل شهر محرم سنه ثلاث عشر و ستمایه و الحمد لله (یا نحمد الله) رب العالمین حمد الشاکرین والصلوة علی خیر خلقه محمد و آله و صحبه اجمعین العبد الراجی رحمة ربه الکریم ابراهیم بن محمد الحاج حامد الخطیب بمدنیة القونیه المحروسه. ۶۵

۲۴۶- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۱۰۱۴، (۱) ۵۹/۱۶۱، کتابت: ۱۰۳۱ هـ.ق، اندازه: ۱۲×۸ سم.

۲۴۷- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۹۰۲، خط: نستعلیق، ص: ۲۷۷، اندازه: ۲۱×۱۶.

۲۴۸- علیگره، فهرست نسخ قلمی کتابخانه سبحان الله اوریتل، دانشگاه اسلامی، نگاشته: سید کامل حسین، چاپ ۱۹۲۹ م، شماره ترتیب ۹۲، خط: نسخ، اوراق: ۳۱۵، ناقص الآخر، نسخه قدیمی دارای مهر مربوط به عهد شاه جهان در صفحه نخست.

۲۴۹- همان جا، نسخه دیگر به شماره ترتیب ۹۲، اوراق: ۳۳۴، ناقص الآخر.

۲۵۰- همان جا، فهرست نسخه های خطی کتابخانه مولانا آزاد، دانشگاه اسلامی، نگاشته: دکتر عباس رضوی و دکتر مختارالدین احمد، چاپ ۱۹۶۹ م، شماره ۵۳۶.

۶۵ یادآوری: با توجه به صراحت تاریخ فوق و نیز ظاهر نسخه، باید قدیم ترین نسخه تذکرة الاولیا در جهان باشد که در زمان حیات و پنج سال پیش از مرگ «عطار» نوشته شده است.

۶۶ همراه با مثنویات «عطار» شامل: لسان الغیب، اشترنامه، اسرارنامه، الهی نامه، مصیبت نامه، گل خسرو، جواهرالذات، مفتاح الفتوح، خیطاط نامه، مظهرالعجایب، منطق الطیر و وصل نامه. (هر یک در محل خود آمده است).

خط: نستعلیق، کاتب: محمد صالح، کتابت: ۱۰۶۳ هـ. ق. / ۱۶۵۳ م، اوراق: ۲۱۵، س: ۱۷، اندازه: ۹×۵، ۶×۳ اینچ، ناقص الأول.

۲۵۱- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۵۳۷، خط: نستعلیق، اوراق: ۳۵۱، س: ۱۷، اندازه: ۱۱×۶/۵، ۸×۳/۵ اینچ، در آغاز و انجام مَهر «۱۰۹۹ هـ / ۱۶۸۷-۸۸ م» دارد.

۲۵۲- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۵۳۸، خط: نستعلیق، کاتب: محمد علی بن محمد اشرف، کتابت: ۱۱۷۷ هـ / ۱۷۶۳ م، اوراق: ۲۳۰، س: ۲۱، اندازه: ۹/۵×۴/۵ اینچ.

۲۵۳- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۵۳۹، خط: نستعلیق، اوراق: ۳۶۰، س: ۲۳، اندازه: ۱۰/۵×۶/۵، ۶/۵×۳ اینچ.

۲۵۴- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۵۴۰، خط: نستعلیق، کاتب: شاه عارف، اوراق: ۲۶۶، س: ۱۹، اندازه: ۹×۵، ۶/۵×۳ اینچ، حاشیه طلائی و آبی.

۲۵۵- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۵۴۱، خط: نستعلیق، اوراق: ۳۲۲، س: ۱۵، اندازه: ۹×۶، ۶/۵×۳ اینچ. ناقص الآخر.

۲۵۶- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۵۴۲، خط: نستعلیق، اوراق: ۳۳۴، س: ۱۵، اندازه: ۱۰×۶/۳، ۷×۳/۹ اینچ. ناقص الآخر.

۲۵۷- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۵۴۳، خط: نسخ، اوراق: ۳۱۵، س: ۲۱، اندازه: ۸/۵×۵/۵، ۶×۳ اینچ. ناقص الآخر.

۲۵۸- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۵۴۴، خط: نستعلیق، اوراق: ۲۸۸، س: ۱۷، اندازه: ۸/۵×۵/۵، ۶/۵×۳ اینچ. ناقص الطرفين.

۲۵۹- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۵۴۵، خط: نستعلیق، اوراق: ۴۴، س: ۱۱، اندازه: ۹×۶، ۵/۵×۴ اینچ.

۲۶۰- همان جا، نسخه دیگر فهرست مخطوطات ذخیره احسن مارهروی، چاپ ۱۹۸۳ م، شماره ۳۵۰، خط: نستعلیق، اوراق: ۲۷۶، س: ۱۷، اندازه: ۱۲×۸،

۲۱×۱۶ سم. ناقص الآخر، روشنائی سیاه و شنجرفی، جداول از شنجرف.

آغاز: الحمد لله الجواد بافضل انواع النعماء...

۲۶۱- همان جا، کتابخانه مولانا آزاد، شماره ۲۲۶، ض ۱۹ (تذکره)، خط: نستعلیق، کتابت: هفدهم رمضان ۱۰۷۶ هـ. ق.، ص: ۶۴۵، س: ۱۵، اندازه: ۲۲/۹×۱۵/۳ سم. حواشی.

آغاز: الحمد لله الجواد افضل انواع ...

انجام: خود دور کردم و استا استناد(?) به او کردم مرا رحمت... الخ

۲۶۲- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۲۲۵، یوض ۱ (تذکره)، خط: نستعلیق، کاتب: شاه عارف، کتابت: ۱۲۵۳ هـ. ق.، ص: ۴۳۵، س: ۱۹، اندازه: ۲۲/۶×۱۲/۵ سم. کرم خورده.

آغاز: مثل سابق.

انجام: و این مناجات در عربی سخت فصیح است. معانی آن پارسی آورده شد تا خاص و عام را از آن فایده باشد و بالله التوفیق و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین رحمتک یا ارحم الرّحمین تمام شد هذا الكتاب که مسمی است تذکره الاولیا... شاه عارف.

۲۶۳- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۹۳، یوض ۱ (تذکره)، خط: نستعلیق، کاتب: شاه عارف، ص: ۵۳۳، س: ۱۹، اندازه: ۲۲/۷×۱۲/۵ سم.

آغاز و انجام مانند نسخه سابق.

۲۶۴- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۸۳۵، کلکسیون عبدالسلام ۹۲۰ ف (۱۳)، خط: نستعلیق، ص: ۷۰۲، س: ۷، اندازه: ۲۷/۹×۱۵/۸ سم. بسیار کرم خورده.

آغاز: مثل سابق.

انجام: قبلی گفت من منصور را بخواب دیدم. گفتم خدای تعالی با تو و با این قوم چه کرد که ترا کشتند گفت بیامرزید از فضل خویش و بسیار رحمت بیش... والله اعلم بالصواب بکرم الله تمام شد تذکره الاولیا تصنیف شیخ فریدالدین «عطار».

- ۲۶۵- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۲۴، یون ۲۴۶ ف اخبار، خط: نستعلیق، ص: ۴۵۶، س: ۲۰، اندازه: ۲۳×۱۴ سم. کرم خورده، ناقص الآخر.
- آغاز: الحمد لله رب العالمین والصلوة والسلام علی رسوله محمد وآله اجمعین. اما بعد چون از قرآن و احادیث در گذشتن...
- انجام: قیل و قال؛ و آن از عیانست نه از بیان و از اسرار است نه از تکرار...
- ۲۶۶- همان جا، کتابخانه نواب سر مزمل الله خان، شماره ۴۶۲، خط: نستعلیق و شکسته، ص: ۴۸۸، س: ۱۹، ب: ۹۱، اندازه: ۲۸×۱۵/۳ دارای آب دیدگی بسیار، کرم خوردگی متوسط، عنوانها بارنگ سرخ.
- آغاز: الحمد لله الجواد بافضل... هیچ سخن بالای سخن مشایخ نیست...
- انجام: من هر ده کس را باید... بجهت تبرک ختم کتاب را ذکر او کردیم والله اعلم بالصواب.
- ۲۶۷- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۸۱۲، خط: نستعلیق، کتابت: ۱۲۰۳ ه.ق، ص: ۵۶۴، س: ۲۱، اندازه: ۲۵/۴×۱۷. منقوش، مجدول.
- آغاز: الحمد لله الجواد بافضل انواع النعماء المنان... مشایخ طریقت رحمها الله نیست.
- انجام: اکنون توبه کردیم از آن کار...
- ۲۶۸- کراچی، فهرست نسخه های خطی فارسی موزه ملی پاکستان، نگاشته: سید عارف نوشاهی، چاپ ۱۳۶۲ ه.ش، زیر عنوان «تذکره الاولیا» دارای تذکره ۷۲ تن از عارفان نامی و کرامات و سخنان و اندیشه های آنان.
- آغاز: الحمد لله الجواد بافضل انواع النعماء... اما بعد چون از قرآن گذشتی هیچ سخن بالای...
- ۲۶۹- همان جا، شماره ۱۹۵۸-۴۸۹، خط: نستعلیق زیبا، کتابت: ۱۰۱۷ ه.ق، ص: ۳۲۴، مجدول.
- ۲۷۰- همان جا، شماره ۱۹۶۵-۷۴، خط: نستعلیق، ۳ شوال ۱۰۲۳ ه.ق، ص: ۵۸۰، ملوح، جدول های طلائی و ملون، عنوانها شنگرف.

- ۲۷۱- همان جا، شماره ۵۲۸/۶۸، خط: نستعلیق، کتاب: سید علی احمد، کتابت: ۱۷ محرم ۱۰۹۳ ه.ق. در اورنگ آباد، ص: ۵۱۰.
- ۲۷۲- همان جا، شماره ۱۹۵۹-۲۸۷، خط: نسخ، کتابت: سده ۱۱ هجری، ص: ۵۵۶، تا احوال ابو عبدالله خلف شیرازی، ناقص الآخر.
- ۲۷۳- همان جا، شماره ۱۹۶۹-۳۰۸، خط: نستعلیق خوش، کتابت: سده ۱۱ هجری، ص: ۷۱۴، عنوانها شنگرف، ناقص الآخر.
- ۲۷۴- همان جا، شماره ۱۹۶۱-۱۵۱۵، خط: نستعلیق، کتابت: سده ۱۲ هجری، ص: ۷۳۰، عنوانها شنگرف، ناقص الطرفین.
- آغاز: قال الشيخ المحفوظ رحمة الله عليه...
- ۲۷۵- همان جا، شماره ۱۹۶۱-۱۵۴۹، خط: نستعلیق خوش و تعلیق و شکسته، کتابت: سده ۱۲ هجری، ص: ۴۱۴، از احوال اویس قرنی تا منصور حلاج، عنوانها شنگرف، ناقص الطرفین.
- آغاز: که رقم دیوانگی برکشیدند و گفت...
- ۲۷۶- کشمیر، دست نویس نسخ خطی عربی و فارسی کتابخانه مرکز مطالعات آسیا، دانشگاه کشمیر، نگاشته: جی. آر. بت، سال ۱۹۸۲ م، شماره ترتیب ۲۲۳.
- ۲۷۷- همان جا، نسخه دیگر به شماره ترتیب ۱۲۷۷.
- ۲۷۸- همان جا، نسخه دیگر به شماره ترتیب ۱۸۰۵.
- ۲۷۹- همان جا، نسخه دیگر به شماره ترتیب ۱۹۹۰.
- ۲۸۰- همان جا، نسخه دیگر به شماره ترتیب ۲۲۳۸.
- ۲۸۱- همان جا، نسخه دیگر به شماره ترتیب ۲۴۶۱.
- ۲۸۲- کلکته، فهرست نسخ خطی عربی و فارسی، حدود سال ۷-۱۹۰۳، چاپ ۱۹۰۸ م، نگاشته: ای. دینی سن روس با همکاری مولوی هدایت حسین، شماره ترتیب ۱۶۶، کتابت: ۱۶۲۷/۵۶۲۹ م.

۲۸۳- همان جا، فهرست نسخه‌های خطی فارسی ایشیاتیک سوسائتی آف بنگال، کلکسیون کرزون، نگاشته: ایوانو، چاپ ۱۹۲۶ م، شماره ۶۳، ۱۶۶، خط: نستعلیق، اوراق: ۲۹۲، س: ۱۹، اندازه: ۱۰×۶؛ ۷×۳/۵.

۲۸۴- همان جا، نسخه دیگر از همان نگارنده در ضمیمه اول، چاپ ۱۹۲۷ م، شماره ۷۷۰، III 237، خط: نستعلیق، کتابت: سده ۱۳ هجری/۱۹ میلادی، اوراق: ۲۱۴، س: ۱۳، اندازه: ۱۱/۵×۷/۲۵، ۸×۴/۲۵، دارای دو جدول.

۲۸۵- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۷۷۱، ۷۷۱، خط: نستعلیق، کتابت: خلیفه سلمان، کتابت: ۷ محرم ۱۱۱۲ هـ/۲۴ ژوئن ۱۷۰۰ م، اوراق: ۱۷ تا ۲۶۵، س: ۱۹، اندازه: ۷/۷۵×۴/۹؛ ۲۵×۵/۵.

آغاز: الحمد لله الجواد بافضل انواع النعماء المنان...

۲۸۶- همان جا، نسخه دیگر از همان نگارنده در ضمیمه دوم، چاپ ۱۹۲۸ م، شماره ۱۰۷۴، III 501، زیر «مجموعه»، جزو هشت، روی ورق ۵۸ مشوی «عطار»، خط: شکسته و نستعلیق، کتابت: ۱۱۵۵ هـ/۱۷۴۲ م، اوراق: ۲۰۷، س: مختلف، اندازه: ۱۱/۵×۶/۹؛ ۹/۵×۴/۲۵، دارای سه ستون، حاشیه مطلقاً.

آغاز: آن سلطان ملت مصطفوی، آن برهان جحت نبوی... الخ

۲۸۷- همان جا، نسخه دیگر از همان نگارنده، چاپ ۱۹۸۵ م، شماره ۲۳۵، D 90، خط: نستعلیق خراسانی، کتابت: سده ۹ یا ۱۰ هجری، اوراق: ۲۲۹، س: ۲۱، اندازه: ۲۵۵×۱۸۰، ۲۰×۱۲۵، کاغذ معمولی و ناقص الطرفین.

آغاز: از جلد اول، صفحه ۷، سطر ۹.

انجام: جلد دوم، صفحه ۱۴۳، سطر ۳.

۲۸۸- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۲۳۶، D 91، کتابت: حسین بن حسن خط: نستعلیق خوش، کتابت: ۱۰۹۴ هـ.ق. (با خط دیگر)، اوراق: ۲۹۱، س: ۱۹، اندازه: ۲۶۰×۱۵۰، ۱۸۰×۸۵.

آغاز: الحمد لله الجواد بافضل انواع النعماء...

۲۸۹- لکهنو، کتابخانه تاگور^{۶۷}، دانشگاه لکهنو، شماره ۴۶۵۸۱۷.۱، RP^{297/92}/_{A88T}، نسخه جلد اول، خط: نسخ، کتابت: برهان‌الدین، کتابت: ۱۰۳۳ هـ.ق.، ص: ۲۰۸، س: ۲۳، اندازه: ۲۵×۱۸ سم مشتمل بر احوال ۳۶۸ تن بزرگان دین.

آغاز: الحمد لله الجواد بافضل انواع النعماء المنان باشرف اصناع...

انجام: ... که پسرش یک روز معنی این حدیث می‌گفت...

۲۹۰- همان جا، شماره ۴۶۵۸۲۷.۲، RP^{297/92}/_{A88T}، نسخه جلد دوم، خط: نسخ، کتابت: برهان‌الدین، کتابت: ۱۰۳۳ هـ.ق.، ص: حدود ۲۰۸، س: ۲۳، اندازه: ۲۵×۱۵ سم. آغاز: دست از آستین بیرون کرده بود احمد گفت چون سخن یدالله گوئی بدست اشارت مکن...

انجام: ما میان بوی تقرب جستند و چیزها آوردند، زیر کرباس پیرزنی.

۲۹۱- همان جا، شماره ۴۶۵۸۳۷.۳، RP^{297/92}/_{A88T}، نسخه جلد سوم، خط: نسخ، کتابت: برهان‌الدین، کتابت: ۱۰۳۳ هـ.ق.، ص: ۲۰۸، س: ۲۳، اندازه: ۲۵×۱۵ سم. آغاز: تا بر سر خاک پر ابوالفضل حسن رفتی و هفت بار خاک او را طواف کرد...

انجام: با خلق بیرون می‌دهد تا او در غرور خود می‌باشد و خلق را غروری.

۲۹۲- همان جا، شماره ۴۶۵۸۴۷.۴، RP^{297/92}/_{A88T}، نسخه جلد چهارم، خط: نسخ، کتابت: برهان‌الدین، کتابت: ۱۰۳۳ هـ.ق.، ص: ۲۰۰، س: ۲۳، اندازه: ۲۵×۱۵ سم. آغاز: و مقبول همگان دهر بود و هر که در حلقه ذکر او آید بادشاه...

انجام: بخمد الله تعالی بفضلہ الکامل و عفوہ الشامل، سنه الف و سی و سه سال بود که تمام شد.

۲۹۳- همان جا، فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه راجه محمودآباد، چاپ بهمن‌ماه ۱۳۶۶ هـ، شماره ردیف ۳۴۵، خط: نستعلیق، ص: ۵۶۰، س: ۱۹، اندازه: ۲۶×۱۶/۵. صفحه اول ناقص، در آغاز مهر کتابخانه امیرالدوله الملک راجه محمد امیر حسن بهادر ممتاز جنگ.

۶۷ دارای ۴ مجلد تذکره الاولیای «عطار» و هر جلد جداگانه ثبت شده و این‌جا هر چهار را به ترتیب آوردیم.

آغاز: الحمد لله الجواد بافضل انواع النعماء المئان باشرف اصناف العطاء... اما بعد چون از قرآن گذشتی هیچ سخن بالای...

۲۹۴- همان جا، کتابخانه ناصریه، شماره ۳۸، خط: نستعلیق، ص: ۲۸۶، س: ۲۱، اندازه: ۲۳/۵×۱۷. کرم خورده.

آغاز: بعد الحمد له اما بعد چون از قرآن و احادیث گذشتی هیچ سخن بالاتر از سخن مشایخ طریقت نیست رحمهم الله که سخن ایشان نتیجه حال است...

انجام: مرا رحمت آمد و ترا لعنت، تا بدانی که منی کردن نه نیکو است و منی از خود دور کردن بغایت نیکو است. رحمة الله علیه.

۲۹۵- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۳۶، خط: نستعلیق، ص: ۶۲۸، س: ۱۹، اندازه: ۲۱×۱۴/۵. کرم خورده و ناقص الطرفین.

آغاز: ... حق را بود و نه وصول خود را به بهشت و این علامت اخلاص است...

انجام: ولیکن همه اسیر ترا خدمت کنم و خدمت دارم و منت شما...

۲۹۶- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۳۷، خط: نستعلیق، ص: ۴۱۸، س: ۲۳، اندازه: ۲۶/۵×۱۶/۵. کرم خورده و ناقص الطرفین. در آغاز مهر حامد حسین است.

۲۹۷- همان جا، کتابخانه ندوة العلماء، شماره ردیف ۵۷، خط: نستعلیق، ص: ۳۹۴، س: ۱۶، ب: ۶۷، اندازه: ۲۳/۵×۱۴/۵. کرم خورده، دارای مهری به نام رحمت الله.

آغاز: ذکر ابو محمد جعفر صادق قدس الله سره العزیز آن سلطان ملت مصطفوی و آن برهان حجت...

انجام: مرا رحمت بار آورد و ترا نعمت چنانچه... تا بدانی که منی کردن نه سکوت... از خود دور کردن غایت سکوت.

۲۹۸- همان جا، نسخه دیگر شماره ردیف ۲۷، خط: نستعلیق، کاتب: عبدالله تاش بابا، کتابت: ۱۰۴۳ ه.ق، ص: ۴۷۶، س: ۲۱، اندازه: ۲۶×۱۹/۵. کرم خورده، دارای مهری به نام میر قاسم.

آغاز: چون از قرآن و احادیث گذشتی هیچ سخن بالای سخن مشایخ طریقت نیست... انجام: و منادی می کردند که حسین منصور به خدا رسید و خدای تعالی از وی خوشنود است وی نیز از خدای خوشنود است.

۲۹۹- میسور، فهرست نسخه های خطی فارسی انستیتوی تحقیقات علوم شرقی، نگاهشته: میر محمد حسین، شماره نسخ ۲۷۵، اوراق: ۲۵۴.

۳۰۰- همان جا، نسخه دیگر شماره ۳۲۹، کتابت: ۱۱۷۱ ه.ق، اوراق: ۱۷۴.

۳۰۱- وارانسی، کتابخانه دانشگاه هندوی بنارس، نگاهشته: دکتر آمریت لال عشرت، شماره ترتیب ۸۹۰، شماره طبقه ۵۷۳۷۷، خط: نستعلیق، کتابت: ۱۵۶۹/۵ ه.ق، اوراق: ۴۴۴، اندازه: ۷/۵×۵/۵ اینچ.

آغاز:

القول فی اثبات الكرامات الاولیا الخ...

جمجمه نامه:

۳۰۲- حیدرآباد، فهرست نسخه های خطی فارسی موزه و کتابخانه سالار جنگ، نگاهشته: محمد اشرف، چاپ ۱۹۶۷ م، جلد چهارم، شماره ۱۲۳۲، ANm.922، جزو پانزده زیر «کلیات عطار». ورق: عنوان مذکور ۶۱۹۷.

آغاز:

ناگهان روزی بتقدیر خدا کارساز صانع ارض و سما انجام:

نسبت او با حسین کربلاست دوستدار اهل بیت مصطفی است جواهرالذات:

۳۰۳- بانک پور، پتنا، فهرست نسخ خطی عربی و فارسی کتابخانه اورینتل پبلک، نگاهشته: مولوی عبدالمقتدر، چاپ ۱۹۶۲ م، جلد اول، شماره ۴۶- جزویک زیر «کلیات عطار» اوراق: عنوان مذکور از ۱ تا ۹۳ الف، ناقص الآخر، روی ورق ۹۳ الف فقط یک مصرع: «بود کاین جاتوزین سر حقیقت» آمده است. حدود ۲۵۰ بیت محذوف.

آغاز:

تعالی الله ازین دیدار پُر نور که در ذات عالم گشت مشهور
۳۰۴- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۴۹، (دفتر اول)، خط: نستعلیق،
کتابت: سده ۱۷ میلادی، اوراق: ۱۱۰، س: ۲۵، اندازه: $۷ \times ۱۱ \frac{۱}{۴}$ ؛ $۹ \times ۵ \frac{۱}{۴}$.

۳۰۵- پتنا، کتابخانه دانشگاه پتنا، شماره ۱۹، شماره ردیف ۶۲۳، خط: نستعلیق،
کاتب: فصیح الملک دبیر، کتابت: ۱۰۴۹ ه.ق، ص: ۸۹، س: ۱۵، اندازه: $۵ \times ۱۸ \times ۲۱$.

آغاز:

بنام آنکه نور... ست خدای آشکارا و نهانست
انجام:

بمن نور جا نشان بدل رهبرم (۴) که بانور پاک تو من رهبرم^{۶۸}
کتابه العبد الاقل فصیح الملک دبیر غفر الله له ولو الله له وللمسلمین آمین، آمین.
این کتاب عنایت کرده خانخانان سیف خان مرا... ارماع بائص مر سنه احدی و ستین
و الف هجری علی صاحبیا افضل الصلوة و اکل التحیات.

۳۰۶- حیدرآباد، فهرست نسخه های خطی فارسی موزه و کتابخانه سالار جنگ،
نگاشته: محمد اشرف، چاپ ۱۹۶۷ م، جلد چهارم، شماره ۱۲۳۲، ANm.922، جزو یازده
زیر «کلیات عطار». اوراق: عنوان مذکور ۴۹۰۷ تا ۶۰۶۷.

آغاز:

بنام آنکه نور جسم و جانست خدای آشکارا و نهانست
انجام:

الا ای جان تو واصل آمدی باز کنون در خود نگر انجام و آغاز
۳۰۷- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۱۲۴۳، ANm.171، خط: نستعلیق،
کتابت: اواسط سده ۱۳ هجری، اوراق: ۷۹، س: ۱۵، اندازه: $۱ \times ۱۹ \times ۱۹$ اینچ/
۱۳×۲۳ سم. عنوانها قرمز، کرم خورده.

آغاز: مثل سابق.

انجام:

خدا و مصطفی در جان بدیدم چو مه در پنیش ایشان ناپدیدم
۳۰۸- دهلی نو، موزه ملی، شماره (۸) ۱۶۱/۵۹، ۹۰۰.

آغاز:

به نام آنکه نور جسم و جان است خدای آشکارا و نهان است
۳۰۹- همان جا، نسخه دیگر به شماره (۸) ۱۶۱/۵۹.

آغاز: مثل سابق.

۳۱۰- همان جا، نسخه دیگر به شماره (۸) ۱۶۱/۵۹.

آغاز: مثل سابق.

۳۱۱- علیگره، کتابخانه مولانا آزاد، دانشگاه اسلامی، شماره ردیف ۷۴۵، کلکسیون
عبدالسلام $\frac{۷۸۹}{۲۶}$ ف (۱۰)، خط: نستعلیق، ص: ۶۲، س: ۲۱، اندازه: ۱۴×۲۵ سم.
با حواشی و بسیار کرم خورده.

آغاز:

بنام آنکه نور چشم و جانست ... خدای ... آشکارا ...
انجام:

ره سرلمس سپار و جهان فناساز نقاب ز لعبت صورت بر انداز...
۳۱۲- همان جا، نسخه دیگر در فهرست مخطوطات کلکسیون حبیب گنج،
چاپ ۱۹۸۱ م، جلد اول، بخش اول، شماره ترتیب ۳۳، خط: نستعلیق خوش،
اوراق: ۱۰۹، س: ۲۵، اندازه: $۵ \times ۷ \times ۲۵$ ، $۷۵ \times ۲ \times ۸$ اینچ. حاشیه مطلقاً،
سر صفحه ها مذهب، کرم خورده.

آغاز:

بنام آنکه نور جسم و جانست خدای آشکارا و نهانست

انجام:

گهر ریز است نورت در همه جا توئی بی جا و نورت در همه جا
۳۱۳- همان جا، نسخه دیگر در فهرست مخطوطات ذخیره احسن مارهروی،
نگاشته: سید محمود حسن قیصر امروهوی، چاپ ۱۹۸۳ م، زیر منتخب مشوريات
«عطار»، شماره ترتیب ۲۶۸.

۳۱۴- کشمیر، دست نویس نسخ خطی عربی و فارسی کتابخانه مرکز مطالعات آسیا،
دانشگاه کشمیر، نگاشته: جی. آر. یت، سال ۱۹۸۲ م، شماره ترتیب ۶۸۴.

۳۱۵- کلکته، فهرست نسخه‌های خطی عربی، فارسی و هندوستانی کتابخانه‌های
شاه اوده، نگاشته: اشپرنگر، چاپ ۱۸۵۴ م، جلد اول، شماره ترتیب ۱۲۶.

آغاز:

بنام آنکه نور جسم و جانست خدای آشکارا و نهانست
۳۱۶- همان جا، فهرست نسخه‌های خطی فارسی ایشیاتیکی سوسائتی آف بنگال،
کلکسیون کرزون، نگاشته: ایوانو، چاپ ۱۹۲۶ م، شماره ۲۰۴، (II513)، جزودو، قسمت
اول در «کلیات عطار»، عنوان مذکور از ورق ۵۸۷.

آغاز: مثل سابق.

حلاج‌نامه یا منصور‌نامه:

۳۱۷- بانکی پور، پتنا، فهرست نسخ خطی عربی و فارسی کتابخانه اوریتل پبلک،
نگاشته: مولوی عبدالمقتدر، چاپ ۱۹۶۲ م، جلد اول، شماره ۴۶، جزو چهار،
اوراق: عنوان مذکور ۱۲۱ ب تا ۱۲۳ ب (۱۲۴ الف تا ۱۲۵ الف خالی).

آغاز:

بود منصور عجب شوریده حال در ره تحقیق او را صد کمال

۳۱۸- حیدرآباد، فهرست نسخه‌های خطی فارسی موزه و کتابخانه سالار جنگ،
نگاشته: محمد اشرف، چاپ ۱۹۶۷ م، جلد چهارم، شماره ۱۲۳۲، A/Nm.922،
جزو شانزده زیر «کلیات عطار». اوراق: عنوان مذکور ۱۹۷ تا ۲۱۷.

آغاز:

بود منصور عجب شوریده حال در ره تحقیق او را صد کمال
انجام:

گفت «عطار» از همه مردان سخن گرتو مردی هم بخیرش یادکن
۳۱۹- علیگره، فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه مولانا آزاد، دانشگاه اسلامی،
کلکسیون حبیب گنج، جلد اول، بخش اول، چاپ ۱۹۸۱ م، شماره ترتیب ۳۸،
خط: نستعلیق آمیخته با شکسته، کاتب: فدا حسین پانی پتی، کتابت: ۱۲۷۶/۵ ۱۸۵۹ م،
اوراق: ۶، س: ۱۴، اندازه: ۱۸/۵×۵/۵ اینچ، ۶/۵×۴/۲۵. واژه‌های مهم به رنگ قرمز،
ناقص الاول.

آغاز:

جمله بغداد پر غوغا شده او ز کفر خویشتن رسوا شده
۳۲۰- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۴۴، داخلی ۵، زیر قصیده «عطار».

۳۲۱- لکهنو، فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه راجه محمودآباد،
چاپ بهمن ماه ۱۳۶۶ ه. ش.، شماره ردیف ۳۴۸، خط: نستعلیق، ص: ۱۳۸، س: ۱۴،
اندازه: ۲۰×۱۳. کرم خورده، ناقص الآخر.

آغاز:

بود منصور عجب شوریده حال در ره تحقیق او را صد کمال
انجام:

دز آن مجلس که کس را کس نپرسد ز بیم و خوف بیم ...

خسرونامه:

۳۲۲- حیدرآباد، فهرست نسخه‌های خطی فارسی موزه و کتابخانه سالار جنگ، نگاشته: محمد اشرف، چاپ ۱۹۶۷ م، جلد چهارم، شماره ۱۲۳۲، A/Nm.922، جزوه زیر «کلیات عطار». اوراق: عنوان مذکور ۴۱۳۷ تا ۴۴۲۷.

آغاز:

به نام آنکه گنج جسم و جان ساخت طلسم گنج و جان هر دو جهان ساخت انجام:

می‌کردم کمر بر بسته چو موری کمر پیش تو باز آیم بزوری
۳۲۳- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۱۲۳۴، A/Nm.230، جزو دوزیر «کلیات عطار».

اوراق: عنوان مذکور ۲۰ تا ۲۵۸. ناقص الاوّل.

آغاز:

زهر نوعی سخن گفتیم بسیار زهر علمی بسی راندیم اسرار انجام:

کسی کو در دعا دارد مرا یاد همه وقتی نگهدارش خدا یاد
۳۲۴- کلکته، فهرست نسخه‌های خطی عربی، فارسی و هندوستانی کتابخانه‌های شاه‌اوده، نگاشته: اشپرنگر، چاپ ۱۸۵۴ م، جلد اول، شماره ترتیب ۱۲۸. عنوان نظم چنین آمده:

بنام خسرو روی زمین را نهادم نام خسرو نام این را آغاز:

بنام آنکه جان داد و جهان ساخت زمین را چفت طاق آسمان ساخت خیاط‌نامه:

۳۲۵- بانکی پور، پتنا، فهرست نسخ خطی عربی و فارسی، کتابخانه عمومی اوریتتل خدا بخش، جلد اول، مولوی عبدالمقتدر، چاپ ۱۹۶۲ م، شماره ۴۶، جزوه هفت، زیر «کلیات عطار». اوراق: عنوان مذکور ۲۴۹ ب تا ۲۵۸ الف (۲۵۹ ب تا ۲۶۰ الف سفید)، و روی ورق ۲۴۹ ب شعر زیر آمده:

چو بر کاغذ نهادم نوک خامه نوشتم نام این خیاط‌نامه
آغاز:

بنام آنکه هستی زو نشان یافت نفوس ناطقه زو نور جان یافت
۳۲۶- دهلی نو، موزه ملی، ۵۹/۱۹۱/X.

آغاز:

به نام آنکه هستی زو نشان یافت نفوس ناطقه زو نور جان یافت
۳۲۷- کلکته، فهرست نسخه‌های خطی عربی، فارسی و هندوستانی کتابخانه‌های شاه‌اوده، نگاشته: اشپرنگر، چاپ ۱۸۵۴ م، جلد اول، شماره ترتیب ۱۳۶. عنوان نظم چنین آمده:

چو بر کاغذ نهادم نوک خامه نوشتم نام این خیاط‌نامه
آغاز:

بنام آنکه هستی زو نشان یافت نفوس ناطقه زو نور جان یافت
۳۲۸- همان جا، فهرست نسخه‌های خطی فارسی ایشیاتیک سوسائتی آف بنگال، کلکسیون کرزون، نگاشته: ایوانو، چاپ ۱۹۲۶ م، شماره ۲۰۴، (II513)، جزو پانزده، قسمت دوم در «کلیات عطار»، از ورق ۳۱۴۷. آغاز: مثل سابق.

۳۲۹- همان جا، فهرست نسخه‌های خطی فارسی ایشیاتیک سوسائتی آف بنگال، کلکسیون سوسائتی، نگاشته: ایوانو، چاپ ۱۹۸۵ م، شماره ۴۸۶، Na 48، خط: نستعلیق، کتابت: اواخر سده یازدهم یا آغاز دوازدهم هجری، س: ۱۵، اندازه: ۲۰۵×۱۳۵، ۱۲۰×۶۵. عنوان در ورق ۲۷ آمده ولی تعداد آنها ذکر نشده.
راحت القلوب:

۳۳۰- دهلی نو، موزه ملی، شماره (VI) A.B ۸۸/۸۹۴، خط: نستعلیق، کاتب: محمد امین‌الدین خان، کتابت: ۱۲۹۱ ه.ق.، اندازه: ۲۸×۱۹. کرم خورده.

۳۳۱- همان جا، نسخه دیگر به شماره (۸۱) ۸۸/۹۰۲، جنگ شامل انتخاب‌هایی از شاه نعمت‌الله، «عطار»، جامی و دیگران، خط: نستعلیق، اوراق: حدود ۱۱۶، اندازه: ۲۱×۱۵/۵ سم.
رباعیات «عطار»:

۳۳۲- بانکی پور، پتنا، فهرست نسخ خطی عربی و فارسی کتابخانه اورینتل بیلک، نگاشته: مولوی عبدالمقتدر، چاپ ۱۹۶۲ م، جلد اول، شماره ۴۶، جزو سیزده، زیر «کلیات عطار»، خط: نستعلیق، کتابت: حدود سده ۱۷ میلادی، اوراق: عنوان مذکور ۴۱۳ ب تا ۴۱۹ الف.

آغاز:

از عشق تو کام دل ما ناکامیست آرام گرفتیم ز بی آرامیست
ای زاهد نیک نام منشین با من برخیز که سرمایه من بدنامیست
از ورق ۴۲۱ یک سری دیگر دارای یک هزار و هفت صد و هشتاد و چهار رباعی:

آغاز:

ای هفت سپهر پرده دار در تو وی هشت بهشت رهگذار در تو
رخ زرد و کبود جامه خورشید منیر سرگشته ذره غبار در تو
۳۳۳- حیدرآباد، فهرست نسخه‌های خطی فارسی موزه و کتابخانه سالار جنگ، جلد ششم، چاپ ۱۹۷۵ م، شماره ترتیب ۲۲۹۱، ANm.532، جزو دو زیر «مجموعه»، خط: نستعلیق، کاتب: میرزا ابوالقاسم الشیرازی، کتابت: ۶ محرم ۱۲۹۷ هـ/ ۲۰ دسامبر ۱۸۷۹ م، اوراق: ۷۶ و عنوان مذکور از ۴۲۷ تا ۴۷، س: ۱۶، دو ستونی، اندازه: ۷/۷×۵/۴؛ ۱۶/۳×۳/۴ اینچ؛ ۱۹/۶×۱۳/۸؛ ۱۶/۲×۸/۶ سم. رباعیات «عطار» شروع از ورق ۴۲۷ تا ۴۷.

آغاز:

ای عین بقا در چه بقائی که نه ...

۳۳۴- علیگره، کتابخانه مولانا آزاد، دانشگاه اسلامی، شماره ۷۲، کلکسیون سلیمان ۱۲۳ ف تصوف، خط: نستعلیق، کتابت: ۱۲۸۶ هـ. ق، ص: ۸۴، اندازه: ۲۵/۲×۱۶ سم.
بسیار کرم خورده.

آغاز:

ای پاکسی تو منزله از هر پاکسی قدوسی تو مقدس از ادراکی
در راه تو صد هزار عالم گردی در کوی تو صدم ارادم خاکسی
انجام:

خورشید چو رخ نمود انجم برخاست فریاد ز تو را وز مردم برخاست
شعری دگران چه می کنی شعر است دریا جوید مد شد تیمم برخاست
رساله (رساله «عطار»):

۳۳۵- بانکی پور، پتنا، فهرست مخطوطات فارسی کتابخانه خدا بخش اورینتل بیلک (مرأة العلوم)، نگاشته: سید اطهر شیر، چاپ ۱۹۶۷ م، جلد سوم، شماره سلسله وار ۴۰۵۲، شماره کتاب ۲۸۹۴، (۱۳)، خط: نستعلیق، کتابت: سده ۱۳ هجری، اوراق: ۱، س: مختلف، اندازه: ۲۶×۱۷، ۲۲×۱۲.
رساله درباره نصیحت.

۳۳۶- حیدرآباد، فهرست نسخه‌های خطی فارسی موزه و کتابخانه سالار جنگ، جلد هشتم، چاپ ۱۹۸۳ م، شماره ۳۴۴۸، Tas.3، جزو دو زیر «مجموعه»، خط: نستعلیق، کاتب: نیاز موسی برای سعید امیان، کتابت: ۱۱ ذی الحجه ۱۲۷۲ هـ/ ۲۳ اوت ۱۸۵۶ م، ناندیال، کورنول، آندهرپرادش، اوراق: عنوان مذکور ۶۷ تا ۱۳، س: ۱۲، اندازه: ۱۰/۱×۶/۹ اینچ/ ۲۵/۶×۱۷/۴ سم. کاغذ اروپایی، غیر مجلد ولی خوب است.
آغاز: الحمدلله... بدانکه اسعدک الله تعالی فی الدارین این هشتم رساله از گفتار

حضرت شیخ فریدالدین «عطار»... الخ

انجام: فلسوت و ملکوت و جبروت و لاهوت و ماهوت است نوشته می شود.

رساله شهود:

۳۳۷- بانکی پور، پتنا، فهرست مخطوطات فارسی کتابخانه خدا بخش اورینتل پبلک (مرأة العلوم)، نگاشته: سید اطهر شیر، چاپ ۱۹۶۷ م، جلد سوم، شماره سلسله وار $\frac{2894}{18}$ ، شماره کتاب $\frac{2894}{2}$ ، (۲)، خط: نستعلیق، کتابت: سده ۱۳ هجری، اوراق: ۴، س: ۱۶، اندازه: ۲۶×۱۷، ۲۲×۱۲.

رساله وجودیه:

۳۳۸- علیگره، کتابخانه مولانا آزاد، دانشگاه اسلامی، شماره ۷۱، یون ض ۱۵۱ ف تصوف، خط: نستعلیق، ص: ۴، س: ۱۳، اندازه: ۲۰×۱۱/۵ سم.

آغاز: رساله وجودیه از گفتار شیخ فریدالدین «عطار» قدس سره بدان ایتالیا صادق... انجام: جان را آبان بینی در و جان را اگر صافی کنی جان جهان بینی درو، تمت.

۳۳۹- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۸۲۸، کلکسیون عبدالسلام $\frac{915}{10}$ ف، خط: نستعلیق، س: ۹، اندازه: ۱۷/۲×۱۱ سم. بسیار کرم خورده.

آغاز: رساله وجودیه از گفتار شیخ فریدالدین قدس سره العزیز بدان این کاتب صادق پروردگار جهان...

انجام: جمله نور علی نور کشت یعنی نور علی نور کشت پرده در میان حائل کشت قوله تعالی یهدی الله لنوره من شاء الی صراط مستقیم.

دیوان «عطار»:

۳۴۰- اسلام آباد، فهرست نسخه های خطی کتابخانه گنج بخش، نگاشته: احمد منزوی، چاپ بهمن ماه ۱۳۵۹ ه. ش.، جلد سوم، شماره ۱۷۸۶.

۳۴۱- همان جا، نسخه دیگر در فهرست مشترک نسخه های خطی فارسی پاکستان، نگاشته: احمد منزوی، چاپ اردیبهشت ماه ۱۳۶۵ ه. ش.، مجلد هفتم، منظومه ها (۱)، شماره ۱۲۷.

۳۴۲- بانکی پور، پتنا، فهرست نسخ خطی عربی و فارسی کتابخانه اورینتل پبلک، نگاشته: مولوی عبدالمقتدر، چاپ ۱۹۶۲ م، جلد اول، شماره ۴۶، جزو سیزده ۶۹، زیر «کلیات عطار»، خط: نستعلیق، کتابت: حدود سده ۱۷ میلادی، اوراق: عنوان مذکور ۳۵۶ ب تا ۴۷۳. این دیوان بیشتر شامل رباعیات است و تعداد غزلها و غیره اندک کتابت ظاهراً سده ۱۷ میلادی مثنویها مزین با حواشی مطلقاً.

۳۴۳- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۵۲، اوراق: ۳۳۴، س: ۱۳، اندازه: $\frac{8}{4} \times \frac{25}{75}$ ، غزلیات ۱۲۰۰ بیت قصاید نامنظم، غزلیات الفبائی شده، آغاز روی ورق ۵۴ الف. مختوم به حروف ث، خ، ص، ط، ظ، ع، ف غزلی ندارد، ظاهراً جدید و مربوط به قرن ۱۹ میلادی.

آغاز:

گفتم اندر محنت و خواری مرا چون به بینی نیز بگذاری مرا
۳۴۴- حیدرآباد، فهرست نسخه های خطی فارسی موزه و کتابخانه سنلار جنگ، نگاشته: محمد اشرف، چاپ ۱۹۶۷ م، جلد چهارم، شماره ۱۲۳۲، A/Nm.922، جزو هجده زیر «کلیات عطار». اوراق: عنوان مذکور ۶۳۲ تا ۷۰۸، قاب های شعری الفبائی نیست.

آغاز:

سبحان قادری که صفاتش ز کبریا بر خاک عجز می فتد عقل انبیا
انجام:

از مال دو کون سوزنی بود مرا در دریا فکندم از نادانی

۶۹ مشتمل بر قصاید، غزلیات و رباعیات:

قصاید	اوراق: ۳۵۶ ب تا ۳۶۵ الف
غزلیات	اوراق: ۳۶۵ ب تا ۴۱۳ الف
رباعیات	اوراق: ۴۱۳ ب تا ۴۱۹ الف
رباعیات (سری دیگر)	اوراق: ۴۲۱ تا ۴۷۳

۳۴۵- همان جا، نسخه دیگر در جلد ششم، چاپ ۱۹۷۵ م، شماره ۲۲۹۰، AN/M.14، جزویازده زیر «انتخاب دواوین». خط: نستعلیق، کاتب: عبدالعزیز بن شیخ عالم جوئیپوری، کتابت: ۲۰ ربیع الاول ۱۰۱۴/۵/۱۶۰۵ م، اوراق: ۳۶۴، س: ۲۵، دو ستونی، اندازه: ۸/۷×۷/۱۲ اینچ/۳۲/۶×۲۰ سم. دارای مهر به نام حرزالله خان بهادر. اوراق عنوان (دیوان) مذکور ۲۶۱۷ تا ۲۸۹۷.

آغاز:

سبحان خالقى که صفاتش زکیریا بر خاک عجز می فکند عقل انبیا
انجام:

سودای که بود آنکه بسیار به بخت حاصل نامد زان دودی
۳۴۶- دهلی نو، موزه ملی، شماره ۵۵/۷۳/۱۹۸۱، خط: نستعلیق، اوراق: ۲۲۶، اندازه: ۲۲×۱۲ سم.

۳۴۷- علیگره، کتابخانه مولانا آزاد، دانشگاه اسلامی، شماره ۶۴۶، (بنون الف نظم)، خط: شکسته، کاتب: عطار شیرین، ص: ۶۶، س: ۱۸، اندازه: ۳۰×۱۵/۵ سم. کرم خورده.

آغاز:

جائی که آفتاب نیاید ز اوج غر کس کیش مصلحت ذره در هوا (۴)
انجام:

سودای که بودا که بسیار بر تخت حاصل تا مرزان همه محبتی دو دی (۴)
۳۴۸- کراچی، فهرست نسخه های خطی فارسی انجمن ترقی اردو، نگاشته: سید عارف نوشاهی، چاپ اردیبهشت ماه ۱۳۶۳ ه.ش.، شماره ۳ ق ۲۲۳، خط: نستعلیق، کتابت: سده ۱۲ هجری، ص: ۳۳۸.

۳۴۹- کشمیر، کتابخانه شعبه تحقیق و اشاعت ۷، شماره ردیف ۸۸۵، خط: نستعلیق، اوراق: ۱۴۰، اندازه: ۲۲×۱۴.

۳۵۰- همان جا، دست نویس نسخ خطی عربی و فارسی کتابخانه مرکز مطالعات آسیا، دانشگاه کشمیر، نگاشته: جی. آر. بٹ، سال ۱۹۸۲ م، شماره ترتیب ۹۹۱.

۳۵۱- کلکته، فهرست نسخه های خطی عربی، فارسی و هندوستانی کتابخانه های شاه اوده، نگاشته: اشپرنگر، چاپ ۱۸۵۴ م، جلد اول، شماره ترتیب ۱۲۱، نسخه دارای ۲۲ آثار صوفیان یا آثار «عطار» و عنوان های دیگر: مفتاح الفتح، لسان الغیب، پیرنامه، پیرنامه (احتمالاً بی سرنامه)، منصورنامه، اوسطنامه و... بیت معروف ایشان چنین آمده:

مصیبت نامه کاشوب جهانست الهی نامه کاسرار نهانست
بدارو خانه کردم هر دو آغاز چه گویم زود رستم زان آن باز

۳۵۲- همان جا، فهرست نسخه های خطی فارسی ایشیاتیک سوسائتی آف بنگال، نگاشته: ایوانو، چاپ ۱۹۸۵ م، شماره ۴۸۷، Nb ۹۶، خط: نستعلیق، کتابت: سده ۱۱ هجری، س: ۱۷، اندازه: ۲۲۵×۱۴۰، ۱۵۵×۵۵. نسخه خوب است.

آغاز:

سبحان خالقى که صفاتش زکیریا بر خاک عجز می فکند نقل انبیا
غزلیات «عطار»:

۳۵۳- بانکى پور، پتنا، کتابخانه عمومی اورینتل خدا بخش، جلد اول، مولوی عبدالمقندر، چاپ ۱۹۶۲ م، شماره ۴۶، جزو سیزده، زیر «کلیات عطار»، خط: نستعلیق، کتابت: حدود سده ۱۷ میلادی، اوراق: عنوان مذکور ۳۶۵ تا ۴۱۳ الف.

آغاز:

پیر ما می رفت هنگام سحر اوفتادش بر خراباتی گذار

۷۰ فهرست این کتابخانه و حمیدیه بهوپال باهم چاپ شده از مرکز تحقیقات فارسی، دهلی نو به نام: فهرست نسخه های خطی کتابخانه تحقیق و اشاعت، کشمیر و کتابخانه حمیدیه بهوپال.

۳۵۴- همان‌جا، فهرست مخطوطات فارسی کتابخانه خدا بخش اورینتل پبلک (مرأة‌العلوم)، نگاشته: سید اطهر شیر، چاپ ۱۹۶۷ م، جلد سوم، شماره سلسله وار ۲۷۱۵، شماره کتاب ۲۴۷۸، (۳)، خط: نسخ، کاتب: حسن الحافظ، کتابت: ۸۲۹ ه. ق.، اوراق: ۱، س: ۲۵، اندازه: ۱۴×۱۱/۵، ۱۰×۷.

۳۵۵- همان‌جا، نسخه دیگر به سلسله وار ۲۷۱۵، شماره کتاب ۲۴۷۸، (۶)، خط: نسخ، کاتب: حسن الحافظ، کتابت: ۸۲۹ ه. ق.، اوراق: ۷، س: ۲۵، اندازه: ۱۴×۱۱/۵، ۱۰×۷.

انتخاب اشعار:

۳۵۶- بانکی پور، پتنا، فهرست مخطوطات فارسی کتابخانه خدا بخش اورینتل پبلک (مرأة‌العلوم)، نگاشته: سید اطهر شیر، چاپ ۱۹۶۷ م، جلد سوم، شماره سلسله وار ۲۷۳۹، شماره کتاب ۲۸۹۴، خط: نستعلیق، کتابت: سده ۱۳ هجری، اوراق: ۶، س: ۱۵، اندازه: ۲۶×۱۷، ۲۲×۱۲.

قصاید «عطار» (= ارشادنامه یا قصیده رانی):

۳۵۷- اسلام آباد، فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه گنج بخش، نگاشته: احمد منزوی، چاپ بهمن ماه ۱۳۵۹ ه. ش.، جلد سوم، شماره ۲۰۸۰ و ۲۰۸۱.

آغاز:

چشم بگشاکه جلوه دیدار^{۷۱} متجلی است از در و دیوار
 ۳۵۸- بانکی پور، پتنا، فهرست نسخ خطی عربی و فارسی کتابخانه اورینتل پبلک، نگاشته: مولوی عبدالمقندر، چاپ ۱۹۶۲ م، جلد اول، شماره ۴۶، جزو سیزده، زیر «کلیات عطار»، خط: نستعلیق، کتابت: حدود سده ۱۷ میلادی، اوراق: عنوان مذکور ۳۵۶ ب تا ۳۶۵ الف.

آغاز:

سبحان خالقی که صفاتش زکبریا بر خاک عجز می فکند عقل انبیا
 ۳۵۹- حیدرآباد، فهرست نسخه‌های خطی فارسی موزه و کتابخانه سالار جنگ، نگاشته: محمد اشرف، چاپ ۱۹۶۷ م، جلد چهارم، شماره ۱۲۴۶، ANm.915، خط: نستعلیق، کتابت: ۱۲۲۷ ه/ ۱۸۱۲ م، اوراق: ۱۷، س: ۱۶، اندازه: ۸/۵×۵/۳ اینچ، ۲۲×۱۳/۴ سم. خوب ولی غیر مجلد و صحافی نشده، شامل دو رساله زیر:
 اول- رساله رموزات: از صفحه ۷ تا ۱۴.

دوم- اسناد حروف تهجی: از صفحه ۱۴ تا ۱۶۷.

آغاز:

چشم بگشاکه جلوه دلداری متجلی است از در و دیوار
 انجام:

همه شوخ است اندرین صفحه همه عشق است اندرین طومار
 ۳۶۰- همان‌جا، نسخه دیگر به شماره ۱۲۴۷، Tas 21/2، خط: نستعلیق خوش، کاتب: محمد عبدالکریم، کتابت: ۵ ربیع الثانی ۱۲۹۷ ه/ ۱۷ مارس ۱۸۸۰ م، اوراق: ۱۰، س: ۱۱، اندازه: ۹/۶×۶/۴، ۲۴/۴×۱۵/۴، کرم خورده، سوراخ دار، صحافی شده.
 آغاز: مثل سابق.

انجام:

لیله باید که کار فرمائی ورنه خون خوردن دلم بچکار
 ۳۶۱- همان‌جا، نسخه دیگر در جلد ششم، چاپ ۱۹۷۵ م، شماره ۲۳۴۴، ANm.933، زیر «مجموعه قصاید»، خط: نستعلیق، کاتب: هدایت الله بن عنایت الله، کتابت: ۲ رجب ۱۱۱۲ ه/ ۲ سامبر ۱۷۰۰ م در دهلی، اوراق: ۱۵۲، س: ۱۵، اندازه: ۸/۸×۵/۲، ۷/۲×۳/۵ اینچ، ۲۲/۴×۱۳/۲، ۱۸/۴×۹ سم.

۳۶۲- علیگره، فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه مولانا آزاد، دانشگاه اسلامی، کلکسیون حبیب گنج، جلد اول، بخش اول. چاپ (۱۹۸۱ م)، شماره ۴۴، خط: نستعلیق، عین القضاة همدانی، اوراق: ۱ ب تا ۵ ب، اندازه: ۷/۵×۴/۵، ۶/۵×۳/۵. در آغاز و انجام دارای مهر «میر احمد علی عصر». این مجموعه شامل بخش‌های زیر است:

الف- ارشاد السالکین، از گیسو دراز، از اوراق ۵ ب تا ۷ ب.

ب- هشت مسائل، گیسو دراز، از اوراق ۷ ب تا ۹ ب.

ج- رساله و صول، خوب محمد، از اوراق ۹ ب تا ۱۲ ب.

د- مفتاح الخرائن، خوب محمد، از اوراق ۱۲ ب تا ۱۹ ب.

ه- قضاة حضرت منصور حلاج، از اوراق ۱۹ ب تا ۲۸ الف.

و- مکتوب خواجه بنده نواز، از اوراق ۲۸ ب تا ۳۰ الف.

آغاز:

چشم بگشا که جلوه دیدار^{۷۳} مستجلی است بر در و دیوار
انجام:

همه شوق است اندرین صفحه همه عشق است اندرین طومار

۳۶۳- همان‌جا، شماره ۴۵، خط: نستعلیق شکسته، کتابت: ۱۸۲۵ م، اوراق: ۳،

س: ۲۰، اندازه: ۱۱ $\frac{1}{4}$ ×۹، ۱۹×۶ اینچ.

انجام: تمت تمام شد اسرارنامه حضرت شیخ فریدالدین «عطار» قدس الله سره.؟!!

۳۶۴- کراچی، فهرست نسخه‌های خطی فارسی موزه ملی پاکستان، نگاشته: سید

عارف نوشاهی، چاپ ۱۳۶۲ ه.ش.، شماره ۱/۱۹۶۹-۱۹۶۹ N.M.، ش ۱ در جنگ،

خط: نستعلیق، کتابت: محمد امین، کتابت: ۱۱۱۷ ه.ق.، ص: عنوان مذکور ۴ تا ۱۴،

به فرمایش میرزا ابوطالب.

آغاز:

چشم بگشا که جلوه دیدار^{۷۳} مستجلی ست از در و دیوار

۳۶۵- همان‌جا، نسخه دیگر به شماره ۴-۱۸/۱۹۵۸-۱۹۵۸ N.M.، در جنگ، خط: نستعلیق،

کاتب: محمد انور، کتابت: ۱۱۶۰ ه.ق.، ص: عنوان مذکور ۲۸۰ تا ۲۸۴.

۳۶۶- همان‌جا، نسخه دیگر به شماره ۲-۱۲۵۲-۱۹۶۱ N.M.، ش ۲ در جنگ،

خط: نستعلیق، کتابت: سده ۱۲ هجری، ص: عنوان مذکور ۶ تا ۱۶.

۳۶۷- همان‌جا، نسخه دیگر به شماره ۲-۱۹۶۳-۱۹۶۳ N.M.، در جنگ، خط: نستعلیق،

کاتب: محمد حسن زهگیری کشمیری، کتابت: ۱۲۴۹ ه.ق.

۳۶۸- همان‌جا، نسخه دیگر به شماره ۳۴-۱۹۶۵-۱۹۶۵ N.M.، ش ۳۴ در مجموعه،

خط: نستعلیق، کاتب: ابوالقاسم طباطبایی، کتابت: ۱۸ صفر ۱۲۵۷ ه.ق. در حیدرآباد،

ص: عنوان مذکور ۶۶۲ تا ۲۷۴.

۳۶۹- همان‌جا، نسخه دیگر به شماره ۱-۱۸۱/۱۹۶۸-۱۹۶۸ N.M.، ش ۱ در مجموعه،

خط: نستعلیق، کاتب: کریم بخش بن میان محمد امیر (یا منیر)، ساکن چاهاله،

بخش گوجرانواله، کتابت: ربیع الثانی ۱۲۸۷ ه.ق.، ص: عنوان مذکور ۲ تا ۱۲، کتابت شده

برای محمد دین، ساکی بهیره، بخش سرگودها، عنوان هاشنگرف.

۳۷۰- همان‌جا، نسخه دیگر به شماره ۸-۱۹۵۸-۱۹۵۸ N.M.، ش ۸ در مجموعه،

خط: نستعلیق، کتابت: سده ۱۳ هجری (تاریخ مجموعه، ۱۲۹۳ ه.ق.)،

ص: عنوان مذکور ۱۸۳ تا ۱۹۷.

۳۷۱- همان‌جا، نسخه دیگر به شماره ۲-۱۹۵۸-۱۹۵۸ N.M.، ش ۲ در مجموعه،

خط: نستعلیق، کتابت: ۱۲۹۵ ه.ق.، ص: عنوان مذکور ۳۸ تا ۵۴.

۳۷۲- همان جا، فهرست نسخه‌های خطی فارسی انجمن ترقی اردو، نگاشته: سید عارف نوشاهی، چاپ اردیبهشت ماه ۱۳۶۳ ه.ش.، شماره ۳ تا ۲۳، خط: نستعلیق، کاتب: محمد حافظ، کتابت: ۲۴ صفر ۱۱۷۵ ه.ق.، ص: ۸۴-۶۸.

۳۷۳- همان جا، شماره ۲ ف ۳۹، خط: نستعلیق، کاتب: محمد نصیرالدین، کتابت: ۱۲۸۵ ه.ق.، ص: ۱ تا ۱۰.

۳۷۴- همان جا، شماره ۲ ق ف ۱۶، خط: نستعلیق، کتابت: سده ۱۳ هجری، ص: ۷۷ تا ۸۶.

تضمین قصیده «عطار»:

۳۷۵- حیدرآباد، تذکره مخطوطات کتابخانه اداره ادبیات اردو، نگاشته: دکتر سید محیی‌الدین قادری زور، چاپ ۱۹۸۴ م، جلد چهارم ۷۲، شماره ۷۰۳، خط: نستعلیق خوش، ص: ۲۴، س: ۱۲، اندازه: ۱۹۵/۵ اینچ. ۱۹۲ بند و ناقص الآخر.

آغاز:

ذات حق جلوه گر لیل و نهار اوس کو هر سمت دیکه لے ای یار ۷۵
خواه گهر مین هو خواه در بازار چشم بگشا که جلوه دیدار
متجلی است از در و دیوار

انجام:

سمت کعبه کج کهنیچ رنج و محن گو بظاہر گیا تو چہوہر وطن ۷۶
عرض ہے یہ بھی ایک، جان من حج چه باشد ز خود سفر کردن
به کجا جانب هدایت کار

۷۴ برای توضیحات مفصل رک: همان کتابخانه جلد اول، شماره ۲۲۸ زیر گنج عرفان.

۷۵ ترجمه مصحح‌های اردو: «شب و روز ذات حق جلوه گر است» ای دوست تو هر جا که بینی جلوه اوست، خواه در منزل باشد و خواه در بازار.

۷۶ اگر می‌خواهی رنجی بکشی بهتر است که این کار را در کعبه انجام دهی. چنین می‌نماید که ترک وطن کرده‌ای. ای جان من بتو عرض می‌کنم. حج این است که از وجود خود سفر کنی.

۳۷۶- دهلی نو، کتابخانه ذاکر حسین، دانشگاه جامعه ملیه اسلامیہ، شماره ۵۶۴، شماره ردیف ج ۲۸۹، خط: نستعلیق، ص: ۱۴، س: ۱۷، اندازه: ۲۵×۱۵. کرم خورده و پاره، ناقص الآخر.

آغاز:

چشم بگشای ۷۷ که جلوه دلدار متجلی ست از در و دیوار
انجام:

قلم راستی بدست آور بر ورق‌های جان و دل بنگار
۳۷۷- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۷۵۳، شماره ردیف ج ۲۲۲، خط: نستعلیق، ص: ۱۶، س: ۱۵، اندازه: ۲۳×۱۴. مجدول و کرم خورده و پوسیده.

آغاز:

چشم بگشا که جلوه دلدار متجلی ست بر در و دیوار
انجام:

این قدر بس بود نصائح و پند در سلوک فرید دین «عطار»
۳۷۸- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۱۷۴۹، شماره ردیف ج ۲۴۸، خط: نستعلیق، کاتب: محمد حسین بخش، کتابت: رجب ۱۲۲۵ ه.ق.، ص: ۱۴، س: ۱۰، اندازه: ۱۸×۱۱ سم.

آغاز:

چشم بگشا که جلوه دلدار متجلی است از در و دیوار
انجام:

همه شوق است اندرین صفحه همه عشق است اندرین گفتار
۳۷۹- علیگره، کتابخانه مولانا آزاد، دانشگاه اسلامی، شماره ۶۸۰، کلکسیون سلیمان ۷۲۲ ف قصاید، خط: نستعلیق عادی، ص: ۲۶، س: ۱۰، اندازه: ۲۹/۵×۱۵/۵ سم. کرم خورده.

آغاز:

من فگارم قصیده «عطار» که سرانگیزه خبر نگارش کار
انجام: خوبستن را باین همه عالم مثل باوران و خاک شمار... الخ
کلیات «عطار» (مجموعه آثار «عطار»):

۳۸۰- اسلام آباد، فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه گنج بخش،
نگاشته: احمد منزوی، چاپ بهمن ماه ۱۳۵۹ ه. ش.، جلد سوم، شماره ۲۱۴۸.
۳۸۱- همان‌جا، فهرست مشترک نسخه‌های خطی فارسی پاکستان،
نگاشته: احمد منزوی، چاپ اردیبهشت ماه ۱۳۶۵ ه. ش.، مجلد هفتم، منظومه‌ها (۱)،
شماره ۷۸۱۱۹.

۳۸۲- بانکی پور، پتنا، فهرست نسخ خطی عربی و فارسی کتابخانه اورینتل پبلک،
نگاشته: مولوی عبدالقادر، چاپ ۱۹۶۲ م، جلد اول، شماره ۴۶، اوراق: ۴۷۳، س: ۲۵،
اندازه: ۱۴×۹، ۱۲/۵×۸، ۹/۵×۵/۲۵. چهار ستونی به اضافه ۶۳ سطر در حاشیه.
۳۸۳- حیدرآباد، فهرست نسخه‌های خطی فارسی موزه و کتابخانه سالار جنگ،
نگاشته: محمد اشرف، چاپ ۱۹۶۷ م، جلد چهارم، شماره ۱۲۳۲، ۷۹A/Nm.922،
خط: نستعلیق خوش، کاتب: ناصر طه سید میرنجیب بن شهاب‌الدین حسینی الگجراتی،
کتابت: محرم ۱۰۱۹ ه/مارس ۱۶۱۰ م، اوراق: ۷۵۹، س: ۲۹، چهار ستونی.
اندازه: ۱۳/۸×۸/۵، ۹/۱×۴/۹، ۳۵/۴×۲۱/۸، ۲۳/۴×۱۲/۶. م. عنوان‌ها

۷۸ دارای جوهرالذات، معراج‌نامه، حلاج‌نامه، اشترنامه، مصیبت‌نامه، گل و خسرو، دیوان، مختارنامه،
اسرارنامه، منطق الطیر، منتخب اسرارنامه، الهی‌نامه، بلبل‌نامه، وصلت‌نامه، نزهت الالباب، و
مفتاح الفتوح در کتابخانه‌های مختلف در شهرهای پاکستان.

۷۹ دارای: ۱- تذکره الاولیا، ۲- الهی‌نامه، ۳- مصیبت‌نامه، ۴- وصلت‌نامه، ۵- منطق الطیر، ۶- اشترنامه،
۷- مظهر المعجبات، ۸- اسرارنامه، ۹- خسرونامه، ۱۰- لسان الغیب، ۱۱- جواهرالذات، ۱۲- بلبل‌نامه،
۱۳- هفت‌وادی، ۱۴- بی‌سرنامه، ۱۵- مجموعه‌نامه، ۱۶- حلاج‌نامه، ۱۷- پندنامه، ۱۸- دیوان،
۱۹- مختارنامه. کنزالاسرار و کنزالحقایق را ذکر نشده.

به رنگ قرمز، صحافی شده، آب دیده، کرم خورده ولی خوانا، مرمت شده، ستون و
حاشیه مطلقاً مهر «ارشاد خان ۱۱۲۰ ه» و «منیرالملک ۱۲۰۶ ه» و «میر یوسف علی خان
سالار جنگ ۱۳۱۷ ه».

۳۸۴- همان‌جا، نسخه دیگر به شماره ۱۲۳۳، ۸^۱A/Am.921، خط: نستعلیق خوش،
کتابت: حدود سده ۹ هجری، اوراق: ۳۵۹، س: ۲۵، چهار ستونی، اندازه: ۹/۹×۶/۸،
۶/۸×۴/۴ اینچ، ۲۵/۴×۱۷/۴، ۱۷/۴×۱۱/۴، ۱۷/۴×۱۱/۴ سم. خوانا، سرورق مطلقاً صحافی شده،
حاشیه سیاه و طلایی. دارای مهر به نام العباد لطف الله و احمد مرید با خلاص شاه جهان
بادشاه و خواص خان بن زین العابدین.

۳۸۵- همان‌جا، نسخه دیگر به شماره ۱۲۳۴، ۸^۱A/Nm.203، خط: نستعلیق خوش،
کتابت: ۳ جمادی الاول ۸۶۶ ه/فوریه ۱۴۶۲ م، اوراق: ۲۵۸، س: ۱۹،
اندازه: ۸/۳×۴/۹، ۵/۸×۳/۶، ۵/۸×۲/۱، ۵/۸×۲/۶، ۲۱/۳×۱۲/۶ اینچ، ۱۴/۸×۷/۶،
۱۴/۸×۵/۴ سم. دو ستونی و نیز هفت بیت در حاشیه، صفحه آغاز و انجام مذهب و
رنگ آمیزی شده. کرم خورده، نسبتاً خوب نیاز به مرمت دارد.

۳۸۶- دهلی نو، کتابخانه ذاکر حسین، دانشگاه جامع ملیه اسلامی، شماره ۱۸۱۵،
شماره ردیف ۲۲، خط: نستعلیق، کاتب: درویش علی کاتب، ص: ۳۹۴، س: ۱۷،
اندازه: ۲۲/۵×۱۵. مجدول، با حواشی، کرم خورده.

آغاز:

آن کو کشته عشق تو شد شاه برش مویبی بود از جاه تا ماه
انجام:

تو دانی هر چه خواهی کن که جمانی ^{۸۲} نمی‌دانم دگر باقی تو دانی

۸۰ دارای: ۱- الهی‌نامه، ۲- اسرارنامه، ۳- مصیبت‌نامه، ۴- منطق الطیر، ۵- گل و خسرو، ۶- مختارنامه.

۸۱ دارای: ۱- اسرارنامه - ورق: ۱۷ تا ۱۹۷ و خسرونامه - ورق: ۲۰ تا ۲۵۸.

۸۲ جانی؟

۳۸۷- علیگره، فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه مولانا آزاد، دانشگاه اسلامی، جلد اول، بخش اول، کلکسیون حبیب گنج، چاپ ۱۹۸۱ م، شماره ۳۲، زیر «کلیات عطار»، خط: نستعلیق، اوراق: ۲۳۸، س: ۲۵، اندازه: ۱۲/۲۵×۷/۲۵، ۸/۵×۳/۷۵ دو ستونی، با حاشیه قرمز و آبی و طلائی، کرم خورده و اوراق از ۱۵۹ ب تا ۱۷۴ الف به صورت افقی. شامل:

شماره داخلی ۱- کنزالاسرار: اوراق: عنوان مذکور ا ب تا ۲۱ الف.

آغاز:

سپاس و حمد بر خالق^{۸۳} عالم که از خاک پیید آورد آدم

انجام:

رساند نفع این بر خاص و بر عام که دو ششصد نود نه شد تمام این^{۸۴}

شماره داخلی ۲- مفتاح الفتوح: اوراق: عنوان مذکور ۲۲ ب تا ۳۸ ب.

آغاز:

پناه من بحق کونمیرد بآهی عذر صد عصیان پذیرد

انجام:

سخن چون ختم شد بر نام داور بگسوز جان و دل الله اکبر

شماره داخلی ۳- کنزالحقایق: اوراق: عنوان مذکور ۳۹ ب تا ۵۲ ب. عنوان در ورق

۴۰ ب آمده.

آغاز:

به نام آن که جان را نور دین داد خرد را در خدا دانسی یقین داد

انجام:

سخن با درد تر زین کس ندید است که از هر بیت خونی می چکید است^{۸۵}

۸۳ خلاق؟

۸۴ در نسخه نخستین این بخش «کلیات عطار» در پایان کنزالاسرار این مصرع چنین است: که در ششصد نود نه شد به اتمام

۸۵ می چکیدست؟

شماره داخلی ۴- کنزالرموز: اوراق: عنوان مذکور ۵۳ تا ۶۳ الف.

آغاز:

باز طبعم را هوائی دیگر است بلبل جان را نوائی دیگر است

انجام:

طول و عرضی خواستم این نامه را مصلحت نامد شکستم خامه را

شماره داخلی ۵- وصلت نامه: اوراق: عنوان مذکور ۶۴ ب تا ۷۹ ب. عنوان در ورق

۶۵ الف آمده:

گفت وصلت نامه را «عطار» پیر ختم گردان یا الهی دستگیر

آغاز:

ابتدا اول بنام کردگار خالق هفت و شش و پنج و چهار

انجام:

هیبت حق کار گرداند تمام هیبت حق همچنین است والسلام

شماره داخلی ۶- بی سر نامه: اوراق: عنوان مذکور ۸۰ ب تا ۸۳ الف.

آغاز:

من بغیر از تو نیستم در جهان قادرا پروردگارا جاودان

انجام:

هر که او خود را فنائی^{۸۶} گل^{۸۷} نساخت اندر انجا او بقائی^{۸۸} گل^{۸۹} نیافت

شماره داخلی ۷- پند نامه: اوراق: عنوان مذکور ۸۴ ب تا ۹۴ الف.

آغاز:

حمد بی حد مر خدائی^{۹۰} پاک را آن که جان بخشید مشیت خاک را

۸۶ فزای؟

۸۷ گل؟

۸۸ بقای؟

۸۹ گل؟

۹۰ خدای؟

انجام:

هر که آرد این صفت‌ها را بجای در دو عالم رافتش^{۹۱} بخشد خدای
شماره داخلی ۸- لسان الغیب: اوراق: عنوان مذکور ۹۴ ب تا ۱۲۹ ب.

آغاز:

اسم توحید ابتدائی^{۹۲} نام اوست مرغ روحم جملگی در دام اوست
انجام:

پند مرهم باشد اهل درد را او بمردی آورد نامرد را
شماره داخلی ۹- اشترنامه: اوراق: عنوان مذکور ۱۳۱ ب تا ۱۵۸ الف.

آغاز:

ابتدا بر نام حی لایزال صانع اشیا و ابداع جلال
انجام:

جوهرش یکیست اما پیش‌ها می‌کند هر نوع نوع اندیش‌ها
شماره داخلی ۱۰- بلبل‌نامه: اوراق: عنوان مذکور ۱۵۹ ب تا ۱۶۶ ب.

آغاز:

قلم بردار راز دل عیان کن سر آغازش به نام غیب دان کن
انجام:

ترا گر ذوق بودی از قناعت چرا بوده ترا چندین شقاوت
در آخر این مثنوی ۴۴ بیت به عنوان «دریند دادن فرزند ارجمند سعادت مند طول الله
عمره» آمده.

آغاز:

ای شب امید مرا ماه نو دیده بختم بجمالت گرو

۹۱ رفتش؟

۹۲ ابتدای؟

شماره داخلی ۱۱- رموزالعاشقین: کتابت: ۱۰۶۳/هـ ۱۶۵۲ م، اوراق: عنوان مذکور
۱۶۷ ب تا ۱۷۳ الف.

آغاز:

هم بحمدالله رب العالمین کردم آغاز رموزالعاشقین
انجام:

هم بحمدالله رب العالمین شد تمام اکنون رموزالعاشقین
شماره داخلی ۱۲- معراج‌نامه: اوراق: عنوان مذکور ۱۷۳ ب تا ۱۷۴ ب.

آغاز:

چون همی خواهد دلم از خالق جان آفرین تا بنظم آرم زمعراج رسول المرسلین
انجام:

اندرین معراج‌نامه گر خطائی رفت و سهو بر دل «عطار» بخشی یا اله العالمین
شماره داخلی ۱۳- دیوان: از ورق ۱۷۵ ب تا آخر، مشتمل بر قصاید، غزلیات،
قطعات و رباعیات.

آغاز:

سبحان قادری که صفاتش زکبیریا بر خاک عجز می‌فکند عقل انبیا
انجام:

گر تن گویم بخویشتن می‌نرود و در جان گویم بحکم تن می‌نرود
تا چند به اختیار (خود) خواهم کار جز کار به اختیار من می‌نرود
۳۸۸- کلکته، فهرست نسخه‌های خطی فارسی ایشیاتیک سوسائتی آف بنگال،
کلکسیون کرزون، نگاشته: ایوانو، چاپ ۱۹۲۶ م، شماره ۲۰۴، (II513)، دارای
دو قسمت، خط: نستعلیق، کتابت: ۱۳ رجب ۶۹۹ هـ. ق.، اوراق: ۳۱۲ و ۳۴۵، س: ۲۴،

اندازه: ۸×۴/۷۵؛ ۱۳/۵×۸/۲۵

۳۸۹- همان جا، فهرست نسخه‌های خطی فارسی ایشیاتیک سوسائتی آف بنگال، کلکسیون سوسائتی، نگاشته: ایوانو، چاپ ۱۹۸۵ م، شماره ۴۷۷، Nd 13، مشتمل بر دیوان و ۱۴ مثنوی، خط: نستعلیق، کاتب: سید محمود بن جلال (یا جلال) بن داود الحسینی، کتابت: ۱۰۰۶ ه. ق.، اوراق: ۶۰۷، س: ۱۹، اندازه: ۲۷۵×۱۵۵، ۲۱۰×۱۰۰. دو ستون در متن و یک ستون در حاشیه، کاغذ معمولی. شامل:

الف - دیوان: ناقص الاوّل، قصاید و قطعات نامنظم.

آغاز:

نه پلی آنکه زین کره خاک بگذرم نه دست آنکه پرده افلاک بردرم

ب- گل هُرْمُز: درباره شهزاده هُرْمُز.

آغاز:

به نام آنکه جان داد و جهان ساخت زمین را چفت طاق آسمان ساخت

ج- الهی نامه: مشتمل بر ۲۱ مقاله.

آغاز:

به نام آنکه ملکش بی زوالست بوصفش عقل صاحب نطق، لالست

د- هفت وادی:

آغاز:

حمد پاک از جان پاک آن پاک را کو خلافت داد مشتی خاک را

ه- مقالات: عنوان با خط قرمز.

و- اسرار نامه: در آغاز ناقص است.

ز- منطق الطیر: مصحح گارین دی تاسی (Garcinde Tassy)، ۱۸۵۷.

آغاز:

آفرین جان آفرین پاک را آنکه جان بخشید و ایمان خاک را

ح- مصیبت نامه: آغاز مانند هفت وادی.

ط- وصلت نامه:

آغاز:

ابتدا اول بنام کردگار خالق هفت و شش و پنج و چهار

ی- پند نامه:

آغاز:

آنکه در آدم دمید او روح را داد از طوفان نجات او نوح را

ک- خسرو و گل:

آغاز:

بنام آنکه گنج جسم و جان ساخت طلسم گنج جان هر دو جهان ساخت

ل- بی سر نامه:

آغاز:

من بغیر تو نیستم در جهان قادرا پروردگارا جاودان

م- جواهر الذات:

آغاز:

به نام آنکه نور جسم و جان است خدای آشکارا و نهانست

ن- بلبل نامه:

آغاز:

قلم بردار و راز دل عیان کن سر آغازش بنام غیب دان کن

س- کنز الحقایق: ناقص الآخر.

آغاز:

به نام آنکه اول کرد آخر بنام آنکه باطن کرد ظاهر

۳۹۰- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۴۷۸، Na 46، خط: نستعلیق،

کتابت: سده ۱۱ هجری، اوراق: ۳۶۸، س: ۱۲، اندازه: ۲۲۵×۱۲۵، ۱۵۵×۸۰. دو ستون

در متن و یک ستون در حاشیه، کاغذ معمولی، فرسوده و ناخوانا. شامل سه مثنوی به شرح زیر:

الف - الهی نامه: آغاز مثل نسخه قبلی (شماره ۴۷۷).

ب - اسرارنامه: آغاز مثل نسخه قبلی (شماره ۴۷۷).

به نام آنکه جان را نور دین داد خرد را در خدا دانسی یقین داد

ج - مصیبت نامه: آغاز مثل نسخه قبلی (شماره ۴۷۷).

۳۹۱ - همان جا، نسخه دیگر به شماره ۴۷۹، ۵۰. ۵۰، خط: نستعلیق شکسته، اوراق: ۱۵۱، س: ۱۴، اندازه: ۱۷۰×۹۵، ۱۱۵×۵۰. کاغذ معمولی، فرسوده و پاره و مشتمل بر منطق الطیر، مصیبت نامه و منتخب اسرارنامه.

۳۹۲ - همان جا، نسخه دیگر به شماره ۴۸۰، Na 154، مشتمل بر دو مثنوی:

(۱) - منطق الطیر: خط: نستعلیق، کاتب: محمد ابراهیم بن عبدالقادر بن صدرالدین،

کتابت: ۱۱۱۶ ه.ق.، اوراق: عنوان مذکور ۱۷ تا ۱۴۸۷، س: ۱۷، اندازه: ۲۱۰×۱۳۰، ۱۶۵×۹۰.

(۲) - پندنامه: خط: نستعلیق، کاتب: سید بدرالدین بن سید خداوند،

کتابت: ۱۰۸۷ ه.ق. در حیدرآباد، اوراق: عنوان مذکور ۱۵۰۷ تا ۱۹۲، س: ۱۱، اندازه: ۲۱۰×۱۳۰، ۱۲۰×۶۵.

آغاز:

حمد بسی حد مر خدای پاک را الخ
و با خط دیگر:

ابتدا کردم بنام کردگار الخ

کنز الاسرار:

۳۹۳ - کلکته، فهرست نسخه های خطی فارسی ایشیاتیک سوسائتی آف بنگال، نگاشته: ایوانو، چاپ ۱۹۲۶ م، شماره ۲۰۴، (II 513)، جزو شانزده، قسمت دوم در «کلیات عطار». عنوان مذکور از ورق ۳۲۵۷.

کنز الحقایق:

۳۹۴ - بانکی پور، پتنا، فهرست نسخ خطی عربی و فارسی کتابخانه اورینتل پبلک،

نگاشته: مولوی عبدالمقندر، چاپ ۱۹۶۲ م، جلد اول، شماره ۴۶ - جزو نه، زیر

«کلیات عطار». اوراق: عنوان مذکور ۲۷۸ ب تا ۲۹۲ الف. نام کتاب بر ورق ۲۸۰ الف

چنین آمده:

چو گفتم اندر و چندین حقایق نهادم نام او کنز الحقایق

آغاز:

بنام آنکه جان را نور دین داد خرد را در خدا دانسی یقین داد

۳۹۵ - علیگره، فهرست مخطوطات کتابخانه مولانا آزاد، دانشگاه اسلامی،

ذخیره احسن مارهروی، نگاشته: سید محمود حسن قیصر امروهوی، چاپ ۱۹۸۳ م،

زیر منتخب مثنویات «عطار»، شماره ۲۶۸.

۳۹۶ - کلکته، فهرست نسخه های خطی عربی، فارسی و هندوستانی کتابخانه های

شاه اوده، نگاشته: اشپرنگر، چاپ ۱۸۵۴ م، جلد اول، شماره ترتیب ۱۳۷.

آغاز:

بنام آنکه اول کرد و آخر بنام آنکه باطن کرد و ظاهر

۳۹۷ - همان جا، فهرست نسخه های خطی فارسی ایشیاتیک سوسائتی آف بنگال،

کلکسیون کرزون، نگاشته: ایوانو، چاپ ۱۹۲۶ م، شماره ۲۰۴، (II 513)، جزو چهارده

قسمت دوم در «کلیات عطار»، عنوان مذکور از ورق ۲۹۹۷.

آغاز:

به نام آنکه جان را نور دین داد خرد را در خدا دانسی یقین داد

گل خسرو:

۳۹۸ - حیدرآباد، فهرست نسخه های خطی فارسی موزه و کتابخانه سالار جنگ،

نگاشته: محمد اشرف، چاپ ۱۹۶۷ م، جلد چهارم، شماره ۱۲۳۳، ۸/Am.921، جزو پنج

زیر «کلیات عطار». اوراق: عنوان مذکور ۲۲۳۷ تا ۳۰۷.

۳۹۹- دهلی نو، موزه ملی، شماره (۷) ۵۹/۱۶۱.

آغاز:

به نام آنکه جان داد و جهان ساخت زمین را جفت طاق آسمان ساخت
۴۰۰- همان جا، نسخه دیگر به شماره (vii) ۵۹/۱۶۱ (۸۹۹)، کاتب: عبدالفتح بن

ولی محمد صدیقی، کاتب: ۱۰۳۲ ه.ق.

آغاز:

به نام آنکه جان داد و جهان ساخت زمین را جفت طاق آسمان ساخت
۴۰۱- کلکته، فهرست نسخه‌های خطی عربی، فارسی و هندوستانی کتابخانه‌های

شاه اوده، نگاشته: اشپرنگر، چاپ ۱۸۵۴ م، جلد اول، شماره ترتیب ۱۲۹.

آغاز:

بنام آنکه گنج جسم و جان ساخت طلسم گنج جان، هر دو جهان ساخت

لسان الغیب:

۴۰۲- اسلام آباد، فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه گنج بخش،

نگاشته: احمد منزوی، چاپ بهمن ماه ۱۳۵۹ ه.ش، جلد سوم، شماره ۲۱۶۸.

آغاز:

اسم توحید ابتدای نام اوست مرغ روحم جملگی در دام اوست

۴۰۳- بانکی پور، پتنا، فهرست نسخ خطی عربی و فارسی کتابخانه اورینتال پبلک،

نگاشته: مولوی عبدالمقتدر، چاپ ۱۹۶۲ م، جلد اول، شماره ۴۶، جزوشش،

اوراق: عنوان مذکور ۲۰۱ ب تا ۲۴۹ الف.

آغاز:

اسم توحید ابتدای نام اوست مرغ روح جملگی در دام اوست

۴۰۴- حیدرآباد، فهرست نسخه‌های خطی فارسی موزه و کتابخانه سالار جنگ،

نگاشته: محمد اشرف، چاپ ۱۹۶۷ م، جلد چهارم، شماره ۱۲۳۲، A/Nm.922، جزوده،

زیر «کلیات عطار». اوراق: عنوان مذکور ۴۴۳۷ تا ۴۸۸۷.

آغاز:

اسم توحید ابتدای نام اوست مرغ روحم جملگی در دام اوست

انجام:

ختم گفتارم پریشان بود و بس این بود ما را بعقبی دسترس

۴۰۵- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۱۲۴۲، A/Nm.827، خط: نستعلیق خوش،

کتابت: اواخر سده ۱۱ هجری، اوراق: ۲۳۵، س: ۱۲، اندازه: ۶/۶×۳/۷، ۴/۸×۲/۲،

۴/۸×۹/۴، خوانا، حاشیه رنگین، کرم خورده، سوراخ شده، دارای

مهر «احمد علی ۱۲۰۲ ه».

از عطای کریم مالک ملک شد محب علی امین الملک

آغاز و انجام: مانند شماره قبلی.

۴۰۶- دهلی نو، موزه ملی، شماره (III) ۵۴/۱۶۱ (۸۹۴).

آغاز:

اسم توحید ابتدای نام اوست مرغ روح جملگی در دام اوست

۴۰۷- علیگره، فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه مولانا آزاد، دانشگاه اسلامی،

کلکسیون حبیب گنج، جلد اول، بخش اول، چاپ ۱۹۸۱ م، شماره ۳۶،

خط: نستعلیق خوش اوراق: ۱ تا ۴۰ ب، س: ۲۵، اندازه: ۱۱×۷، ۸×۴ ۳/۴، چهارستونی،

با حواشی طلائی و قرمز، سرصفحه مذهب.

آغاز:

اسم توحید ابتدائی ۹۳ نام اوست مرغ روحم جملگی در دام اوست

۴۰۸- همان جا، نسخه دیگر در فهرست مخطوطات ذخیره احسن مارهروی،

نگاشته: سید محمود حسن قیصر امروهوی، چاپ ۱۹۸۳ م، زیر منتخب مثنویات،

شماره ۲۶۸.

۴۰۹- کلکته، فهرست نسخه‌های خطی فارسی ایشیائیک سوسائتی آف بنگال، نگاشته: ایوانو، چاپ ۱۹۲۶ م، شماره ۲۰۴، (M513)، جزو هفت، قسمت دوم در «کلیات عطار»، عنوان مذکور از ورق ۱۰۶۷.

آغاز:

اسم توحید ابتدای نام اوست مرغ روح جملگی در دام اوست
منتخبات «عطار»: (= شامل گزیده‌هایی از شعر یا نثر «عطار»)

۴۱۰- حیدرآباد، تذکره مخطوطات کتابخانه اداره ادبیات اردو، نگاشته: دکتر سید محیی‌الدین قادری زور، چاپ ۱۹۸۴ م، جلد دوم، مجموعه مستزاد، شماره ۲۰۹، اوزق: ۶، س: ۱۱، اندازه: $۷\frac{1}{4} \times ۵$ اینچ. مستزاد از سلطان محیی‌الدین بادشاه قادری.

آغاز:

اشعار به بندار اگر چشم سرهستی ۹۴ رازی به نهفته
آنکه بزبان از دل «عطار» برآمد این بود که آن شد
۴۱۱- کشمیر، دست‌نویس نسخ خطی عربی و فارسی کتابخانه مرکز مطالعات آسیا، دانشگاه کشمیر، نگاشته: جی. آر. بٹ، سال ۱۹۸۲ م، شماره ترتیب ۱۶۳۷.

۴۱۲- کلکته، فهرست نسخه‌های خطی فارسی ایشیائیک سوسائتی آف بنگال، کلکسیون سوسائتی، نگاشته: ایوانو، چاپ ۱۹۸۵ م، شماره ۹۲۳، M 5، زیر «مجموعه اشعار»، جزو ۲۷، شعر «عطار» از ورق ۱۵۰۷ تا ۱۵۵.

آغاز:

این نسخه کز آراستگی چون چمنست چون صحن چمن پر از گل و یاسمن است
۴۱۳- همان‌جا، نسخه دیگر به شماره ۹۲۵، 73a، جزو ۴۹، قصاید «عطار» از ورق ۳۲۶ تا ۳۴۹. خط: نستعلیق شکسته با کاتب‌های مختلف، اوراق: ۳۴۹، اندازه: ۲۴۵×۱۳۵ ، ۲۸۰×۱۶۰ .

۴۱۴- همان‌جا، نسخه دیگر به شماره ۹۴۲، M 36، مجموعه‌ای اشعار، شعر «عطار» از ورق ۲۳۷. خط: شکسته، اوراق: ۲۵، اندازه: ۱۶۵×۹۰ .

۴۱۵- همان‌جا، نسخه دیگر به شماره ۹۴۳، M 107، مجموعه‌ای اشعار، شعر «عطار» روی ورق ۵ و ۱۷.

۴۱۶- همان‌جا، نسخه دیگر به شماره ۱۲۱۴، E 166، زیر لطایف اشرفی، شماره داخلی ۳، روی ورق ۵۹۳ دارای آثار «عطار»، خط: نستعلیق، اوراق: ۶۳۴، س: ۱۷، اندازه: ۲۵۰×۱۵۰ ، ۱۸۵×۸۵ . نسخه خوب است.

۴۱۷- همان‌جا، نسخه دیگر به شماره ۷۹۴، Nc 17، دیوان نصیبی. نصیبی این دیوان رابه نام اورنگ‌زینب به اتمام رسانده که در آن تضمینی علاوه بر دیگران از «عطار» هم روی ورق ۲۸۷ آمده است.

مختارنامه:

۴۱۸- اسلام‌آباد، فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه گنج بخش، نگاشته: احمد منزوی، چاپ بهمن‌ماه ۱۳۵۹ ه.ش.، جلد سوم، شماره ۲۲۲۰.

آغاز:

ای پاک‌ی تو منزه از هر پاک‌ی قدوسی تو مقدس از ادراکی
۴۱۹- پتنا، فهرست مخطوطات فارسی کتابخانه خدا بخش اورینتل پبلک (مرأة‌العلوم)، نگاشته: سید اطهر شیر، چاپ ۱۹۶۷ م، جلد سوم، شماره سلسله‌وار ۲۷۰۷، شماره کتاب ۲۵۹۷، خط: نستعلیق، کتابت: سده ۱۰ هجری، اوراق: ۱۳۹، س: ۱۳، اندازه: ۲۶×۱۸ ، ۲۲×۱۴ . حواشی.

۴۲۰- حیدرآباد، فهرست نسخه‌های خطی فارسی موزه و کتابخانه سالار جنگ، نگاشته: محمد اشرف، چاپ ۱۹۶۷ م، جلد چهارم، شماره ۱۲۳۲، AN/M.922، جزو نوزده زیر «کلیات عطار». اوراق: عنوان مذکور ۷۰۹ تا ۷۵۹۷ شامل رباعیات، ۵۰ باب مقدمه منثور.

آغاز: حمد و سپاس بی قیاس خداوندی را که... الخ
انجام:

ای بسکه ترا... می‌گردد من خاک همی‌گردم و او می‌گردد
۴۲۱- همان‌جا، نسخه دیگر به شماره ۱۲۳۳، A/Am.921، جزوشش زیر
«کلیات عطار». اوراق: عنوان مذکور ۳۰۷۷ تا ۳۵۹.

آغاز:

ای پاکی تو منزله از هر پاکی قدوسی تو منزله از ادراکی
انجام:

که از فضلا؟ بزر نقش کنند و عاشق زارند بخون بنویسند
۴۲۲- کلکته، فهرست نسخه‌های خطی فارسی ایشیاتیک سوسائتی آف بنگال،
کلکسیون کرزون، نگاشته: ایوانو، چاپ ۱۹۲۶م، شماره ۲۰۴، (II513)، جزویک،
قسمت اول در «کلیات عطار»، از ورق ۱۷، آغاز شعر از ورق ۲۷، نسخه ناقص الآخر.

آغاز: حمد و سپاس بی قیاس خداوندی را که اشراق الوهیت...

ای پاکی تو منزله از هر پاکی قدوسی تو مقدس از ادراکی
منطق الطیر:

۴۲۳- اسلام‌آباد، فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه گنج بخش،
نگاشته: احمد منزوی، چاپ بهمن‌ماه ۱۳۵۹ ه. ش.، جلد سوم، شماره ۲۲۴۸.
آغاز:

آفرین جان آفرین پاک را آنکه جان بخشید و ایمان خاک را
۴۲۴- اله‌آباد، آرشیوی ایالت آترپرادش، چاپ ۱۹۶۸م، شماره ثبت: ۱۱۱۶۳،
کاتب: سید محمد تقی، کتابت: ۱۹ شعبان ۱۲۷۵ ه. ق.

۴۲۵- بانکی‌پور، پتنا، فهرست نسخ خطی عربی و فارسی کتابخانه اورینتل پبلک،
نگاشته: مولوی عبدالمقتدر، چاپ ۱۹۶۲م، جلد اول، شماره ۴۶، جزو سه زیر
«کلیات عطار»، اوراق: عنوان مذکور ۷۱ تا ۱۲۱.

آغاز:

آفرین جان آفرین پاک را آنکه جان بخشید و ایمان خاک را
۴۲۶- همان‌جا، نسخه دیگر به شماره ۵۰، خط: نستعلیق خوش،
کتابت: ۷ جمادی الاول ۸۴۲ ه. ق.، اوراق: ۱۴۵، س: ۱۷، اندازه: ۶×۴، ۴/۲۵×۲/۲۵.
عنوان‌ها بخط نسخ مطلقاً، اوراق: ۱ ب، ۱۱ ب، ۳۳ ب، ۴۱ ب و ۷۷ ب، فرسوده، دارای
مینیاتور.

۴۲۷- همان‌جا، نسخه دیگر به شماره ۵۱، خط: نستعلیق خوش، کتابت: ۹۵۷۳ ه. ق.،
اوراق: ۱۶۳، س: ۱۴، اندازه: ۶/۷۵×۶/۸، ۵/۵×۳/۵. منطق الطیر از ورق ۱ ب، به بعد و از
ورق ۳ ب در حاشیه تا ورق ۶۹ الف اسرارنامه است. کتابت: ۵۸۳ ه. ق.

پانصد و هفتاد و سه بگذشت سال هم ز تاریخ رسول ذوالجلال
۴۲۸- بمبئی، کتابخانه مؤسسه ک. آر. کاما اورینتل، (قبلی کتابخانه ملا فیروز)،
چاپ ۱۸۷۳ م، شماره ۴۴، کتابت: ۱۲۶۸ ه. ق.

۴۲۹- پتنا، فهرست مخطوطات فارسی کتابخانه خدا بخش اورینتل پبلک
(مرأة العلوم)، نگاشته: سید اطهر شیر، چاپ ۱۹۶۷ م، جلد سوم،
شماره سلسله‌وار ۲۷۱۴، شماره کتاب ۲۳۹۱، خط: نستعلیق، کتابت: سده ۱۲ هجری،
اوراق: ۱۶۲، س: ۷ و ۱۱، اندازه: ۱۸×۱۱، ۱۲/۵×۷. همراه با سوره یس.

۴۳۰- همان‌جا، نسخه دیگر به شماره سلسله‌وار ۲۷۱۵، شماره کتاب ۲۴۷۸، (۱)،
خط: نسخ، کاتب: حسن الحافظ، کتابت: ۸۲۹ ه. ق.، اوراق: ۵۴، س: ۲۵،
اندازه: ۱۴×۱۱/۵، ۱۰×۷. صفحه اول مزین و مذهب، مهر خان بهادر غلام
جیلانی ۱۲۲۷ ه. ق. ثبت است.

۴۳۱- همان‌جا، نسخه دیگر به شماره سلسله‌وار ۲۷۱۶، شماره کتاب ۳۶۰۰،
خط: نستعلیق، کاتب: سیارام ولد تکارام، کتابت: ۱۱۳۶ ه. ق.، اوراق: ۱۶۳، س: ۱۵،
اندازه: ۲۱×۱۲، ۱۶×۸. در آغاز و آخر مهر سیارام ثبت است.

۴۳۲- همان جا، نسخه دیگر به شماره سلسله وار ۲۷۱۷، شماره کتاب ۳۶۷۰، خط: نستعلیق، کتابت: سده ۱۰ هجری، اوراق: ۴۰، س: ۲۳ مربعی، اندازه: ۲۷/۵×۱۷، ۲۱×۱۰. ناقص الآخر.

۴۳۳- همان جا، نسخه دیگر به شماره سلسله وار ۲۷۱۸، شماره کتاب ۳۷۱۵، خط: نستعلیق، کاتب: میر علی، کتابت: سده ۱۳ هجری، اوراق: ۲۰۲، س: ۱۲، اندازه: ۲۵×۱۳، ۱۹×۹. بیشتر صفحات مهر «قمرالدین احمد شرفی الفردوسی» را دارد. ۴۳۴- پتنا، کتابخانه مجیبه بدریه، پهلواری شریف، شماره ۲۴، خط: نستعلیق، ص: ۳۲۹، س: ۱۵، اندازه: ۲۱×۱۵/۵ سم.

آغاز:

آفرین جان آفرین پاک را آنکه جان بخشید و ایمان خاک را
انجام:

شوخی و بی شرمی ما درگذار شوخی ما پیش چشم ما میار
نسخه منطبق الطیر گفتار شیخ فرید «عطار» رحمه الله بعون ملک الوهاب تمت، تمام شد.

۴۳۵- همان جا، نسخه دیگر به شماره (۲) ۸۷، خط: نستعلیق، کاتب: محمد فضل علی غازی پوری، کتابت: شبیه، ۹ ذی قعدة ۱۱۸۹ ه.ق. در قصبه پهلواری، مضاف صوبه بهار، ص: ۴۹۲، س: ۱۱، اندازه: ۲۲×۱۳ سم.

آغاز:

آفرین جان آفرین پاک را آنکه جان بخشید مشیت خاک را
انجام:

تا زمرمه عشق تو در گوشه^{۹۶} شد عقل و خرد و هوش فراموش شد

۴۳۶- پونا، بهندارکر اورینتل ریسرچ انستیتیوت، شماره ۵۳، ثبت: ۱۲۸، خط: نستعلیق، کتابت: ۵۷۳ ه.ق.، ص: ۳۴۰، اندازه: ۱۲×۷ سم.

۴۳۷- همان جا، نسخه دیگر، شماره ۶۰، ثبت: ۱۲۳، خط: نستعلیق شکسته، کتابت: ۱۲۵۱ ه.ق. اوراق: ۱۵۰، اندازه: ۲۱×۱۲ سم.

۴۳۸- تونک، قصر علم- فهرست نسخ عربی و فارسی کتابخانه تونک، نگاشته: شوکت علی خان، چاپ ۱۹۸۰ م، شماره ترتیب ۲۰، کاتب: فاسم بیگ، کتابت: ۱۶ صفر ۱۰۸۹ ه.ق.، کاغذ سفید، مجدول، کرم خورده. نوع خط، تعداد اوراق و آغاز و انجام را ذکر نشده.

۴۳۹- حیدرآباد، فهرست نسخه های خطی فارسی موزه و کتابخانه سالار جنگ، نگاشته: محمد اشرف، چاپ ۱۹۶۷ م، جلد چهارم، شماره ۱۲۳۲، A/Nm.922، جزو پنج زیر «کلیات عطار». اوراق: عنوان مذکور ۲۳۰۷ تا ۲۷۰.

آغاز:

آفرین جان آفرین پاک را آنکه جان بخشید مشیت خاک را
انجام:

شوخی و بی شرمی ما درگذار شوخی ما را پیش چشم ما میار
۴۴۰- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۱۲۳۳، A/Am.921، جزو چهار زیر «کلیات عطار». اوراق: عنوان مذکور ۱۷۳۷ تا ۲۲۳.

۴۴۱- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۱۲۳۶، A/Nm.977، خط: نستعلیق خوش، کتابت: ۱۷ محرم ۱۰۸۲ ه.ق. / ۱۶ مه ۱۶۷۱ م، اوراق: ۱۶۸، س: ۱۵، اندازه: ۱۱×۶/۵، ۱۸×۴/۱ اینچ، ۲۶/۲×۱۶/۶، ۲۰/۸×۱۰/۶ سم. حاشیه و عنوان ها قرمز، نسخه خوب ولی نیاز به مرمت و صحافی دارد. دارای ۱۳۲ تصویر از قرن ۱۹ میلادی که ۲۸ تصویر مربوط به انسان و ۱۰۴ تصویر مربوط به چرندگان و پرندگان است.

آغاز: مثل سابق.

انجام:

گفت «عطار» از همه مردان سخن گرتو هم مردی بخیرش یادکن
۴۴۲- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۱۲۳۷، A/Nm.978، خط: نستعلیق خوش،
کتابت: سده ۱۱ هجری، اوراق: ۱۶۸، س: ۱۵، اندازه: ۶/۸×۴/۹، ۵/۸×۲/۵ اینچ،
۲۲×۱۲/۶، ۱۴/۸×۶/۴ سم. نسخه خوب و خوانا، حواشی، عنوان‌ها قرمز،
کرم خورده، مرمت شده.

آغاز و انجام مثل سابق.

۴۴۳- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۱۲۳۸، A/Nm.979، خط: نستعلیق خوش،
کاتب: شکورالله، کتابت: سده ۱۲ هجری، اوراق: ۱۷۸، س: ۱۴، اندازه: ۹/۸×۶ اینچ،
۲۵/۲×۱۵/۲ سم. کرم خوردگی اندک، نسخه خوب و دارای مهر
«سید اطهر علی خان ۱۲۰۱ ه.ق.»

آغاز و انجام مثل سابق.

۴۴۴- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۱۲۳۹، A/Nm.96/2، خط: نستعلیق خوش،
کتابت: سده ۱۲ هجری، اوراق: ۱۱۴، س: ۱۵، اندازه: ۶/۸×۴/۶، ۶/۲×۲/۶ اینچ،
۱۷/۵×۱۱/۷، ۱۳/۳×۶/۸ سم، حواشی و عنوان‌ها قرمز، کرم خورده، خوانا ولی نیاز
به مرمت و صحافی دارد.

آغاز: مثل سابق.

انجام:

یک نظر در کار این غم خواره کن چاره این بی کس و بی چاره کن
۴۴۵- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۱۲۴۰، A/Nm.980، خط: نستعلیق،
کاتب: انور علی بن عنایت علی خان، کتابت: ۲۲ جمادی الآخر ۱۲۰۸ ه/
۲۵ ژانویه ۱۷۹۴ م، اوراق: ۱۸۳، س: ۱۴، اندازه: ۸/۴×۴/۸، ۷×۳/۲ اینچ،
۲۱/۴×۱۲/۲، ۱۸×۸ سم. نسخه خوانا، حواشی، عنوان‌ها به رنگ سرخ، آب دیده،
کرم خورده، از آخر دو بیت ندارد.

آغاز: مثل سابق.

انجام:

شوخی و بی شرمی ما درگذار شوخی ما پیش چشم ما میار
۴۴۶- همان جا، تذکره مخطوطات کتابخانه اداره ادبیات اردو، نگاشته: دکتر سید
محیی الدین قادری زور، چاپ ۱۹۸۴ م، جلد سوم، شماره ۵۱۱، به نام «پنجهی باچها»،
ترجمه منطق الطیر به زبان دکنی، اوراق: ۷۸، س: ۵۲، اندازه: ۱۰/۵×۶ اینچ. در آغاز
دارای امضای مالک کتاب شیخ حیدر سنه ۱۱۸۶ ه.

۴۴۷- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۵۲۶، به نام «پنجهی باچها» در زبان اردو.

۴۴۸- داکا، فهرست نسخه‌های خطی فارسی، اردو و عربی کتابخانه دانشگاه داکا،
نگاشته: ا.بی. ام. حبیب الله، چاپ ۱۹۶۶ م، جلد اول، شماره ۷۸، شماره بازدید DU/222،
خط: نستعلیق، اوراق: ۲۰۳، س: ۱۳، اندازه: ۷/۷۵×۴/۵. بسیار کرم خورده.

آغاز:

آفرین جان آفرین پاک را آنکه جان بخشید و ایمان خاک را
انجام:

الهی هر آن کس که این خط نوشت عفوکن گناهش غطاکن بهشت
۴۴۹- دهلی نو، کتابخانه ذاکر حسین، دانشگاه جامعه ملیه اسلامی به شماره ۱۶۶۰،
شماره ردیف ۴۲۳، کاتب: بدیع الحسن صدیقی، کتابت: جمادی الاول ۱۱۷۱ ه.ق.،
خط: نستعلیق شکسته، ص: ۲۹۰، س: ۱۷، اندازه: ۲۱×۱۱/۵ سم. در آغاز و انجام دارای
مهر سید غلام علی ۱۲۰۸ ه، کرم خورده، پوسیده.

آغاز:

آفرین جان آفرین پاک را آنچه جان بخشید ایمان خاک را
انجام:

شوخی بی شرمی ما درگذار شوخی ما پیش چشم ما میار

۴۵۰- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۶۰۶، شماره ردیف ۳۱۸، خط: نستعلیق، کتابت: شوال ۱۱۲۵ ه.ق.، ص: ۳۲۴، س: ۱۶، اندازه: ۲۱/۵ × ۱۲/۵. مجدول و کرم خورد، پوسیده.

آغاز: مثل سابق.

انجام:

کرد «عطار» از همه مردان سخن گرتو مردی هم بخیرش یادکن
۴۵۱- همان جا، موزه ملی، شماره XII/۱۶۱/۵۹ (۹۰۴)، خط: نستعلیق.

آغاز:

آفرین جان آفرین پاک را آنکه جان بخشید و ایمان خاک را
۴۵۲- همان جا، نسخه دیگر به شماره (II) ۵۹/۱۶۱.

آغاز:

آفرین جان آفرین بر جان جان آنکه هستی ۹۷ او آشکارا و نهان
۴۵۳- همان جا، نسخه دیگر به شماره (۱۲) ۵۹/۱۶۱.

آغاز:

آفرین جان آفرین پاک را آنکه جان بخشید و ایمان خاک را
۴۵۴- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۵۵/۷۳/۱۵۷۲، خط: نستعلیق، کتابت: ۱۰۸۳ ه.ق.، ص: ۱۸۱، اندازه: ۲۴/۶ × ۱۳/۲.

۴۵۵- همان جا، کتابخانه مؤسسه مطالعات اسلامی جامعه همدرد، شماره ۶-۱۱۶۵ یا ۸۴، خط: نستعلیق، کاتب: امان الله لکهنوی، کتابت: ۲۳ جمادی الاول ۱۱۱۳ ه.ق.، ص: ۲۲۰، س: ۲۴، اندازه: ۲۴ × ۱۴/۵.

آغاز:

آفرین جان آفرین پاک را آنکه ایمان داد مشتی خاک را

انجام: خوانا نیست.

۴۵۶- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۲۸۸۵، خط: نستعلیق، ص: ۴۳۰، س: ۱۱، اندازه: ۱۹/۵ × ۱۲/۵. شامل ۱۳۴ حکایت. با حکایت «مردی واله که او را عیاری بسته بوئاق خور برد» شروع می شود و به حکایت «شیخ تاسک» پایان می یابد. کرم خورده و مُطْلَأ.

آغاز:

آفرین جان آفرین پاک را آنکه جان بخشید... خاک را
انجام:

ای دریغا عاشقی را با ادب جمله در تجرید دائم خشک لب
۴۵۷- علیگره، فهرست نسخ قلمی کتابخانه سبحان الله اورینتل، دانشگاه اسلامی، نگاهشته: سید کامل حسین، چاپ ۱۹۲۹ م، شماره ترتیب $\frac{۲۹۷۶۳}{۳۱}$ ، کاتب: از آغاز میر مشرف، واسط از میر کرم علی و انجام از صبغت الله، کتابت: ۱۱۶۶ ه.ق.
۴۵۸- همان جا، نسخه دیگر به شماره ترتیب $\frac{۸۹۱/۵۵۱۴}{۳۱}$ ، اوراق: ۱۶۶.
۴۵۹- همان جا، نسخه دیگر به شماره ترتیب $\frac{۸۹۱/۵۵۱۴}{۳۳}$ ، کاتب: محمد باقر، کتابت: ۱۲۶۱ ه.ق.، اوراق: ۱۶۹.

۴۶۰- همان جا، نسخه دیگر به شماره ترتیب $\frac{۸۹۱/۵۵۱۴}{۳۷}$ ، اوراق: ۱۲۱.
۴۶۱- همان جا، کتابخانه مولانا آزاد، دانشگاه اسلامی علیگره، شماره ۲۱۳، یون ۳ ف ۲ مثنویات، خط: نستعلیق، ص: ۳۵۴، س: ۲۱، اندازه: ۲۱/۷ × ۱۳/۳. سم.
آغاز:

آفرین جان آفرین پاک را آنکه ایمان داد مشتی خاک را
انجام:

...ی تلق موی ای باکذات (۹) در جوانمردی پای در ملمات
شوقی ولی نر می در گذار ... الخ

۴۶۲- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۲۱۲، یون ۲۴، خط: نستعلیق، ص: ۲۲۹،
س: ۱۷، اندازه: ۲۱×۱۳/۱ سم. ناقص الآخر.

آغاز: مثل سابق.

انجام:

تو نمی دانی که با این کار و بار ماهیان بر من همی گریند زار... الخ
۴۶۳- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۳۱۰، یون ض ۹۳ ف ادب، خط: نستعلیق،
ص: ۲۳۵، س: ۱۵، اندازه: ۲۲/۷×۱۴/۵.

آغاز: مثل سابق.

انجام:

کرده «عطار» از همه مردان سخن که تو مردی نیستی نیرس یادکن
۴۶۴- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۴۹۸، ج ف ۲۲۱، خط: نستعلیق، ص: ۲۳۶،
س: ۱۱، اندازه: ۱۶/۸×۱۱/۱ سم. ناقص الاول.

آغاز:

هیچ چیز ازی ندیت هسار (۴) چون بسر ناید کجا ماند یکی
انجام:

چون مرا روح القدس هم همه هست کی توانم نان هر بد در بر شکست
۴۶۵- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۴۹۷، ج ف ۲۲۰، خط: نستعلیق، ص: ۳۴۴،
س: ۱۵، اندازه: ۲۰/۳×۱۳/۸.

آغاز:

من یغیر تو نیستم در جهان قادرا پروردگارا جاودان
انجام:

عقل تاریخ نقل آن مسعود بلبل جنت و جنان فرمود... الخ

۴۶۶- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۷۳۶، کلکسیون عبدالسلام $\frac{۷۸۷}{۲۴}$ الف (۱۰)،
خط: نستعلیق، ص: ۵۸، س: ۱۵، اندازه: ۱۹/۵×۳۳/۵ سم.

آغاز:

آفرین جان آفرین پاک را آنکه جان بخشید و ایمان خاک را

انجام:

زد قنوت نیست در هر دو جهان مرا زانصاف دادن در نهان...
۴۶۷- همان جا، نسخه دیگر در کلکسیون حبیب گنج، جلد اول، بخش اول،
چاپ ۱۹۸۱ م، شماره ۴۰-۳۹، کاتب: زین العابدین، کتابت: ۱۲۷۵ هـ/۱۸۵۸ م،
اوراق: ۱۲۹، س: ۱۲ و گاه ۲۴، اندازه: ۸×۶، حواشی و عنوان های قرمز،
کرم خورده.

آغاز:

آفرین جان آفرین پاک را آنکه جان بخشید و ایمان خاک را

انجام:

دل که طوطی شکر خائی ثناست مست عشق و عندلیب خوش نواست
همراه با پندنامه «عطار» از ص: ۱۱۰ تا ۱۲۹ الف.

آغاز:

حمد بی حد مر خدائی ۹۸ پاک را آنکه ایمان داد مشیت خاک را

انجام:

چون ندارم در دو عالم جز تو کس هم ... مرا فریادرس
۴۶۸- همان جا، نسخه دیگر زیر مثنوی لیلی و مجنون شماره (۳) ۱۵۰، یوسف و
زلیخا، اوراق: عنوان مذکور ۵۷ الف تا ۵۷ ب.

۴۶۹- همان‌جا، نسخه دیگر در فهرست مخطوطات ذخیره احسن مارهروی، نگاشته: سید محمود حسن قیصر امرووی، چاپ ۱۹۸۳ م، زیر منتخب مثنویات «عطار»، شماره ۲۶۸.

۴۷۰- همان‌جا، نسخه دیگر در فهرست مخطوطات ذخیره آفتاب، نگاشته: سید محمد حسن رضوی و سید محمود حسن قیصر رضوی، چاپ ۱۹۸۵ م/۱۴۰۶ ه، شماره ۱۱۴-۹۹۱۱۶، خط: نستعلیق، کاتب: محمد ابراهیم، کتابت: ۱۰۷۷ ه/۱۶۶۶ م، اوراق: ۱۴۰، س: ۱۷، اندازه: ۱۴×۸، ۲۲×۱۹ سم. خط سیاه و شنجرفی، مجدول به شنجرف.

۴۷۱- همان‌جا، کتابخانه نواب سرزمین الله خان، شماره ۶۱۲، خط: نستعلیق، کتابت: ۱۲۵۰ ه. ق.، ص: ۳۲۴، س: ۱۵، اندازه: ۲۳×۱۵/۲. دارای کرم خوردگی و چسبندگی بسیار.

آغاز:

آفرین جان آفرین پاک را آنکه جان بخشید و ایمان خاک را انجام:

شوخی بی شرمی ما درگذار شوخی ما پیش چشم ما میارگاه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی
۴۷۲- همان‌جا، نسخه دیگر به شماره ۱۳۶۰، خط: نستعلیق، ص: ۲۹۰، س: ۱۷، اندازه: ۲۴/۵×۱۵. کرم خوردگی بسیار، چند صفحه آخر آب دیده و با خط دیگر است.

آغاز:

آفرین جان آفرین پاک را آنکه جان بخشید و ایمان خاک را انجام:

جان او از نور حق آسوده باد نام او در آسمان بستوده باد

۹۹ مشتمل بر: ۱- پندنامه: «عطار»، از ورق ۱ تا ۳۰ ب؛ ۲- بی سرنامه: «عطار»، از ورق ۳۰ ب تا ۳۸ الف؛ ۳- سیحه الابزار: «جامی»، از ورق ۳۸ ب تا ۱۴۱ ب. (آفتاب فارسیه ۸/۴۷ الف-ب ۹/۴۸).

۴۷۳- کراچی، فهرست نسخه‌های خطی فارسی موزه ملی پاکستان، نگاشته: سید عارف نوشاهی، چاپ ۱۳۶۲ ه. ش.، شماره N.M. 1961-922، ش ۱ در مجموعه، نسخه شیخ صنعان (بخشی از منطلق الطیر)، خط: نستعلیق، کتابت: سده ۱۲ هجری، ص: ۲ تا ۳۱، مجدول.

آغاز:

شیخ صنعان پیر عهد خویش بود در کمالش هر چه گویم پیش بود
۴۷۴- همان‌جا، نسخه دیگر به شماره N.M. 1973-98، مقامات الطیور^{۱۰۰}، خط: نستعلیق خوش، کاتب: محمد خلوتی، کتابت: ۹۷۴ ه. ق.، ص: ۳۹۰، به دستور خان اعتماد خان، همه صفحه‌ها با گل آرای زرین، جدول بندی، عنوان‌ها شنگرف و آبی، دارای مهر امرای مغول.

آغاز: مثل سابق.

۴۷۵- همان‌جا، نسخه دیگر به شماره N.M. 1968-180، خط: نستعلیق، کاتب: سلطان محمد مروزی متخلص به مطربی، کتابت: ۱۴ یا ۲۸ ربیع الاول ۱۰۱۷ ه. ق.، ص: ۳۴۶، عنوان‌ها شنگرف.

۴۷۶- همان‌جا، نسخه دیگر به شماره N.M. 1959-255/2، ش ۲ در مجموعه، خط: نستعلیق، کتابت: سده ۱۲ هجری، ص: ۳۳ تا ۱۱۶، عنوان‌ها شنگرف، ناقص الآخر.
۴۷۷- کشمیر، دست نویس نسخ عربی و فارسی، کتابخانه مرکز مطالعات آسیا، دانشگاه کشمیر، نگاشته: جی. آر. بت، سال ۱۹۸۲ م، شماره ترتیب ۱۹۳۰.

۴۷۸- همان‌جا، نسخه دیگر به شماره ترتیب ۱۹۴۶.

۴۷۹- همان‌جا، نسخه دیگر به شماره ترتیب ۲۱۴۱.

۱۰۰ برای معرفی بیشتر این نسخه بنگرید به: عبدالجبار قریشی: مقاله «عطار» کی مثنوی منطلق الطیر کا ایک نادر نسخه» در «پیوندهای فرهنگی ایران و پاکستان» از انتشارات مرکز تحقیقات فارسی، اسلام‌آباد، ۱۹۷۷ م، ص ۲۴۱-۲۴۹. نیز رک: نسخه‌های فارسی ۴: ۳۲۳۶.

۴۸۰- همان جا، نسخه دیگر به شماره ترتیب ۲۱۸۵.

۴۸۱- همان جا، نسخه دیگر به شماره ترتیب ۲۲۴۹.

۴۸۲- همان جا، نسخه دیگر به شماره ترتیب ۲۷۲۶.

۴۸۳- همان جا، نسخه دیگر به شماره ترتیب ۳۲۱۷.

۴۸۴- کلکته، فهرست نسخه‌های خطی عربی، فارسی و هندوستانی کتابخانه‌های

شاه‌اوده، نگاشته: اشپرنگر، چاپ ۱۸۵۴ م، جلد اول، شماره ترتیب ۱۳۲.

آغاز:

آفرین جان آفرین پاک را آنکه جان بخشید زایمان خاک را

۴۸۵- همان جا، نسخه دیگر در فهرست ایشیاتیک سوسائتی، نگاشته: ایوانو،

چاپ ۱۹۲۶ م، شماره ۲۰۵، (II250)، خط: نستعلیق، کاتب: محمد جعفر،

کتابت: پنجشنبه ۲۵ رمضان ۱۱۱۹ هـ/۱۲ فوریه ۱۷۰۳ م در پیشاور، اوراق: ۱۸۵،

اندازه: ۷/۷۵×۴/۲۵، ۵/۲۵×۲/۲۵. نسخه خوب، دو جدول، کاغذ معمولی هندی.

آغاز:

آفرین جان آفرین پاک را آنکه جان بخشید مشت خاک را

۴۸۶- لکهنو، کتابخانه تاگور، دانشگاه لکهنو، شماره ۴۵۸۵۳، $\frac{891/5513}{A88M}$

خط: نستعلیق، کاتب: محمد قاسم قریشی الهاشمی، کتابت: ۱۲ ربیع الاول ۱۰۸۹ هـ.ق،

ص: ۵۷۶، س: ۹، اندازه: ۱۲×۷ سم. نسخه خیلی زیبا و مذهب و مُطَلَّأ، دارای مُهر

محمد صالح.

آغاز:

آفرین جان آفرین پاک را آنکه بسخشد مشت خاک را

انجام: تمت هذا الكتاب منطلق الطير من تصنيف شيخ فریدالدین «عطار» قدس سره،

راقمه العبد محمد قاسم قریشی الهاشمی بتاريخ دوازدهم ربیع الاول ۱۰۸۹ هـ.مهر

ظهور علی ۱۲۲۴ هـ.

۴۸۷- همان جا، نسخه دیگر در فهرست نسخ خاوران کتابخانه دانشگاه لکهنو،

چاپ ۱۹۵۱ م، شماره ترتیب ۱۴، شماره ثبت ۴۵۸۵۳، شماره بازدید ۸۹۱/۵۵۱۳

۴۸۸- همان جا، نسخه دیگر در فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه راجه محمودآباد،

چاپ بهمن ماه ۱۳۶۶ هـ، شماره ردیف ۲۴۷، خط: نستعلیق، ص: ۳۳۴، س: ۱۵،

اندازه: ۲۹×۱۷. کرم خورده.

آغاز:

آفرین جان آفرین پاک را آنکه اینجان داد و مشتى خاک را

انجام:

گفت «عطار» از همه مردان سخن گر تو مردی هم بخیرش یادکن

۴۸۹- وارانسی، کتابخانه دانشگاه هندوی بنارس، نگاشته: دکتر آمریت لال عشرت،

شماره ترتیب ۵۰۸، شماره طبقه ۵۷۳، خط: نستعلیق، کاتب: محمد شریف،

کتابت: ۱۰۹۶ هـ/۱۶۸۴ م، اوراق: ۳۳۶، اندازه: ۸×۶ اینچ.

آغاز:

آفرین جان آفرین پاک را آنکه جان بخشید و ایمان خاک را

مصیبت‌نامه:

۴۹۰- اسلام آباد، فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه گنج بخش،

نگاشته: احمد منزوی، چاپ بهمن ماه ۱۳۵۹ هـ.ش، جلد سوم، شماره ۲۲۳۲.

آغاز:

حمد پاک از جان پاک آن پاک را کو خلافت داد مشتى خاک را

۴۹۱- بانکى پور، پتنا، فهرست نسخ خطی عربی و فارسی کتابخانه اورینتل پبلک،

نگاشته: مولوی عبدالمقتدر، چاپ ۱۹۶۲ م، جلد اول، شماره ۴۶- جزو پنج، زیر

«کلیات عطار»، معروف هم به نزهت‌نامه، اوراق: عنوان مذکور ۱۲۵ ب تا ۲۰۰ الف.

آغاز:

حمد پاک از جان پاک آن پاک را کو خلافت داد مشمت خاک را
۴۹۲- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۴۷، جزو چهار زیر «سبعة عطار»،
کتابت: ۱۷ رجب ۱۱۲۳ ه.ق.، اوراق: عنوان مذکور ۲۹۷ ب تا ۴۰۶ ب.

۴۹۳- حیدرآباد، فهرست نسخه های خطی فارسی موزه و کتابخانه سالار جنگ،
نگاشته: محمد اشرف، چاپ ۱۹۶۷ م، جلد چهارم، شماره ۱۲۳۲، A/Nm.922، جزو سه
زیر «کلیات عطار». اوراق: عنوان مذکور ۱۴۷۷ تا ۲۱۵۷.

آغاز:

حمد پاک از جان پاک آن پاک را کو خلافت داد مشمت خاک را
انجام:

می توانی توز چندین هیچ هیچ دست من گیری و انکاریم ۱۰۲ هیچ
۴۹۴- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۱۲۳۳، A/Am.921، جزو سه زیر
«کلیات عطار». اوراق: عنوان مذکور ۹۱۷ تا ۱۷۳.

۴۹۵- دهلی نو، موزه ملی، شماره ۱۶۱/۶۱/۵۹ (۸۹۸)، کاتب: عبدالفتح بن ولی
محمد صدیقی.

آغاز:

حمد پاک از جان پاک آن پاک را کو خلافت داد مشمتی خاک را
۴۹۶- علیگره، کتابخانه مولانا آزاد، شماره ۱۰۸، کلکسیون سلیمان ۸۳۵/۱۱۰ ف،
مثنویات، خط: شکسته، کاتب: سینا رام، کتابت: ۷ رمضان المبارک ۱۲۵۱ ه.ق.، ص: ۵۶،
س: ۱۳، اندازه: ۲۰/۱۵×۱۴/۵ سم.

آغاز:

حمد بی حد مر خدای پاک را آنکه ایمان داد مشمت خاک را

انجام:

گر نبود هر کرا با خلق دست لایق افتادی و این ... تست
۴۹۷- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۱۱۸، کلکسیون سلیمان ۸۲۷/۱۰۴ ف مثنویات،
خط: نستعلیق، کاتب: جمال الدین، کتابت: ربیع الثانی ۱۲۴۹ ه.ق.، ص: ۶۴، س: ۱۵،
با حواشی، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵ سم.

آغاز:

حمد بی حد مر خدایی پاک را آنکه ایمان داد مشمت خاک را
انجام:

از سر لطف و کرم تیر قیاس فاتحه بر خوان با سورت خلاص
۴۹۸- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۱۳۴، کلکسیون سلیمان ۸۴۵/۱۲۰،
خط: نستعلیق شکسته، کاتب: یعقوب علی، کتابت: ۱۲۴۹ ه.ق.، ص: ۵۲، س: ۱۲،
سه ستونی، اندازه: ۲۲×۱۳ سم.

آغاز: مثل سابق.

انجام:

من نمائیم این بماند یادگار تاریخ تو لّد نور چشم ... (۹)
۴۹۹- همان جا، نسخه دیگر در کلکسیون حبیب گنج، چاپ ۱۹۸۱ م، شماره ۳۴،
خط: نستعلیق خوش، اوراق: ۹۱، س: ۲۱، اندازه: ۹/۵×۶/۲۵، ۷×۵/۲۵. سر آغاز
حواشی، مذهب و مطلقاً، آبی رنگ، کرم خورده، آب دیده.

حمد پاک از جان پاک آن پاک را کو خلافت داد مشمت خاک را
انجام:

چون حوالت با تو آمد هر چه هست درگذار از نیک و از بد هر چه هست

۵۰۰- کراچی، فهرست نسخه‌های خطی فارسی موزه ملی پاکستان، نگاشته: سید عارف نوشاهی، چاپ ۱۳۶۲ ه.ش.، شماره N.M.400، ش ۲ در مجموعه، خط: نستعلیق ریز و خوش، کاتب: فاضل بیگ برلاس، کتابت: ۴ سوال ۱۰۱۹ ه.ق.، اوراق: عنوان مذکور ۸۶ تا ۱۷۶، سرلوحه‌ها، مجدول، عنوان‌ها شنگرف، چهار ستونی، کتابت به دستور نواب تاج خان

۵۰۱- همان‌جا، نسخه دیگر به شماره N.M.1968-181/2، ش ۲ در مجموعه، خط: نستعلیق، کاتب: کریم بخش، متوطن چهاله، گوجرانواله، کتابت: ربیع الثانی ۱۲۸۷ ه.ق.، ص: ۱۳ تا ۲۳. گزیده آن مثنوی است.

آغاز:

حمد پاک از جان پاک آن پاک را کو خلافت داد مشتى خاک را
۵۰۲- کلکته، فهرست نسخه‌های خطی عربی، فارسی و هندوستانی کتابخانه‌های شاه‌اوده، نگاشته: اشپرنگر، چاپ ۱۸۵۴ م، جلد اول، شماره ترتیب ۱۲۴. توپ‌خانه، ص: ۳۵۰، ۲۰ بیت؛ موتی محل، ص: ۱۵۴، ۵۰ بیت. عنوان نظم چنین آمده است:

در مصیبت ساختم هنگامه من نام این کردم مصیبت‌نامه من
آغاز:

حمد پاک از جان پاک آن پاک را کو خلافت داد مشتى خاک را
۵۰۳- همان‌جا فهرست نسخه‌های خطی فارسی ایشیاتیک سوسائتی آف بنگال، کلکسیون کرزون، نگاشته: ایوانو، چاپ ۱۹۲۶ م، شماره ۲۰۴، (II513)، جزو سه، قسمت اول در «کلیات عطار»، عنوان مذکور از ورق ۱۷۱۷.

آغاز:

حمد پاک از جان پاک آن پاک را کو خلافت داد مشتى خاک را

مظهرالعجایب:

۵۰۴- بانکی پور، پتنا، فهرست نسخ خطی عربی و فارسی کتابخانه اورینتل پبلک، نگاشته: مولوی عبدالمقتدر، چاپ ۱۹۶۲ م، جلد اول، شماره ۴۶، جزو دو ۱۰۳ زیر «کلیات عطار»، عنوان مذکور اوراق: ۱ ب تا ۷۰ الف، اواسط ستونی. از اوراق ۸ تا ۱۳ محذوف. اوراق ۷۰ ب و ۷۱ الف سفید است. عنوان مثنوی در ورق ۳ الف چنین آمده: این کتابم از غریب آمد است مظهر سرّ عجائب آمد است
آغاز:

آفرین جان آفرین بر جان جان ز آنکه هست او آشکارا و نهان
۵۰۵- همان‌جا، نسخه دیگر به شماره ۴۸، خط: نستعلیق، کاتب: امان‌الله، کتابت: ۱۵ شعبان، (بدون ذکر سال)، اوراق: ۳۷۵، س: ۱۵، اندازه: ۸/۷۵ × ۳/۶
۵۰۶- حیدرآباد، فهرست نسخه‌های خطی فارسی موزه و کتابخانه سالار جنگ، نگاشته: محمد اشرف، چاپ ۱۹۶۷ م، جلد چهارم، شماره ۱۲۳۲، A/Nm.922، جزو هفت زیر «کلیات عطار». اوراق: عنوان مذکور ۳۰۵ تا ۳۸۳.
آغاز:

آفرین جان آفرین جان جان ز آنکه هست او آشکار و نهان
انجام:

چشم اینم ترک باشد در جهان غیر این معنی نگویم در امان
۵۰۷- همان‌جا، نسخه دیگر به شماره ۱۲۴۱، A/Nm.963، خط: نستعلیق، کتابت: ربیع الثانی ۱۱۶۳ ه/مارس ۱۷۵۰، اوراق: ۴۰۴، س: ۱۵، اندازه: ۱۰ × ۲ × ۶/۴، آغاز: مثل سابق.

۱۰۳ و سپس به آثار خود به شرح زیر اشارت کرده: جوهرالذات، اشترنامه، منطق الطیر، مصیبت‌نامه، اسرارنامه، وصلت‌نامه، خسروگل، بلبل‌نامه، الهی‌نامه، پندنامه و تذکره الاولیا.

انجام:

خود دعایش بهر مظهر خوان بود ز آنکه او چون اولیا انسان بود
۵۰۸- دهلی نو، کتابخانه ذاکر حسین، دانشگاه جامعه ملیه اسلامی، شماره ۲۰۲،
شماره ردیف ۷۷۳، خط: نستعلیق، ص: ۴۸۷، س: ۱۵، اندازه: ۲۲×۱۱. مجدول، مطلاعاً،
دارای مختصر کرم خوردگی. در صفحه ۳۵ چنین آمده:

چون که «عطار» این رموز از شه شنید گفت آمد زور حق در من پدید...
و در صفحه ۳۶ آمده:

این کتاب را «مظهري حق» نام کرد در میان خلق عالم عام کرد
آغاز:

آفرین جان آفرین بر جان جانان ۱۰۴ ز آنکه است او آشکار و نهان
انجام:

ختم اینم ترک کرد باشد در جهان غیر این معنی نگویم در عیان (۴)
۵۰۹- همان جا، نسخه دیگر در موزه ملی، شماره (XI) ۱۶۱/۵۹-۹۰۳.
آغاز:

آفرین جان آفرین بر جان جان هست او آشکارا نیست او نهان
۵۱۰- همان جا، نسخه دیگر به شماره (II) ۱۶۱/۵۹.
آغاز:

آفرین جان آفرین بر جان جان آنکه هست او آشکارا او نهان
۵۱۱- علیگره، کتابخانه مولانا آزاد، دانشگاه اسلامی علیگره، شماره ۴۴۶،
یون ۲۴۱ ف ۲ مثنوی، خط: نستعلیق، ص: ۵۶۰، س: ۱۷، اندازه: ۲۱/۴×۱۳ سم.
ناقص الاوّل، بسیار کرم خورده.

آغاز:

مذهب حق یک بود نه جار چار این سخن نقلست خور از جار بار (۴)
انجام:

تا نماید راه حق را از عیان تا دهد او سوی مقها نشان... الخ.
۵۱۲- همان جا، نسخه دیگر در کلکسیون حبیب گنج، جلد اول، بخش اول،
چاپ ۱۹۸۱ م، شماره ۳۷، خط: نستعلیق، اوراق: ۱۲۴، س: ۲۵، اندازه: ۱۰×۶، ۱/۴×۴.
چهار ستونی، دارای حواشی قرمز و زرد، بسیار کرم خورده. ظاهراً در دو بحر رمل و
هزج (تا ورق: ۶۴ الف).

آغاز:

اگر از جام او نوشی تو باده نگردي تو بگرد شیخ راه (زاده) (۴)
انجام:

ولیکن ختم کردم ختم اسرار که دارم من باسراری دگر کار
بود شبلی را ریاضت در جهان بر طریق اولیای آن زمان
آغاز:

آفرین جان آفرین بر جان جان ز آنکه هست او آشکار و هم نهان
انجام:

ختم اینم ترک باشد در جهان غیر این معنی نگویم در عیان
۵۱۳- همان جا، نسخه دیگر در ذخیره احسن مارهروی، نگاشته: سید محمود حسن
قیصر امرهوی، چاپ ۱۹۸۳ م، زیر منتخب مثنویات «عطار»، شماره ۲۶۸.

۵۱۴- کلکته، فهرست نسخه‌های خطی عربی، فارسی و هندوستانی کتابخانه‌های
شاه اوده، نگاشته: اشپرنگر، چاپ ۱۸۵۴ م، جلد اول، شماره ترتیب ۱۳۱.
آغاز:

آفرین جان آفرین بر جان جان ز آنکه هست او آشکارا او نهان

۵۱۵- همان جا، فهرست نسخه‌های خطی فارسی ایشیاتیک سوسائتی آف بنگال، کلکسیون کرزون، نگاشته: ایوانو، چاپ ۱۹۲۶ م، شماره ۲۰۴، (II513)، جزوشش، قسمت دوم در «کلیات عطار»، از ورق ۳۴۷.

آغاز:

آفرین جان آفرین بر جان جان ز آنکه هست او آشکار او نهان
مفتاح الفتوح:

۵۱۶- یانکی پور، پتنا، فهرست نسخ خطی عربی و فارسی کتابخانه اورینتل پبلک، نگاشته: مولوی عبدالمقندر، چاپ ۱۹۶۲ م، جلد اول، شماره ۴۶، جزوهشت زیر «کلیات عطار»، اوراق: عنوان مذکور ۲۶۰ ب تا ۲۷۸ الف، روی ورق ۲۶۱ ب آمده: «تو مفتاح الفتوحش نام کن هان»

آغاز:

پناه من بحی کونمیرد باهی عذر صد عصیان پذیرد
 ۵۱۷- دهلی نو، موزه ملی، شماره (۹) ۱۶۱/۵۹ (۹۰۱).
 آغاز: مثل سابق.

۵۱۸- علیگره، فهرست مخطوطات کتابخانه مولانا آزاد، دانشگاه اسلامی، ذخیره شیفته، نگاشته: سید محمود حسن، چاپ ۱۹۸۲ م، شماره ۱۷۲، خط: نستعلیق عادی، اوراق: ۵۱، س: ۱۶، اندازه: ۱۱×۸، ۱۵×۱۸ سم.
 آغاز: مثل سابق.

۵۱۹- همان جا، فهرست مخطوطات کتابخانه مولانا آزاد، دانشگاه اسلامی، ذخیره احسن مارهروی، نگاشته: سید محمود حسن قیصر امروهری، چاپ ۱۹۸۳ م، زیر منتخب مثنویات «عطار»، شماره ۲۶۸.

۵۲۰- کلکته، فهرست نسخه‌های خطی فارسی ایشیاتیک سوسائتی آف بنگال، کلکسیون کرزون، نگاشته: ایوانو، چاپ ۱۹۲۶ م، شماره ۲۰۴، (II513)، جزوده،

قسمت دوم در «کلیات عطار»، عنوان مذکور از ورق ۲۵۴۷. مذکور است که در تاریخ ۱۵ ذی الحجه ۱۲۸۸/۳۰ دسامبر ۱۲۸۹ م پایان یافته:

بسال ششصد و هشتاد و دوچار شهر سال را بر آخر کار
 ز ذوالحجه گذشته بُد ده و پنج که مدفون کردم اندر دفتر این گنج
 آغاز:

پناه من بحی کونمیرد باهی عذر صد عصیان پذیرد
مناجات شیخ «عطار»:

۵۲۱- دهلی نو، کتابخانه ذاکر حسین، دانشگاه جامعه ملیه اسلامی، شماره ۴۱۱، شماره ردیف ۵۲۰۷، کتابت: ۱۷۵۱ م، خط: نستعلیق شکسته، ص: ۱۹۴، س: مختلف (گاهی ۱۱، ۱۹ و ۳۰)، اندازه: ۲۲×۱۲ سم. مجدول، کرم خورده و پوسیده.
 آغاز:

خدا یا رحمت دریای عام است وز آن جا قطره ما را تمام است
 انجام:

تیغ کشیده دره مردان دین نشست چشم ستمگرت که بخون در کمین نشست
منتخب تذکرة الاولیا:

۵۲۲- پتنا، کتابخانه مجیبه بدریه، پهلواری شریف، شماره ۱۹۹، خط: نستعلیق، کتابت: یوم الخمس، دهم جمادی الاول ۱۰۸۱ ه.ق.، ص: ۲۸۸، س: ۱۷، اندازه: ۲۱×۱۲ سم. ناقص الاول و دارای کرم خوردگی.

آغاز: یا رسول الله این که... و مومنه شتربانی می کند...

انجام: یکدم... هذا کتاب انتخاب تذکرة الاولیا بعون الملک الوهاب، یوم الخمس فی شهر جمادی الاول بتاریخ عشر ۱۰۸۱ هجری اتمام رسید مالک شجاعت... مآب رفعت بانی محمد شفعی عرف...، مرزا اهوری.

۵۲۳- همان جا، نسخه کلمات اولیا (منتخب از تذکرة الاولیا)، به شماره ۱۶۴، خط: نستعلیق، ص: ۶۱، س: ۱۷، اندازه: ۲۴×۱۴/۵ سم.

آغاز: بسم الله الرحمن الرحيم و عمم بالخیر - الحمد لله رب العالمین و الصلوة علی رسولہ محمد و اله و اصحابہ اجمعین... از امام صادق رضی الله عنه گفت هر آن معصیت که اول آن... ترس بود و آخر آن عذر آن معصیت بنده را بحق نزدیک کرد...
انجام: مگر آب چشم تائبان که دریای گناه را کفارت کند.

۵۲۴- علیگره، فهرست نسخ قلمی کتابخانه سبحان الله اوریتل، دانشگاه اسلامی، نگاشته: سید کامل حسین، چاپ ۱۹۲۹ م، شماره ترتیب $\frac{۹۲۰}{۲۶}$ ، کتابت: ۱۱۱۲ ه.ق.، اوراق: ۵۳.

۵۲۵- همان جا، کتابخانه مولانا آزاد، دانشگاه اسلامی، چاپ ۱۹۶۹ م، شماره ۵۴۶، کاتب: شیخ عبدالطیف بن عبدالله عثمانی، کتابت: ۱۱۱۵ ه/ ۱۷۰۳ م، اوراق: ۶۲، س: ۱۷، اندازه: $\frac{۸}{۹} \times \frac{۵}{۳}$ ، $\frac{۶}{۳} \times \frac{۲}{۹}$ اینج. به پیوست شش ورق از دقائق الحقایق، ناقص الآخر.

۵۲۶- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۸۳۴، کلکسیون عبدالسلام $\frac{۹۲۱}{۱۶}$ ف (۱۳)، خط: شکسته و نستعلیق، کاتب: محمد صالح، کتابت: ۱۹ ذی القعدة ۱۰۶۳ ه.ق.، ص: ۴۳۰، س: ۱۷، اندازه: $\frac{۲۲}{۶} \times \frac{۱۲}{۲}$ سم. کرم خورده.

آغاز: دراز می کشیدی التقاطی کردم از برای خویش...
انجام: و من از خود دور کردن بغایت نیکو است و الحمد لله رب العالمین.
منتخب حدیقه (وسیله «عطار»):

۵۲۷- کلکته، فهرست نسخه های خطی عربی، فارسی و هندوستانی کتابخانه های شاه اواده، نگاشته: اشپرنگر، چاپ ۱۸۵۴ م، جلد اول، شماره ترتیب ۱۳۰، موتی محل، ص: ۱۲۲، س: ۱۵.
آغاز:

حمد و شکر و ثنا علی الاطلاق ذات حق سزد باستحقاق

۵۲۸- همان جا، فهرست نسخه های خطی فارسی ایشیاتیک سوسائتی آف بنگال، کلکسیون سوسائتی، نگاشته: ایوانو، چاپ ۱۹۸۵ م، شماره ۴۴۶، 28. 0a (مشتل بر ۱۰۰۱ بیت از حدیقه)، خط: نستعلیق، کتابت: ۱۱۰۱ ه.ق. اوراق: عنوان مذکور ۹۱۷ تا ۱۲۲، س: ۱۷، اندازه: ۲۳۰×۱۴۰ ، ۱۶۵×۸۰ . کاغذ معمولی، نسخه خوب است.
آغاز:

حمد بی حد صفات یزدان را مدح بی قدح ذات سبحان را
منتخب مثنویات:

۵۲۹- بمبئی، فهرست نسخه های خطی فارسی کتابخانه مؤسسه کاما، نگاشته: سید مهدی غروی، چاپ خردادماه ۱۳۶۵ ه.ش.، «جنگ شماره ۳۶۴»، خط: نستعلیق خوب، کتابت: ۱۲۱۳ ه.ق.، اوراق: عنوان مذکور ۲۹ تا ۶۳ الف، س: ۱۷، اندازه: ۱۸×۱۱ . کاغذ آبی، بعضی اوراق سفید و نانوشته مانده.

انجام: ... تم فی قصبة البادکوبه در اواخر شهر ذی الحجه الحرام سنه ۱۲۱۳ ه.
۵۳۰- حیدرآباد، فهرست نسخه های خطی فارسی موزه و کتابخانه سالار جنگ، نگاشته: محمد اشرف، چاپ ۱۹۶۷ م، جلد چهارم، شماره ۱۲۴۵، $\frac{۱۰۵A}{Nm.90}$ ، خط: نستعلیق معمولی، کتابت: اوائل سده ۱۲ هجری، اوراق: ۱۲۶، س: ۱۴ + ۱۴ حاشیه ای، اندازه: $\frac{۹}{۱} \times \frac{۵}{۸}$ ، $\frac{۲۳}{۴} \times \frac{۱۴}{۸}$ سم.
آغاز:

نی حق نبود عالم و آدم را نام
لیک از همه رو برون چو سیمغ از دام
... سبحان الله زهی حضرت و جود الخ
آفرین جان آفرین پاک را
انکه جان بخشید و ایمان خاک را

۱۰۵- نسخه مجموعه ای به شرح زیر است: ۱- منطق الطیر (از ۲۷ تا ۳۰۷)، ۲- مصیبت نامه (از ۳۱۷ تا ۷۲۷)، ۳- مظهر المعانی (از ۷۳۷ تا ۸۶۷)، ۴- منصور نامه (از ۸۷۷ تا ۹۰۷)، ۵- اسرار نامه (از ۹۱۷ تا ۱۱۶۷)، ۶- مفتاح الفتوح (از ۱۱۷۷ تا ۱۲۶۷).

انجام:

سخن چون ختم شد بر نام داور بگسوز جان و دل الله اکبر
۵۳۱- دهلی نو، موزه ملی، شماره ثبت ۸۵۷-۵۹۰۷۸/۱، مثنوی فریدالدین «عطار».
خط: نستعلیق خوش، کاتب: عبدالرحمان بن شیخ نجم الدین، کتابت: ۱۰۲۹ ه.ق،
ص: ۲۶۴، اندازه: ۱۸ $\frac{1}{4}$ ×۵ اینچ. بسیار کرم خورده.

۵۳۲- علیگره، فهرست نسخ قلمی کتابخانه سبحان الله اورینتل، دانشگاه اسلامی،
نگاشته: سید کامل حسین، چاپ ۱۹۲۹ م، شماره ترتیب $\frac{۸۹۱}{۵۵۱۴}$ ، اوراق: ۲۲۴.
عنوانها مطلقاً و خوشخط. دارای تشریح از لسان الغیب، هفت وادی، خسرو و گل،
منطق الطیر، منصورنامه، یارنامه و بلبل نامه.

۵۳۳- همان جا، کتابخانه مولانا آزاد، دانشگاه اسلامی علیگره، شماره ۳۷۷،
یون ض ۲۰۴ ف ادب، منتخب مثنویات، خط: نستعلیق، ص: ۲۶۲، س: ۱۵،
اندازه: ۲۳/۱×۱۴/۵ سم.

آغاز:

حمد پاک از جان پاک آن پاک را آنکه ایمان داد مشت خاک را و مانی و طامات
انجام:

چون حوالت با تو باشد هر چه هست در پذیرم نیک و از بد هر چه هست
۵۳۴- همان جا، فهرست مخطوطات کتابخانه مولانا آزاد، دانشگاه اسلامی،
ذخیره احسن مارهروی، نگاشته: سید محمود حسن قیصر امروہوی، چاپ ۱۹۸۳ م،
زیر منتخب مثنویات «عطار»، شماره ۲۶۸.

آغاز:

به نام آنکه جان را نور دین داد خرد را در خدا دانسی یقین داد

نصائح شیخ فریدالدین «عطار»:

عطار در شبه قاره هند

۵۳۵- دهلی نو، کتابخانه ذاکر حسین، دانشگاه جامعه ملیه اسلامیہ، شماره ۲۳۴،
شماره ردیف ۰۹۸، خط: نستعلیق، کاتب: نور محمد، کتابت: ربیع الاول ۱۲۸۵ ه.ق،
ص: ۱۹۶، س: ۲۱، اندازه: ۳۳×۲۰. پاره، باکرم خوردگی مختصر.
آغاز:

چشم بگشاکه جلوۀ دلدار متجلی است از در و دیوار
انجام:

پیغام تو می گوید من می شنوم حدیثی یا سور عم فروری شمونا (۴۴)
هفت رسالۀ «عطار» (سبعۀ «عطار»):

۵۳۶- بانکی پور، پتنا، فهرست نسخ خطی عربی و فارسی کتابخانه اورینتل پبلک،
نگاشته: مولوی عبدالمقتدر، چاپ ۱۹۶۲ م، جلد اول، شماره ۴۷، اوراق: ۴۴۲، س: ۱۵ و
۲۴ تا ۲۶ حاشیه ای، باب: ۲۲، اندازه: ۲۵/۷۵×۶/۷۵، ۱۰/۷۵×۳/۷۵.
وصلت نامه:

۵۳۷- بانکی پور، پتنا، فهرست نسخ خطی عربی و فارسی کتابخانه اورینتل پبلک،

نگاشته: مولوی عبدالمقتدر، چاپ ۱۹۶۲ م، جلد اول، شماره ۴۷، جزو هفت زیر
«سبعۀ عطار»، خط: نستعلیق، اوراق: عنوان مذکور ۴۱۷ ب تا آخر (۴۴۲). عنوان روی
ورق ۴۱۸ ب آمد با این بیت:

نام این کرده بوصلت نامه من ز آنکه وصلت دیده ام از خویشتن
آغاز:

ابتدا اول بنام کردگار خالق هفت و شش و پنج و چهار ...

۵۳۸- حیدرآباد، فهرست نسخه های خطی فارسی موزه و کتابخانه سالار جنگ،
نگاشته: محمد اشرف، چاپ ۱۹۶۷ م، جلد چهارم، شماره ۱۲۳۲، A/Nm.922، جزو چهار

زیر «کلیات عطار». اوراق: عنوان مذکور ۲۱۶۷ تا ۲۲۹۷.

آغاز:

ابتدا اول بنام کردگار خالق هفت و شش و پنج و چهار
انجام:

هیبت حق کارگرداند تمام هیبت حق همچنین گو و السلام
۵۳۹- دهلی نو، کتابخانه مؤسسه مطالعات اسلامی جامعه همدرد، شماره ۳۱۴۷،
خط: نستعلیق، ص: ۷۵، س: ۱۵، اندازه: ۲۲/۵×۱۵. کرم خورده.

آغاز:

ابتدا کردم به نام کردگار صانع هفت و شش و پنج و چهار
انجام:

تو کفی، خاکی، سخن از خاک گو جمله یاران پاک دان پاک شو
۵۴۰- علیگره، فهرست نسخ قلمی کتابخانه سبحان الله اورینتل، دانشگاه اسلامی،
نگاشته: سید کامل حسین، چاپ ۱۹۲۹ م، شماره ترتیب $\frac{۸۹۱}{۵۵۱۴}$ کاتب: میر محمد
اعظم، اوراق: ۵۵.

۵۴۱- همان جا، کتابخانه مولانا آزاد، دانشگاه اسلامی، شماره ۷۴۶، کلکسیون
عبدالسلام $\frac{۷۸۹}{۲۶}$ ف (۱۰)، خط: نستعلیق، ص: ۱۳۰، س: ۲۱، اندازه: ۲۵×۱۴ سم.
با حواشی.

آغاز:

ابتدا اول بنام کردگار خالق هفت و شش و پنج و چهار
انجام:

گاه می سوزم ز سپم ترم افسرده از بزم سیر ...
۵۴۲- کشمیر، دست نویس نسخ خطی عربی و فارسی کتابخانه مرکز مطالعات آسیا،
دانشگاه کشمیر، نگاشته: جی. آر. پیت، سال ۱۹۸۲ م، شماره ترتیب ۱۰۳۳.

۵۴۳- کلکته، فهرست نسخه های خطی عربی، فارسی و هندوستانی کتابخانه های
شاه اوده، نگاشته: اشپرنگر، چاپ ۱۸۵۴ م، جلد اول، شماره ترتیب ۱۳۴، توپ خانه،
ص: ۵۰، ۳۰ بیت. عنوان نظم چنین آمده است:

نام این کردم بوصلت نامه من از آنکه وصلت دیده ام از خویشتن
آغاز:

ابتدا اول بنام کردگار خالق هفت و شش و پنج و چهار
۵۴۴- همان جا، فهرست نسخه های خطی فارسی ایشیاتیک سوسائتی آف بنگال،
کلکسیون کرزون، نگاشته: ایوانو، چاپ ۱۹۲۶ م، شماره ۲۰۴، (II 513)، جزو دوازده،
قسمت دوم در «کلیات عطار»، عنوان مذکور از ورق ۲۷۸۷.

آغاز:

ابتدا اول بنام کردگار خالق هفت و شش و پنج و چهار
۵۴۵- همان جا، نسخه دیگر به شماره ۲۰۶، III 52، خط: نستعلیق خوش،
کاتب: محمد فاضل، کتابت: رمضان ۱۰۶۶ هـ / ژوئن - ژوئیه ۱۶۵۶ م، اوراق: ۵۲، س: ۱۵،
اندازه: ۵/۷۵×۴/۵، ۷/۲۵×۲/۲۵.

آغاز:

عاشقا این دم در در سر جان تا بیایی سر عشق لامکان
انجام:

گفت وصلت نامه را «عطار» پیر ختم گردان یا الهی دستگیر
۵۴۶- همان جا، فهرست نسخه های خطی فارسی ایشیاتیک سوسائتی آف بنگال،
نگاشته: ایوانو، چاپ ۱۹۲۷ م، ضمیمه اول، شماره ۷۹۷، III 201a، خط: نستعلیق،
کاتب: نبی بخش، کتابت: ۱۲ جمادی الثانی ۱۲۵۹ هـ / ۱۰ ژوئیه ۱۸۴۳ م، اوراق: ۶۷،

س: ۱۴، اندازه: ۷۵/۷۵×۵/۸؛ ۷×۴.

آغاز:

ابتدا اول بنام کردگار خالق هفت و شش و پنج و چهار
وصل نامه:۵۴۷- دهلی نو، موزه ملی، شماره ثبت (Aa) ۵۹/۱۹۷- (۱۰۴۵)، اوراق: ۷۲،
اندازه: ۹×۵ سم.۵۴۸- همانجا، نسخه دیگر به شماره (Aa) ۵۹/۱۹۷، خط: نستعلیق، اوراق: ۷۲،
اندازه: ۹×۵ سم.

وصیت نامه:

۵۴۹- دهلی نو، موزه ملی، شماره ۳۷۳، خط: نستعلیق، کاتب: غلام محمد،
کتابت: ۱۲۴۵ هـ.۵۵۰- علیگره، فهرست نسخ قلمی کتابخانه سبحان الله اورینتل، دانشگاه اسلامی،
نگاشته: سید کامل حسین، چاپ ۱۹۲۹ م، شماره ترتیب $\frac{۸۹۱}{۶۷}$ / ۵۵۱۴،
کتابت: ۱۱۸۹ هـ. ق.، اوراق: ۲۴.

هفت وادی:

۵۵۱- بانکی پور، پتنا، فهرست نسخ خطی عربی و فارسی کتابخانه اورینتل پبلک،
نگاشته: مولوی عبدالمقندر، چاپ ۱۹۶۲ م، جلد اول، شماره ۴۶، جزوده زیر
«کلیات عطار»، اوراق: عنوان مذکور ۲۹۲ ب تا ۲۹۹ الف. هفت بیت مانند مصیبت نامه،
ورق ۲۹۹ الف خالی.

آغاز:

حمد پاک از جان پاک آن پاک را کو خلافت داد مشیت خاک را
۵۵۲- حیدرآباد، فهرست نسخه های خطی فارسی موزه و کتابخانه سالار جنگ،
نگاشته: محمد اشرف، چاپ ۱۹۶۷ م، جلد چهارم، شماره ۱۲۳۲، A/Nm.922،

جزو سیزده زیر «کلیات عطار». اوراق: عنوان مذکور ۶۱۱۷ تا ۶۱۷.

آغاز:

حمد پاک از جان پاک آن پاک را کو خلافت داد مشیت خاک را
انجام:شوخی و بی شرمی ما درگذار شوخی ما پیش چشم ما میار
۵۵۳- علیگره، فهرست نسخ قلمی کتابخانه سبحان الله اورینتل، دانشگاه اسلامی،
نگاشته: سید کامل حسین، چاپ ۱۹۲۹ م، شماره ترتیب $\frac{۸۹۱}{۶۶}$ / ۵۵۱۴،
کتابت: ۱۱۸۹ هـ. ق.، اوراق: ۲۵.۵۵۴- کلکته، فهرست نسخه های خطی عربی، فارسی و هندوستانی کتابخانه های
شاه اوده، نگاشته: اشپرنگر، چاپ ۱۸۵۴ م، جلد اول، شماره ترتیب ۱۳۸.
آخرین بیت آمده:شوخی و بی شرمی ما درگذار شوخی ما پیش چشم ما میار
۵۵۵- همانجا، فهرست نسخه های خطی فارسی ایشیاتیک سوسائتی آف بنگال،
نگاشته: ایوانو، چاپ ۱۹۲۶ م، شماره ۲۰۴، (II513)، جزو یازده، قسمت دوم در
«کلیات عطار»، از ورق ۲۶۹۷.

آغاز:

حمد پاک از جان پاک آن پاک را کو خلافت داد مشیتی خاک را

از آقایان عبدالرحمن قریشی کارمند مرکز تحقیقات فارسی خانه فرهنگ ایران در
دهلی نو و علیم اشرف خان دانشجوی دوره دکتری زبان و ادب فارسی دانشگاه دهلی
که زحمت تاب کامپیوتری و هم کنترل شماره های فهرست ها مربوط به نسخه های
خطی را در این مقاله به عهده داشته اند، ضمیمانه سپاسگزار می کنم.

بعضی منابع و مأخذ مورد استفاده

- ۱- فهرست نسخ فارسی اورینتال پبلک لائبریری، بانکی پور، مسئی به مرأة العلوم، خان بهادر مولوی عبدالمقند، به اهتمام مولوی محمد عبدالخلاق صاحب، جلد اول، صادق پور پریس، ۱۹۲۵ م.
- ۲- فهرست مخطوطات فارسی خدا بخش اورینتال پبلک لائبریری، پتنا، مسئی به مرأة العلوم، سید اطهر شیر، جلد سوم، ۱۹۶۷ م.
- ۳- فهرست نسخ قلمی (عربی، فارسی و اردو) سبحان الله اورینتال لائبریری، مسلم یونیورسٹی علیگره، سید کامل حسین، علیگره، ۱۹۲۹ م.
- ۴- فهرست مخطوطات، کتابخانه مولانا آزاد، علیگره مسلم یونیورسٹی، ذخیره شیفته، سید محمود حسن قیصر امروهوی، زیر نگرانی سید محمد حسین رضوی، علیگره، ۱۹۸۲ م.
- ۵- فهرست مخطوطات کتابخانه مولانا آزاد، علیگره مسلم یونیورسٹی، ذخیره احسن مارهروی، سید محمود حسن قیصر امروهوی زیر نگرانی سید محمد حسین رضوی، علیگره، ۱۹۸۳ م.
- ۶- فهرست مخطوطات کتابخانه مولانا آزاد، علیگره مسلم یونیورسٹی، ذخیره آفتاب، سید محمد حسین رضوی زیر نگرانی سید محمود حسن قیصر امروهوی، علیگره، ۱۴۰۶ هـ / ۱۹۸۵ م.
- ۷- فهرست مشترک نسخه‌های خطی فارسی پاکستان، مجلد هفتم، احمد منزوی، مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان، اسلام آباد، اردیبهشت ماه ۱۳۶۵ هـ.ش. / ۱۴۰۶ هـ / ۱۹۸۶ م.
- ۸- فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه گنج بخش، احمد منزوی، جلد سوم، مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان، اسلام آباد، بهمن ماه ۱۳۵۹ هـ.ش.

- ۹- فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه گنج بخش، مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان، محمد حسین تسبیحی، جلد یکم، مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان، راولپندی، پاکستان، ۱۹۷۱ م.
- ۱۰- فهرست نسخه‌های خطی فارسی موزه ملی پاکستان، کراچی، سید عارف نوشاهی، مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان، اسلام آباد، ۱۳۶۲ هـ.ش. / ۱۴۰۴ هـ.ق.
- ۱۱- فهرست نسخه‌های خطی فارسی انجمن ترقی اردو، کراچی، سید عارف نوشاهی، با همکاری با مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان و اداره معارف نوشاهی (ناحیه گجرات)، اسلام آباد، اردیبهشت ماه ۱۳۶۳ هـ.ش / شعبان المعظم ۱۴۰۴ هـ.
- ۱۲- فهرست نسخه‌های خطی فارسی کتابخانه موسسه کاما، گنجینه مانکجی، بمبئی، دکتر سید مهدی غروی، مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان، اسلام آباد، خرداد ماه ۱۳۶۵ هـ.ش. / ۱۴۰۶ هـ / ۱۹۸۶ م.
- ۱۳- فهرست نسخه‌های خطی تحقیق و اشاعت کتابخانه کشمیر و کتابخانه حمیدیه، بهوپال، مرکز تحقیقات زبان فارسی در هند، خانه فرهنگ جمهوری اسلامی ایران، دهلی نو، بهمن ماه ۱۳۶۳ هـ.ش. / فوریه ۱۹۸۶ م.
- ۱۴- فهرست نسخه‌های خطی فارسی کتابخانه ندوة العلماء لکهنؤ، مرکز تحقیقات فارسی در هند، دهلی نو، ۱۳۶۵ هـ / ۱۹۸۶ م.
- ۱۵- فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه راجه محمود آباد لکهنؤ، مرکز تحقیقات فارسی، رایزنی فرهنگی سفارت جمهوری اسلامی ایران، دهلی نو، بهمن ماه ۱۳۶۶ هـ.ش. / جمادی الثانی ۱۴۰۸ هـ.
- ۱۶- تذکره مخطوطات اداره ادبیات اردو، حیدرآباد، جلد سوم، دکتر سید محی الدین قادری زور، ژوئن ۱۹۵۷ م.

- ۳۱- نسخه‌های خطی فارسی، بهندارکر اورینتال ریسرچ انستیتوت، پونا.
- ۳۲- نسخه‌های خطی فارسی و عربی کتابخانه دانشگاه پتنا، بهار.
- ۳۳- فهرست نسخه‌های خطی فارسی و عربی کتابخانه دارالعلوم بلخیه فتوحیه، پتنا.
- ۳۴- نسخه‌های خطی فارسی و عربی کتابخانه مجیبیه بدزیه، پهلواری شریف، پتنا.
- ۳۵- Catalogue Raisonne of the Arabic, Hindustani, Persian and Turkish Manuscripts in the Mulla Firuz Library, Edward Rehatsek, M.C.F, Bombay, 1873.
- ۳۶- List of Arabic and Persian Manuscripts acquired on behalf of the Government of India by the Asiatic Society of Bengal during 1903-07, E. Denison Ross, 1908.
- ۳۷- Subject Catalogue of Arabic, Persian and Urdu Books in the Public Library, Allahabad, The Suprintendent, Government Press, United Provinces. 1927.
- ۳۸- Catalogue of Oriental Manuscripts in the Lucknow University Library, Lucknow, Kali Prasad, 1951.
- ۳۹- A Descriptive Catalogue of the Persian Manuscripts in the Banaras Hindu University Library, Dr. Amrit Lal Ishrat, Banaras Hindu University, Varanasi.
- ۴۰- Catalogue of the Arabic, Persian and Hindustani Manuscripts of the Libraries of the King of Oudh, A. Sprenger, M.D., Calcutta, Vol. I, 1854.
- ۴۱- Concise Descriptive Catalogue of the Persian Manuscripts in the Curzon Collection, Asiatic Society of Bengal, Waldimir Ivanow, Calcutta. 1926.
- ۴۲- Concise Descriptive Catalogue of the Persian Manuscripts in the Collection of the Asiatic Society of Bengal, Wladimir Ivanow, First Supplement, Calcutta. 1927.
- ۴۳- Concise Descriptive Catalogue of the Persian Manuscripts in the Collection of the Asiatic Society of Bengal, Wladimir Ivanow, Second Supplement, Calcutta. 1928.
- ۴۴- Concise Descriptive Catalogue of the Persian Manuscripts in the Collection of the Asiatic Society of Bengal, Wladimir Ivanow, Calcutta. 1985.
- ۴۵- Catalogue of the Arabic and Persian manuscripts in the Oriental Public Library at Bankipore (Persian Poets Firdausi to Hafiz), Maulvi Abdul Muqtadir, Patna, 1962.
- ۴۶- Catalogue of Persian and Arabic Manuscripts of Saulat Public Library, Abid Raza Bedar, Saulat Public Library, Rampur, U.P., 1966.

- ۱۷- تذکره اردو مخطوطات کتب‌خانه اداره ادبیات اردو، حیدرآباد، دکتر سید محی‌الدین قادری زور، جلد اول، ترقی اردو بیورو، دهلی نو، ژانویه-مارس ۱۹۸۴.
- ۱۸- تذکره مخطوطات کتب‌خانه اداره ادبیات اردو، حیدرآباد، دکتر سید محی‌الدین قادری زور، جلد دوم، ترقی اردو بیورو، دهلی نو، ژانویه-مارس ۱۹۸۴.
- ۱۹- تذکره مخطوطات کتب‌خانه اداره ادبیات اردو، حیدرآباد، دکتر سید محی‌الدین قادری زور، جلد چهارم، ترقی اردو بیورو، دهلی نو، ژانویه-مارس ۱۹۸۴.
- ۲۰- فهرست نسخه‌های خطی فارسی کتابخانه مؤسسه تحقیقات علوم شرقی، میسور (ایالت کارناتکا)، پروفیسور سید محمود حسین، چاپ انجمن فارسی، دهلی.
- ۲۱- دست‌نویس نسخ خطی عربی و فارسی کتابخانه مرکز مطالعات آسیا، دانشگاه کشمیر، نگاشته: جی. آر. پت، سال ۱۹۸۲ م.
- برگ‌های نسخ خطی عربی و فارسی کتابخانه‌های مختلف تهیه شده در مرکز تحقیقات فارسی، رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی نو:
- ۲۲- نسخه‌های خطی فارسی و عربی کتابخانه ذاکر حسین جامعه ملیه اسلامی، دهلی نو.
- ۲۳- نسخه‌های خطی فارسی و عربی کتابخانه مؤسسه مطالعات اسلامی جامعه همدرد، تعلق آباد، دهلی نو.
- ۲۴- نسخه‌های خطی فارسی و عربی کتابخانه موزه ملی، دهلی نو.
- ۲۵- نسخه‌های خطی فارسی و عربی کتابخانه مولانا آزاد، مسلم یونیورسٹی، علیگره.
- ۲۶- نسخه‌های خطی فارسی و عربی کتابخانه نواب سر مزمل الله خان، علیگره.
- ۲۷- نسخه‌های خطی فارسی و عربی کتابخانه تاگور، دانشگاه لکهنو، لکهنو.
- ۲۸- دست‌نویس کتاب‌های فارسی و عربی کتابخانه دانشگاه لکهنو.
- ۲۹- نسخه‌های خطی فارسی و عربی کتابخانه ناصریه، لکهنو.
- ۳۰- نسخه‌های خطی کتابخانه شخصی پروفیسور مسعود حسن رضوی، لکهنو.

- An Alphabetical Index of Persian, Arabic and Urdu Manuscripts in the State Archives of Uttar Pradesh, State Archives of Uttar Pradesh, Allahabad, 1968. —۴۷
- Catalogue of the Persian Manuscripts in the Maulana Azad Library, Aligarh Muslim University, Dr. Athar Abbas Rizvi, Aligarh, 1969. —۴۸
- Catalogue of Manuscripts in the Maulana Azad Library, Aligarh Muslim University, Habib Ganj Collection (Persian), A.M.U., Aligarh. Vol. I, Part I, 1981. —۴۹
- Catalogue of Manuscripts in the Maulana Azad Library, Aligarh Muslim University, Habib Ganj Collection (Persian), Vol. I, Part II, Aligarh, 1985. —۵۰
- Hand list of Manuscripts Panjab Archives, Patiala (Punjab). —۵۱
- A Catalogue of Persian Manuscripts in the Salar Jung Museum and Library, Hyderabad, Vol. IV (Poetry), 1967. —۵۲
- A Catalogue of Persian Manuscripts in the Salar Jung Museum and Library, Hyderabad, Vol. VI (Poetry), 1975. —۵۳
- A Catalogue of Persian Manuscripts in the Salar Jung Museum and Library, Hyderabad, Vol. VIII (Poetry), 1983. —۵۴
- "Qasr-i 'Ilm" A Bibliographical Survey of Arabic and Persian Rare Works of Tonk, Arabic and Persian Research Institute, Tonk, Rajasthan. Shaukat Ali Khan, 1980. —۵۵
- Descriptive Catalogue of the Persian, Urdu and Arabic Manuscripts in the Dacca University Library, A.B.M. Habibullah and M. Siddiq Khan, Vol. I, 1966. —۵۶
- Persian Manuscripts in the National Museum of Pakistan at Karachi, Mohammad Ashraf, 1971. —۵۷

